

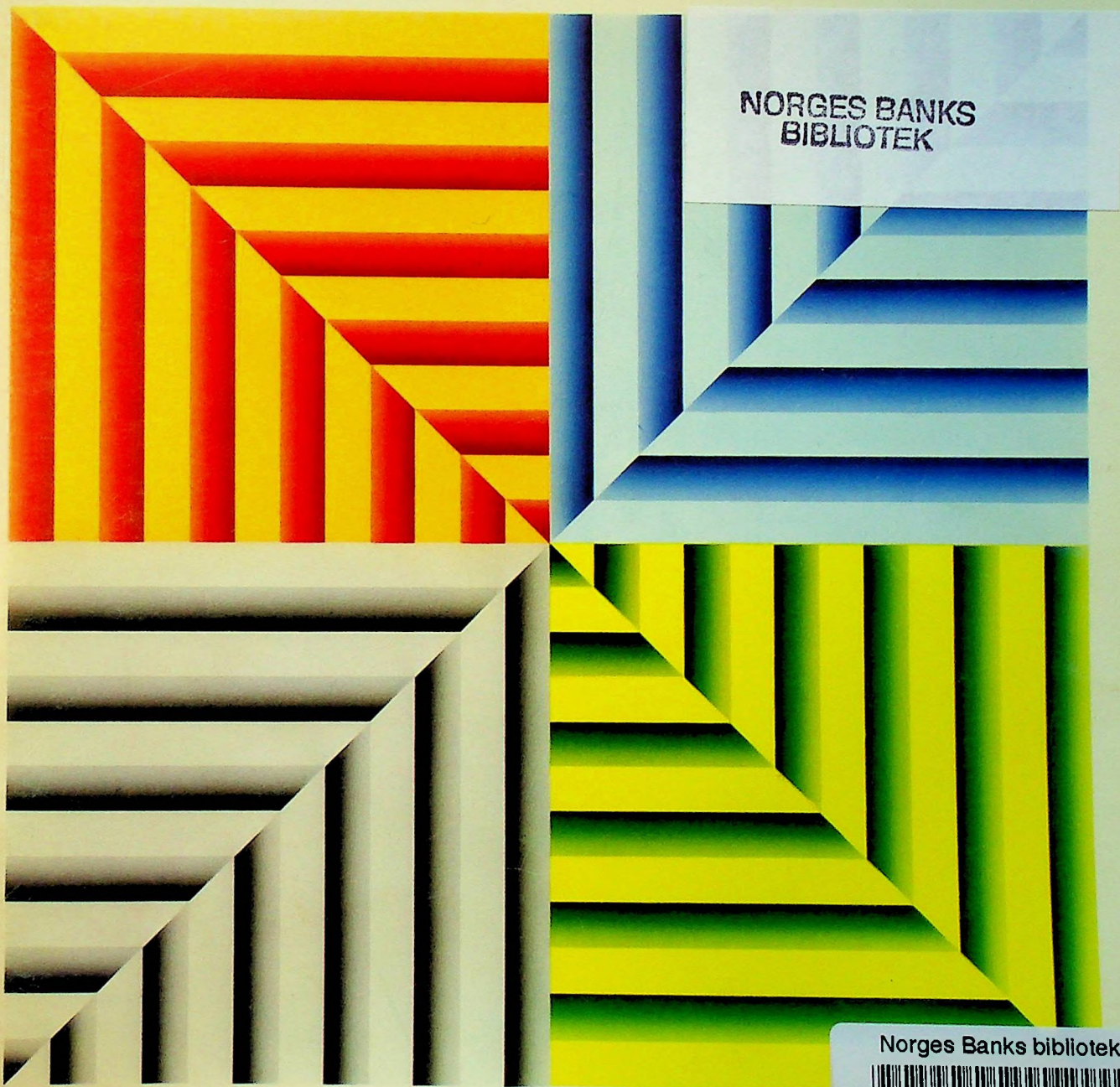

NORGES BANK

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

1981/2

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

Norges Banks bibliotek

010008VPA

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

I N N H O L D

- 87 Paragraf 8-reguleringen
- 89 Konjunkturoversikt – konjunkturindikatorer
- 102 Kredittoversikt
- 107 Valutaoversikt
- 111 En drøfting av hvilke størrelser som påvirker
Norges Banks internasjonale reserver
v/Jon Petter Holter
- 114 Hovedtrekk ved den aktuelle rentepolitikken
i de nordiske land
*Knut Getz Wolds foredrag
ved Nordiske Realkredittinstitusjoners
møte i Stavanger 20. mai 1981*
- 125 Kredittoversikt for året 1980
- 139 Gjeldende kredittpolitiske bestemmelser
- 143 Tabeller

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktør: Hermod Skånland

Redaksjonssekretær: Liv Kielland

Redaksjonsutvalg: Jarle Berge, formann
Knut Andreassen, Valutaavdelingen
Martinus Halsen, Kredittpolitisk avdeling
Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen
Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:

Norges Bank, Utrednings- og informasjonsavdelingen

Boks 336, Sentrum, Oslo 1

Telex: 11369 nbank n

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Design: Anisdahl/Christensen

Sats og trykk: Norges Banks Seddeltrykkeri, Oslo.

Teksten er satt med 11 pkt. Baskerville.

ISSN-0332-5598

Paragraf 8-reguleringen

I de senere år har motviljen mot å bruke kredittlovens paragraf 8 vært vel så sterk i Norges Bank som i bankvesenet. Det er derfor ikke å undres over at tilrådingen om å ta bestemmelsen i bruk på et tidspunkt da samlet utlånsutvikling ikke var særlig dramatisk, er blitt møtt med både overraskelse og misnøye. Det er da også kreditt-tilgangens sammensetning mer enn omfanget som danner bakgrunnen for tiltaket.

Det har tradisjonelt vært ansett som en vesentlig oppgave for bankene å ta imot folks sparemidler og kanalisere disse slik at de kunne gi grunnlag for investeringer, så vel i boliger som i næringslivet. Siden den stramme "konsumlånforståelsen" fra 1978 ble avvirket, har imidlertid kanaliseringen til næringslivet stadig skrumpet vesentlig inn, mens en stigende del av utlånene har gått til forbrukere. I 1980 gikk 85% av økningen i forretnings- og sparebankenes utlån til publikum til gruppene lønnstakere, personlig næringsdrivende og andre private. Av dette stod gruppen lønnstakere for 70%. Tallene for januar i år tyder på at tendensen forsterket seg.

Samtidig har mange banker gått ut med en mer aktiv og aggressiv markedsføring av slike lån. Mens bankene for noen år siden appellerte til publikum med slagordet:

"Tenk deg tanken — penger i banken",

ville en fortsettelse som:

"men du vet jo selv —
det er bedre med gjeld",

passet bedre til de nye salgsmotivet.

Situasjonen lignet faretruende på den som førte til tilstramningen i konsumlånene

for noen år siden. Den gangen kom vi så langt at kanaliseringen av kreditt gjennom bankene gikk fra næringslivet til publikum. Det ville vi nødvendigvis ha noen reprise på.

Når den nye reguleringen også omfatter lån til kommunene, skyldes det at disse har ekspandert spesielt sterkt det siste året, nemlig med 15% (mot 10% for hele publikumssektoren). Ved at myndighetene tar ansvaret for begrensningen, må det også være lettere for bankene å holde en restriktiv linje overfor pågående kommuner.

Begrensningen av forbrukslånene er denne gang gjennomført ved at lån til de typiske næringslivssektorer er holdt utenom. Vi har erfaring for at om man forsøker å skille ut lån som er spesielt angitt som forbrukslån, lar oppgavene seg vanskelig kontrollere, og låntakeren blir nærmest oppfordret til å gi uriktige opplysninger overfor banken. Og egentlig vet ikke låntakeren selv hvilke penger som går hvor. Det er også liten grunn til generelt å unnta boligformål fra en begrensning. Oppussing av kjøkken og bad, bygging av garasje og innredning av kjellerstue er like mye konsumformål som å kjøpe bil.

Av praktiske grunner omfatter ikke begrensningen kassekreditter, som jo i det alt vesentlige går til næringslivet. Men vi vil på det mest bestemte advare mot at dette blir utnyttet til å gå over til kassekreditter til de grupper begrensningen omfatter. I så fall vil reguleringen bli lagt om, selv om det vil øke problemene både for Norges Bank som kontrollmyndighet og for bankene selv.

Den nye utlånsreguleringen har vært kalt "en detaljregulering av utlånene". Lån til bedrifter og lån til forbrukere har imidler-

tid så ulik økonomisk funksjon at det kan være behov for en viss detaljregulering. Næringslivet bruker lån til å finansiere investeringer (inklusive lager m.v.) som må antas å være underkastet en eller annen form for økonomisk analyse med hensyn til avkastning. For forbrukerne (og for kommunene) tjener lån til å kunne forskyve forbruket i tid. Og det er det intet galt ved, forutsatt at det faktisk er det som skjer. Men takket være kombinasjonen av inflasjon og fradragsrett for renter ved skatteleikningen, blir et lån praktisk talt aldri betalt tilbake gjennom en senere reduksjon av forbruket som svarer til det forbruk som lånet har satt en i stand til å foreta. På denne måten blir prisen på personlige lån i virkeligheten negativ. Og da er det ikke å undres over at etterspørselen er nærmest umettelig.

I 1979 gav Kredittstrukturgruppen uttrykk for at det var behov for at konsumlånforståelsen "avløses av en mer varig forståelse bankene imellom om hvilke retningslinjer som bør følges ved utlån til personlige låntakere". Det er neppe for sterkt sagt at bankene senere ikke har vist noen stor interesse for å komme fram til en slik forståelse. Og med den ulike betydning slike lån har for de ulike banker, er kanskje ikke det så overraskende.

Men behovet for en regulering er varig,

fordi folk i stigende grad oppdager at "det er bedre med gjeld". Skatteregler og inflasjon fører til at det i de aller fleste tilfeller lønner seg å låne penger til en anskaffelse fremfor å spare til den. Og det finnes knapt noe praktisk anvendbart rentenivå for personlige lån som kan holde mot et samtidig angrep fra sterk inflasjon, fradragsrett for renter og høye marginale skattesatser.

Så lenge ikke disse grunnleggende forhold er vesentlig endret, er det realistisk å regne med at vi vil trenge en eller annen form for begrensning av personlige lån. Men paragraf 8 har aldri vært noe godt middel for en varig regulering. Til det virker den altfor stivt. I tiden fremover vil det være behov for å ta opp med bankenes organer spørsmålet om å finne fram til ordninger som kan virke mer tjenlig på lengre sikt, i samsvar med det behov som også Kredittstrukturgruppen påpekte.

Hvis vi greier å løse dette spørsmålet på en rimelig måte, blir behovet for å opprettholde plasseringsplikten mindre. Sett fra myndighetenes synspunkt, er det nemlig ikke av avgjørende betydning om kreditten til næringslivet går direkte via bankene eller over obligasjonsmarkedet. Og i så fall kan kanskje for en gangs skyld en ny regulering føre til mindre regulering.

H.Sk.

Den internasjonale konjunktursituasjon

Den internasjonale økonomiske utvikling har i første halvår vært preget av lavkonjunktur i Vest-Europa og oppgangstendenser i USA og Japan. Nedgangskonjunktoren i fjor i USA og Japan var av meget kort varighet, og forskjellene i forhold til Vest-Europa forsterket seg derfor ytterligere fra annet halvår 1980 til begynnelsen av 1981. Stram penge- og finanspolitikk og ettervirkningene av de høyere oljeprisene i 1979–80 bidrar fortsatt til produksjonsvikt i hele OECD-området. Videre har dollarens, og til dels også yens, styrking i forhold til de europeiske valutaene på kort sikt svekket vekstutsiktene og forsterket inflasjonstendensene i Vest-Europa.

Beregninger foretatt av OECD, viser at sammenliknet med dollarkursen i oktober 1980, innebærer kursnivået i mars 1981 – om det holdt seg gjennom resten av året – at inflasjonsraten i Vest-Europa i 1981 ville være omtrent 1½% høyere og innenlandsk etterspørsel og import omkring 1% lavere. Samtidig er den umiddelbare virkning av appresieringen av yen og dollar lavere inflasjon og høyere innenlandsk etterspørsel i henholdsvis USA og Japan. Utslagene i disse landene er imidlertid svakere enn i de europeiske landene, dels fordi indeksering av lønninger dominerer sterkere i Vest-Europa og dels fordi både olje og andre råvarer for en stor del er priset i dollar. Dessuten betyr utenriksøkonomien relativt mindre i disse landene. Råvareprisene, uttrykt i dollar, må forventes etter hvert å bli presset nedover som følge av appresieringen, men kontraktsforhold medfører at det

vil ta noe tid før denne prosessen gjør seg fullt gjeldende. I Vest-Europa vil den bedrede konkurransevnen til konkurranseutsatt industri på den annen side styrke eksporten i forhold til importen, mens det motsatte er tilfelle for USA og Japan. Hovedutslagene på handelsstrømmene vil først komme mot slutten av 1981 og gjennom 1982. Da dollaren har styrket seg ytterligere etter mars, vil virkningene på priser og kostnader kunne bli enda større enn antydnet ovenfor.

Valutakursutviklingen siden slutten av 1980 vil for Vest-Europa føre til lavere reell vekst og høyere prisstigning i inneværende år enn tidligere antatt. I 1982 vil oppsvinget i eksporten derimot bidra til sterkere aktivitetsvekst. Oppgangen i de europeiske landene ser således ut til å bli forsinket med ½ år i forhold til det en la til grunn i forrige konjunkturoversikt. Videre peker anslagene i retning av at produksjonsutviklingen vil bli mer ensartet i Vest-Europa og USA/Japan neste år. Det er likevel heftet større usikkerhet enn vanlig til vekstutsiktene for de større industri-landene. Den viktigste usikkerhetsfaktor knytter seg til utviklingen i USA, men også for Vest-Tyskland og Storbritannia foreligger det for de nærmeste 18 måneder til dels betydelig avvikende prognoser fra internasjonale organisasjoner, private prognoseinstitusjoner og nasjonale myndigheter. I teksttabellen presenteres Norges Banks produksjons- og prisanslag, som er i bra samsvar med det som fremkommer i Revidert nasjonalbudsjett for 1981, mens de særlig for USA og Vest-Tyskland er litt mer optimistiske med hensyn til produksjons-

utviklingen enn de anslagene som er utarbeidet av OECD og IMF.

Utviklingen i det amerikanske rentenivå representerer den dominerende usikkerhet. Videre savner en erfaringsgrunnlag for hvor raskt omleggingen av den økonomiske politikken i USA kan slå ut i vekst, priser, renter og offentlige finanser. I forhold til forventningene har amerikansk økonomi imidlertid utviklet seg meget sterkt i annet halvår 1980 og i første kvartal 1981. Hittil har virkningene av det høye rentenivået på boligmarkedet og på annen kredittfinansiert etterspørsel vært mindre enn regnet med. Selv om utslagene etter hvert vil bli mer markerte, tyder ingen løpende indikatorer på at det vil finne sted noe dramatisk fall i den samlede økonomiske aktivitet. Sentrale økonomiske størrelser som boligbygging, bilomsetning og vareeksport vil trolig svekkes i tiden fremover og føre til at veksten flater ut i annet og tredje kvartal. Under forutsetning av at nedgangen i prisstigningen vil bidra til litt lavere rentenivå i annet halvår, og at skattereduksjonene blir effektive fra 1. oktober, er det grunn til å vente at innenlandsk etterspørsel tar seg opp igjen fra fjerde kvartal og gjennom 1982.

I Vest-Tyskland er konjunkturbildet fortsatt preget av svak produksjonsutvikling og tiltakende ledighet. Eksportordretviklingen peker imidlertid i retning av at den betydelige bedringen i konkurranseevnen som følge av depresieringen av D-mark vil medføre eksportledet oppgang mot slutten av 1981 og gjennom 1982. Den høye dollarrenten har resultert i et usedvanlig høyt rentenivå som — hvis det ikke blir reversert — vil svekke et allerede svakt investeringsklima og hindre en generell oppgang i den økonomiske aktivitet. Produksjonsanslagene for Vest-Tyskland i teksttabellen er således basert på forutsetningen om at blant annet gunstigere driftsbalanseutsikter vil styrke kursutviklingen for tyske mark og dermed muliggjøre redusert rente-

nivå og noe mer ekspansiv konjunkturutvikling utover i 1982.

I Storbritannia lå industriproduksjonen i første kvartal 13% lavere enn i tilsvarende periode i 1980. Konjunkturbunnen synes nå å være nådd, og en venter at produksjonen vil ta seg litt opp i tiden fremover. Kombinasjonen av høy prisstigning og kraftig appresiering av britiske pund har imidlertid resultert i betydelig svekkelse av landets konkurranseevne. Vareimporten ventes derfor å vise sterkere oppgang enn eksporten. Som et resultat av den svake produksjonsutviklingen regner en med at arbeidsledigheten, som har passert 10% av arbeidsstyrken, fortsatt vil vise økning. Den stramme økonomiske politikken, sammen med kursstigningen for pund, har på den annen side bidratt til at pris- og kostnadsveksten har gått merkbart ned, og prisstigningen vil i 1982 antakelig komme under 10%. Selv om nedgangen i inflasjonstakten gradvis vil stimulere den økonomiske aktivitet, har en lagt til grunn at den dårlige konkurransestillingen til britisk næringsliv vil resultere i bare svakt oppsving de nærmeste 18 måneder.

De kraftige økonomiske tilstrammings tiltakene i Danmark og Sverige for å rette opp utenriksøkonomien og redusere inflasjonstakten, medfører at begge landene vil vise svak produksjonsutvikling gjennom inneværende år. Aktiviteten vil ta seg noe opp igjen neste år, samtidig som prisstigningen antas å bli ytterligere dempet. Som følge av svak produksjonsutvikling hos våre viktigste handelspartnere later gjennomsnittlig BNP i våre viktigste markedsland til å vise et fall på ¼% i 1981 og en vekst på 2¼% i 1982. For OECD-området som helhet er produksjonsveksten anslått til 1½% i 1981 og 3% i 1982. Det ser ut til å bli liten eller ingen markedsvekst for norske industrivarer for 1981 under ett. Beregningene peker likevel i retning av klar oppgang gjennom annet halvår (4%) og inn i 1982, da markedsveksten kan komme opp

i 5–6%. Det må imidlertid understrekes at prognosene for annet halvår 1981 og 1982 er høyst usikre. De er blant annet basert på forutsetningen om at virkningene av det amerikanske politikkopplegget kommer raskere enn tidligere reaksjonsmønstre tilsier, og at noe lavere rentenivå i USA og Europa vil stimulere innenlandsk etterpørsel.

Valutakursbevegelsene i første halvår bidro til at prisstigningstakten i industri-landene holdt seg på 10½%, eller omtrent det samme som i annet halvår 1980. Som følge av at prisvirkningene av oljepris-økningen i 1979–80 er uttømt, og med utsikter til svakere utvikling i prisene på olje og andre råvarer, ventes prisstigningen i OECD-området å gå ned til 8½% i annet halvår 1982. Det fremgår av teksttabellen at gjennomsnittlig konsumprisøkning i OECD-området er beregnet til 10½% i 1981 og 9¼% i 1982. Spredningen i inflasjonsrater OECD-landene imellom ventes å bli stor både i 1981 og 1982.

Ytterligere bekjempelse av inflasjonen har fremdeles høy prioritet i industrilan-

dene. I stadig flere land reises det imidlertid tvil om ikke tiden nå er inne til å gjøre noe for å redusere arbeidsledigheten i tillegg til det å føre en generelt stram penge- og finanspolitikk, som skal bringe ned inflasjonsforventningene og dermed på lengre sikt gi grunnlag for vekst uten inflasjon. Gjennomsnittlig ledighet i OECD-landene passerte 7% i begynnelsen av 1981, og produksjonsutsiktene peker i retning av fortsatt økning i årene fremover. I flere land fremkommer den stigende ledigheten nå som et resultat av både voksende arbeidsstyrke og fallende sysselsetting. Mye kan tale for at vedvarende høy ledighet kan skape så store sosiale motsetningsforhold at markedskreftene alene ikke kan rette opp situasjonen og sikre økonomisk vekst innen rimelig tid. I tillegg til tiltak i arbeidsmarkedet synes det nå i flere land å være behov for en viss stimulering av aktiviteten, særlig på investeringsiden.

Reviderte anslag for 1981 peker i retning av at underskuddet på OECD-landenes samlede driftsbalanse vil vise en reduksjon på omkring 10 milliarder dollar i forhold til

Teksttabell. Bruttonasjonalprodukt og konsumpriser i utvalgte land (Prosentvis endring fra foregående år)

	Bruttonasjonalprodukt, faste priser				Konsumpriser			
	1970–79 Årsgj.sn.	1980	1981 Prognose	1982 Prognose	1970–79 Årsgj.sn.	1980	1981 Prognose	1982 Prognose
USA	3,2	-0,2	2½	3	7,2	13,5	10	8½
Japan	5,4	4,2	3½	4	9,1	8,0	5½	5
Vest-Tyskland	2,9	1,8	-1	2½	5,1	5,5	5½	4
Storbritannia	2,2	-1,8	-1½	¼	13,2	18,0	11	9½
Frankrike	3,9	1,3	½	3	9,2	13,6	12½	11½
Italia	3,0	4,0	-¾	2	13,2	21,2	20½	16½
OECD-området i alt veid med landenes BNP	3,3	1,3	1½	3	8,1	12,9	10½	9¼
Norges viktigste markedsland ¹⁾	2,8	0,8	-¼	2¼	8,7	12,0	9¼	8

¹⁾ Veid med andel av norsk vareeksport, unntatt skip, plattformer, olje og gass.
Kilde: OECD og egne anslag.

1980 (75 milliarder dollar), eller vesentlig mindre enn vist i teksttabellen i forrige konjunkturoversikt. Den høyere økonomiske aktiviteten i USA vil trolig føre til at driftsoverskuddet bare blir omkring 5 milliarder dollar i 1981, samtidig som en regner med underskudd i 1982. I Vest-Tyskland ser driftsunderskuddet i 1981 ut til å bli av omtrent samme størrelsesorden som året før (17 milliarder dollar), og først i 1982 vil det ventede eksportoppsvinget medføre kraftig reduksjon i underskuddet. I Japan later den sterke eksportveksten å føre til at driftsregnskapet vil være i balanse både i 1981 og 1982. Den antatte forbedringen i OECD-landenes bytteforhold i 1982 kan bidra til at det samlede driftsunderskudd går ned med om lag 20 milliarder neste år. Mens OPEC-landenes overskudd (omkring 120 milliarder dollar) vil vise små endringer fra 1980 til 1981, tyder foreløpige anslag på at det vil falle med nærmere 40 milliarder dollar i 1982. For de ikke-oljeproduserende utviklingsland vil driftsunderskuddet øke med om lag 10 milliarder dollar i 1981, men etter de nye anslagene vil betalingsbalansesituasjonen i 1982 ikke forverres ytterligere.

Konjunktursituasjonen i Norge.

Helhetsbildet. Konjunkturbildet for norsk økonomi har i første halvår vært preget av forholdsvis svak innenlandsk etterspørselsutvikling. Selv om konjunkturbunnen synes å være nådd i våre viktigste markedsland, foreligger det ennå ingen klare tegn på at utenlandsetterspørselen er i ferd med å ta seg opp. Norges Banks referanseindikatorer, som tar hensyn til utviklingen i flere sektorer av økonomien, viser at aktivitetsnivået har holdt seg forholdsvis bra oppe. Dette bekreftes av Norges Banks spredningsindeks, som gikk opp fra 47 i fjerde kvartal i fjor til 50 i første kvartal i år. Spredningsindeksen har de tre siste kvarta-

lene stabilisert seg omkring 50, dvs. at det er omtrent like mange stigende som fallende serier. Det er følgelig vanskelig å trekke klare konklusjoner om utsiktene for konjunkturoppsving i annet halvår på bakgrunn av dette.

Hovedbildet internasjonalt peker stadig i retning av klar markedsvekst for norske eksportvarer i annet halvår og inn i 1982. Senere tids kredittpolitiske tilstrammings tiltak og svakere fortjenesteutvikling i store deler av næringslivet vil derimot virke dempende på bolig- og foretaksinvesteringene og innenlandsk konsumetterspørsel. Norges Bank legger derfor til grunn at det samlede aktivitetsnivå vil vise liten endring fra første til annet halvår 1981. Oppsvinget i utenlandsetterspørselen vil bidra til å styrke den økonomiske aktivitet i Norge gjennom 1982. Hensynet til vår internasjonale konkurransevne og ønsket om å dempe inflasjonstakten kan imidlertid nødvendiggjøre en tilstramning av den økonomiske politikk. Mye kan derfor tale for beskjeden vekst i den innenlandske etterspørsel også i 1982.

I første halvår fant det sted en merkbar økning i registrert arbeidsløshet. De økonomiske utsiktene for annet halvår og for 1982 peker i retning av at ledigheten vil stige ytterligere i tiden fremover. Samtidig har det funnet sted en kraftig vekst i samlet sysselsetting. Arbeidsmarkedet er av den grunn strammere enn det ledighetstallene isolert sett tilsier. Selv om en fortsatt venter oppgang i sysselsettingen, vil svakere vekst i offentlig forbruk dempe økningen og resultere i at etterspørselen fra de ulike sektorer av økonomien blir mer balansert. Begrenset yrkesmessig og geografisk mobilitet fører likevel til at pressproblemer vil gjøre seg gjeldende. Dette innebærer behov for bruk av punktvis arbeidsmarkedstiltak overfor utsatte arbeidstakergrupper snarere enn generell etterspørselsstimulering.

Pris- og kostnadsutviklingen representerer i økende grad hovedproblemet i norsk

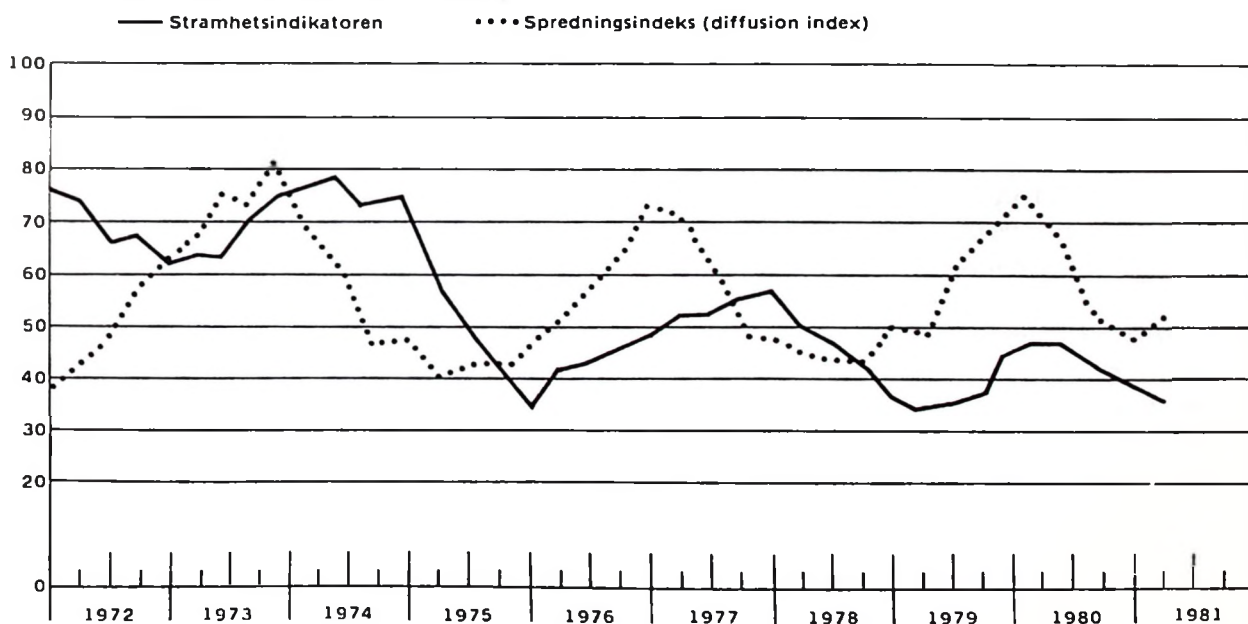
økonomi. Som påpekt, tyder ikke realltall på etterspørselspress fra privat konsum og foretaksinvesteringer. Senere tids prisøkninger synes i betydelig grad å være bestemt av administrerte prisøkninger og forbedrede fortjenestemarginer gjennom avanseforhøyelser. Selv om det ikke lar seg gjøre å skille entydig mellom etterspørselsbestemt og kostnadsbestemt prisstigning, synes den siste for tiden å spille størst rolle.

Virkningene av inntektsoppgjøret og offentlig administrerte prishevinger vil bidra til høy stigningstakt også mot slutten av året. På den annen side antas importprisene fremdeles å ha en modererende virkning. Mens utviklingen i årets fem første måneder er i bra samsvar med Norges Banks tidligere anslag på 13% gjennomsnittlig konsumprisstigning i 1981, er utsiktene for resten av året ikke lenger så gunstige. Dette peker i retning av at det kan bli vanskelig å oppnå en lavere gjennomsnittlig prisstigning enn 14% i 1981. Videre innebærer dette et prisoverheng på omkring 5% ved inngangen til 1982, noe som illustrerer

at det også neste år vil bli vanskelig å komme ned på samme prisstigningstakt som gjennomsnittet for OECD-landene.

Utfallet av inntektsoppgjøret mellom LO og NAF vil, dersom en ser bort fra indekskompensasjon, kunne bidra til at tendensen til svekket relativ konkurransevne siden annet halvår 1980 (tabell 28) blir brutt. Indeksklausulen pr. 15. september 1981 reiser imidlertid tvil om den antatte neddemningen av lønnsveksten gjennom året vil finne sted. Hvis forhandlingene om indeksbestemmelsen skulle gi f.eks. halv kompensasjon, og kursnivået for kroner i perioden juni–desember 1981 skulle bli det samme som gjennomsnitt for mai (hvilket innebærer samme gjennomsnittlig effektive valutakurser i 1981 som i 1980), må en vente en forverring i relative lønnskostnader pr. produsert enhet på om lag 2% fra 1980 til 1981 og et "overheng" fra fjerde kvartal 1981 til 1982 på omkring 1%. Dette er i samsvar med Norges Banks tidligere anslag og peker mot en moderat svekkelse av konkurransevnen i 1982.

Fig. 1. Sammenfattende konjunkturindikatorer

Lager. Industriens lagerbeholdninger viste forholdsvis svak økning fra fjerde til første kvartal. Lageroppbyggingen gjennom 1980 synes således å flate ut. Dette utviklingsbildet blir bekreftet av Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometer for første kvartal. Ifølge dette venter nær halvparten av bedriftene uendret lagerbeholdning av egne produkter også neste kvartal. Det er ingen klare tegn til oppsving verken i eksport- etterspørsel eller fra hjemmemarkedet. Den mer moderate lageroppbyggingen enn i tilsvarende konjunkturfaser tidligere synes å ha sammenheng med det høyere innenlandske rentenivået, og at det ikke er satt inn offentlige støttetiltak til ekstraordinær lageroppbygging. De største lagerbeholdningene – så vel absolutt sett som relativt til produksjonen – finnes stadig innenfor utekonkurrerende industri. I forhold til fjerde kvartal 1980 var det en markert lageroppbygging innen produksjon av mineralske produkter og innen treforedling.

Ordre. Tilgangen på eksportordre til metall- og verkstedindustrien (unntatt transportmidler og oljerigger) viste som ventet svak utvikling også i første kvartal. Ifølge konjunkturbarometeret regnet et flertall av foretakene med at denne utviklingen ville fortsette i annet kvartal. For industrien under ett virker ordresituasjonen likevel relativt gunstig. Konjunkturavmatningen til tross holder ordreservene seg godt oppe, vesentlig som følge av fortsatt økning i innenlandsk ordretilgang, særlig for oljetilknyttet verkstedindustri. Norsk industris andel av leveransene til oljevirkosheten har hittil vist en positiv utvikling. Mens andelen til utbyggingen av Ekofisk og Frigg, korrigert for nødvendig importinnhold i kontraktene, var 20–25%, lå tilsvarende andel for Statfjord A på 60%. Flere forhold peker i retning av at denne økte ordretilgangen til norsk industri ikke vil vise samme positive utvikling i tiden som kommer. For det første vil en økende del

Fig. 2. Lagervolumet

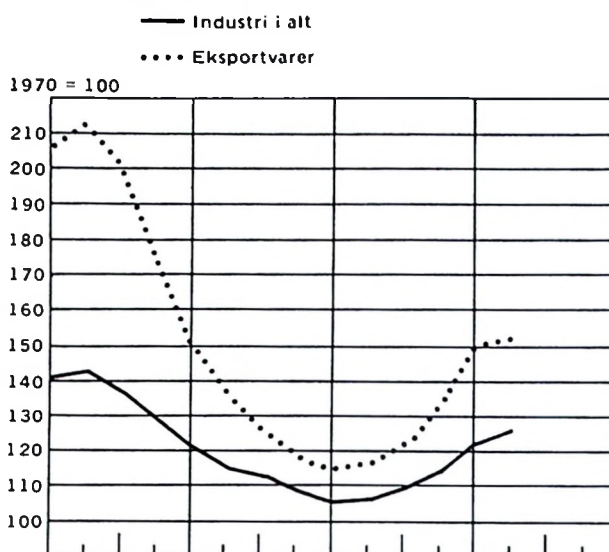
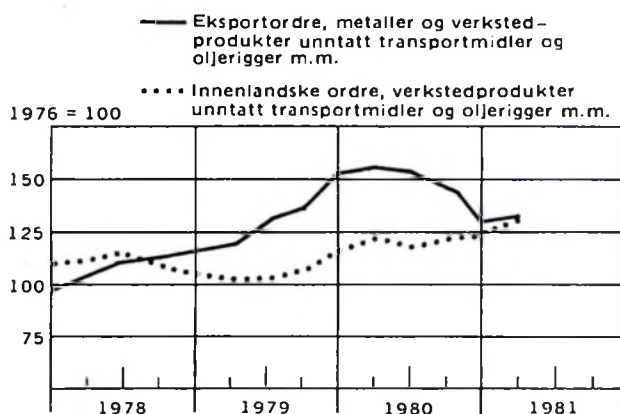

Fig. 3. Ordretilgang, verdi

av investeringsaktiviteten i oljesektoren være knyttet til rørtransport, et område hvor norsk industri har små muligheter for leveranser. Utsiktene til svekket konkurransevne overfor utlandet trekker i samme retning.

Konsumetterspørsel. Med en stabil sesongkorrigert utvikling fra fjerde til første kvartal ligger detaljomsetningsvolumet på linje med gjennomsnittsnivået for 1980 (tabell 28). Målt etter vekstraten på årsbasis, viser

omsetningsvolumet en økning på over 4% i seksmånedersperioden fram til og med mars, noe som skyldes markert volumoppgang gjennom annet halvår i fjor. I Revidert nasjonalbudsjett for 1981 legges det til grunn en vekst på 1½% i privat konsum fra 1980 til 1981. Med forutsetning om 4% reell vekst i tjenestekonsumet, som utgjør om lag en tredel av privat konsum, gir dette ikke rom for mer enn ¼% økning i varekonsumet. Som påpekt tidligere, later detaljomsetningsindeksen til å undervurdere utviklingen i varekonsumet. Foreløpige nasjonalregnskapstall indikerer at avviket de siste årene har vært 2½–3½ prosentpoeng. Selv om varekonsumet ikke viser ytterligere vekst gjennom resten av året, innebærer dette at privat konsum vil øke med mer enn 1½% i forhold til 1980. Sammenliknet med i fjor, synes utviklingen særlig å ha forsterket seg for kjøp av varige – og for en stor del kredittfinansierte – konsumgoder som personbiler, møbler og innbo. For å begrense utlansveksten til slike forbruksformål, er det innført regulering av visse deler av bankenes utlån til publikum. Dette vil bidra til svekket vekst i privat konsum gjennom året, men utviklingen vil likevel i stor grad avhenge av de pris- og inntektsmessige konsekvenser det pågående inntektsoppgjøret får. For 1981 under ett legger Norges Bank fortsatt til grunn en volumvekst på omkring 2% i privat konsum.

Investeringssetterspørsel. Sesongkorrigererte tall for første kvartal viser at industriens investeringsaktivitet foreløpig holder seg relativt godt oppe. Som følge av tidsforskyvninger i investeringer knyttet til oljevirkosomheten, er det en markert økning i investeringene innen bergverk, industri og kraftforsyning. Spesielt gjelder dette Ekofisk-feltene, hvor investeringer på om lag 800 mill. kroner er forskjøvet fra 1980 til 1981. Statistisk Sentralbyrås investeringsstatistikk for annet kvartal viser at verdien

Fig. 4. Detaljomsetningsvolumet

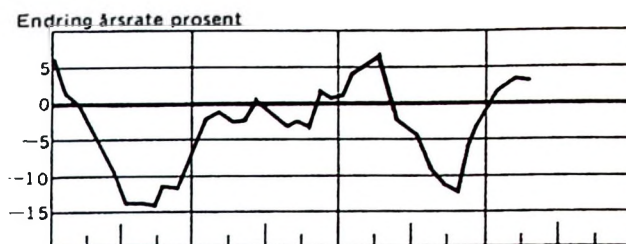

Fig. 5. Utførte investeringer, verdi

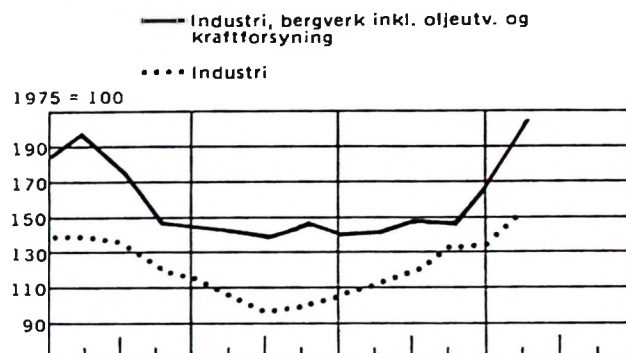
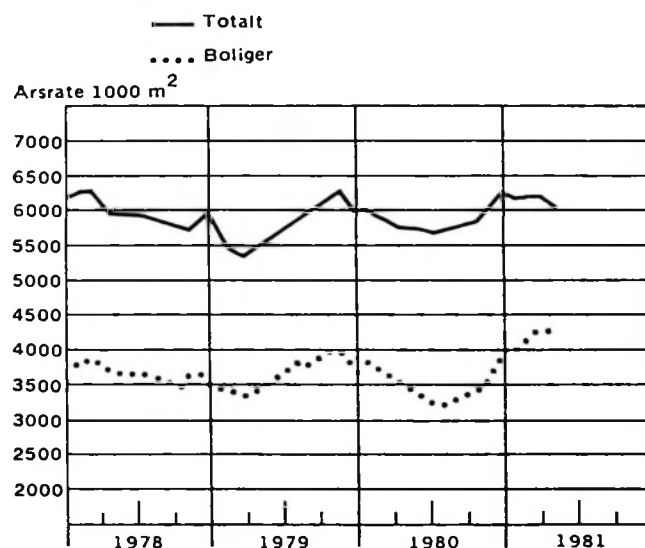

Fig. 6. Bygg igangsatt

av antatte industriinvesteringer for 1981 er beregnet å øke med 6%. Dette representerer en oppjustering i forhold til februarundersøkelsen, men innebærer en volummessig nedgang i utførte investeringer på rundt

5%. Verdien av antatte industriinvesteringer i 1982 viser en nedgang på 10% i forhold til hva som til samme tid i fjor ble antatt for 1981. Investeringsstillingen tyder følgelig på at fallet i investeringsvolumet i industrien vil forsterke seg i 1982.

Byggeaktiviteten holdt seg bedre oppe i begynnelsen av 1981 enn på samme tid året før. Igangsettingstallene for mars og april viser imidlertid tegn til nedgang (tabell 28). Igangsatt boligflate lå i årets fire første måneder 13½% høyere enn i samme periode i 1980. Aktivitetsnivået innen boligbyggingen, målt ved gjennomsnittlig boligflate under arbeid, var likevel ikke vesentlig høyere. Samtidig var igangsatt gulvflate for andre bygg 14% lavere i perioden januar-april enn i samme måneder i 1980. Nedgangen kan spesielt tilskrives redusert investeringsaktivitet innen offentlig forvaltning, undervisning og forskning, og innen helsesektoren.

Produksjonsutvikling. Etter nedgang i industriproduksjonen gjennom annet halvår 1980 har den tatt seg litt opp igjen siden årsskiftet. Oppgangen har vært svakest for hjemmekonkurrerende og skjermet industri. Dersom en ser på produksjonsutviklingen siden 1975, vil en finne at svekkelsen i norsk industris konkurransevne har gitt størst utslag for hjemmekonkurrerende industri. Senere års gunstigere relative konkurranseposisjon har i liten grad resultert i produksjonsvekst for denne industrigruppen. Selv om det foreløpig ikke foreligger klare tegn til oppsving i utenlandsetter-spørselen, viste utekonkurrerende industri i begynnelsen av året igjen tegn til en sterkere underliggende tendens. Samlet industriproduksjon lå i perioden januar-april 2% lavere enn i samme periode året før. Antatt moderat oppgang gjennom annet halvår gjør at en fortsatt legger til grunn om lag uendret gjennomsnittlig produksjonsnivå fra 1980 til 1981. Vekstimpulsene ventes å komme fra produksjon av investe-

Fig. 7. Produksjon i bergverksdrift, industri og kraftforsyning

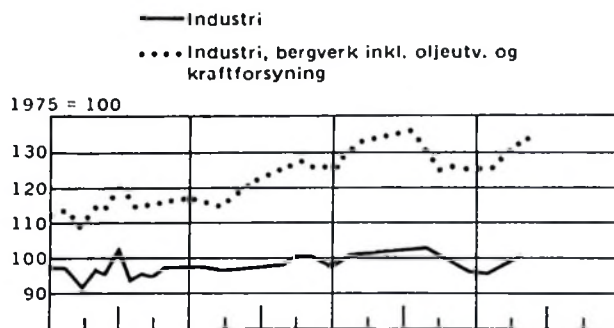

Fig. 7b. Industri

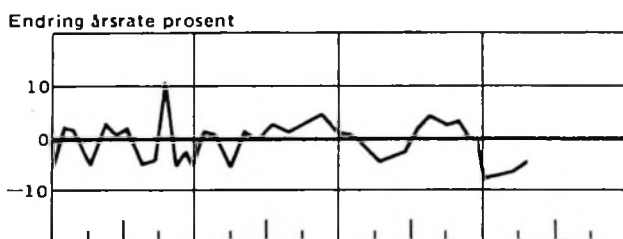

Fig. 7c. Utvinning av råolje og naturgass

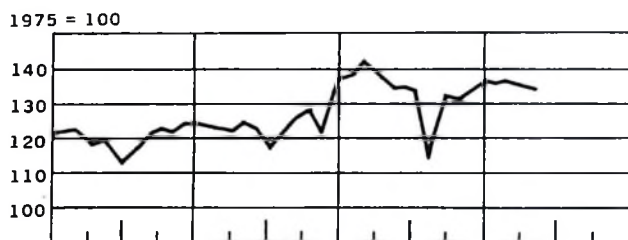
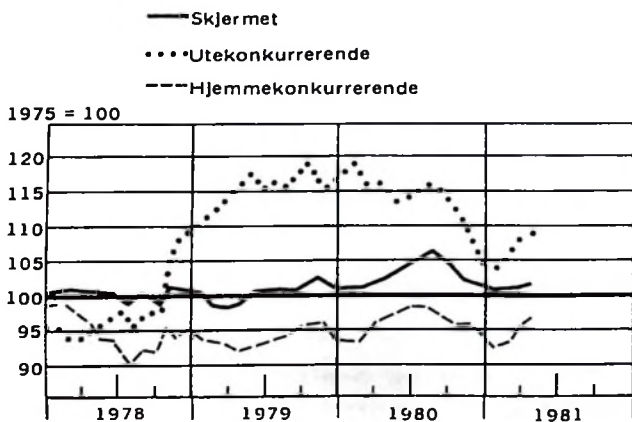

Fig. 7d. Industri og tradisjonell bergverksdrift

rings- og innsatsvarer. Produksjonen, spesielt innen verkstedindustrien, stimuleres gjennom oljetilknyttet investeringsetter-spørsel i forbindelse med feltutbygging i Nordsjøen.

Det fremgår av fig. 7c at utviklingen i oljevirkosomheten hittil har vært karakterisert ved raskt økende olje- og gassproduksjon. Mens produksjonen i 1977 utgjorde 16 mill. t.o.e. (=tonn oljeekvivalenter), var tilsvarende tall for 1980 nær 50 mill. t.o.e. Ifølge produksjonsprognoser for eksisterende felt og felt som er besluttet utbygget, kommer imidlertid produksjonsveksten til å avta merkbart de nærmeste årene. En regner med en produksjonstopp på om lag 65 mill. t.o.e. i 1988, eller på 75–80 mill. t.o.e. rundt 1990 hvis også felt med tilknytning til eksisterende anlegg besluttes utbygget. Som følge av redusert utvinning fra Ekofiskområdet, som nå synes å ha passert topp-produksjon, falt produksjonen for utvinning av råolje og gass med 5% fra siste kvartal 1980 til første kvartal 1981. For 1981 under ett regner en med et produksjonsnivå på linje med 1980, dvs. om lag 50 mill. t.o.e.

Arbeidsmarkedet. Sesongkorrigererte tall viste ved utgangen av mai en registrert arbeidsløshet på over 29 300, eller nærmere 5 000 flere enn ved utgangen av 1980. Sammenlignet med fjerde kvartal i fjor, viser Arbeidskraftundersøkelsen fra Statistisk Sentralbyrå en økning i sysselsettingen på 32 000 personer (sesongkorrigerert) eller 1,7%. Som en følge av den betydelige sysselsettingsveksten har ledighetsprosenten vist relativt beskjeden økning, eller fra 1,3% (sesongkorrigerert) i desember til 1,5% i mai. Ifølge den kvartalsvise arbeidsmarkedsundersøkelsen, som er bedre egnet for internasjonale sammenligninger, utgjorde ledigheten i første kvartal 1,9% mot 1,8% i fjerde kvartal 1980. Dette er mindre enn en tredel av gjennomsnittlig ledighetsprosent for OECD-området. Arbeidsløshetsproble-

Fig. 8. Arbeidsmarkedet

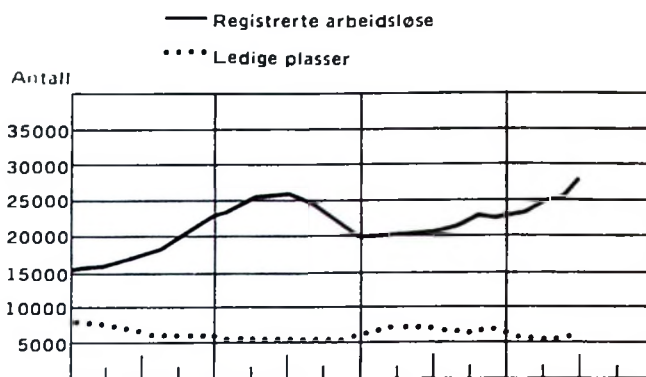
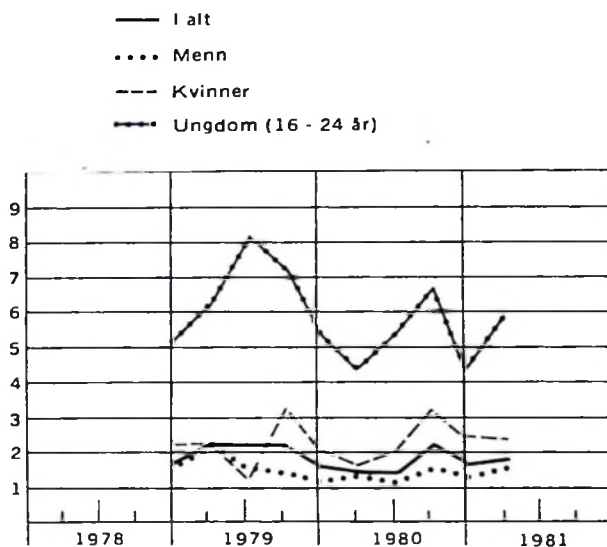

Fig. 8b. Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i prosent av arbeidsstyrken

met varierer ikke bare mellom regioner, men også mellom bransjer og mellom menn, kvinner og ungdom. Gjennomgående er omfanget av registrert ledighet blant arbeidssøkende uten tidligere arbeidsinntekt markert høyere enn gjennomsnittet. I 1980 var således 75% av de som var sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak, uten tidligere yrkeserfaring. Arbeidsdirektoratets tall for de siste månedene viser at mens ledigheten i pressområder som Oslo/Akershus stadig ligger rundt ½% av arbeidsstyrken, er tilsvarende tall for Nord-Norge om lag 4%. For arbeidstakere under 25 år

har ledighetsprosenten i gjennomsnitt de siste årene vært nær 6% (fig. 8b), mens den høyere andelen kvinner blant de arbeidsløse må ses i sammenheng med markert økende yrkesfrekvens.

Pris- og kostnadsutviklingen. Konsumprisindeksen lå i mai 13,8% høyere enn i samme måned året før, eller 3% høyere enn gjennomsnittlig prisstigning i OECD-området. I seks månedersperioden fram til mai 1981 viste konsumprisene en vekst tilsvarende en årsrate på 16%, mot 12% for engrosprisene. Videre virker prisimpulsene fra utlandet stadig bremsende på prisutviklingen. Den relativt stabile, effektive kursutviklingen for norske kroner – med depresiering overfor dollar og yen, og appresiering overfor EMS-valutaene – har bidratt til å minske importprisstigningen. Samtidig har prisutviklingen på råvaremarkedene gjennomgående virket dempende på prisstigningstakten internasjonalt (fig. 15). Prisen nedgangen er mest markert for metaller, men også andre råvarepriser har vist svak utvikling, regnet i dollar.

Som påpekt i tidligere konjunkturoversikter, kommer prisstigningsimpulsene i hovedsak fra hjemmemarkedet. Prisindeksen for varer som er skjermet for konkurranse fra utlandet, lå i mai 16½% over nivået ett år tidligere. Utformingen av vårens inntektsoppgjør vil ytterligere stimulere prisimpulsene fra kostnadssiden. De direkte virkninger av jordbruksoppgjøret vil alene øke konsumprisindeksen med to prosentpoeng.

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien viste en økning i overkant av 14½% fra første kvartal i fjor til første kvartal i år. Dette innebærer at forverringen i industriens konkurransevne overfor utlandet siden annet halvår 1980 fortsatte i første kvartal. Ifølge foreløpige anslag vil lønnskostnader pr. produsert enhet i våre viktigste markedsland øke med om lag 8½% i 1981, regnet i nasjonale valutaer, mot

Fig. 9. Priser

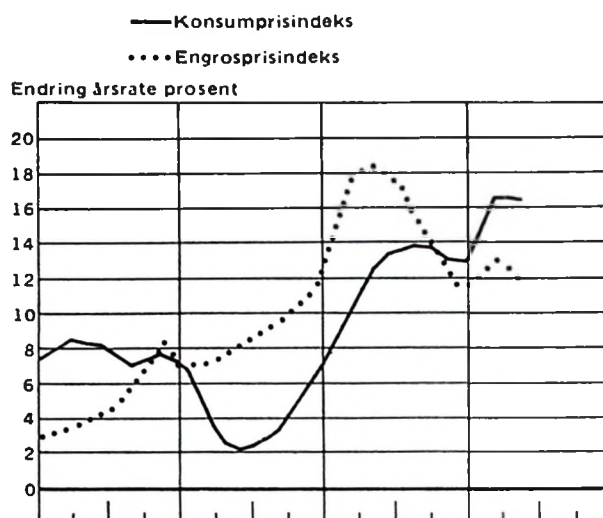

Fig. 9b. Konsumpriser etter leveringssektorer

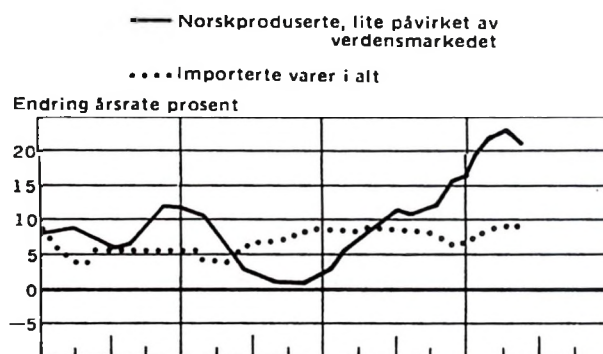
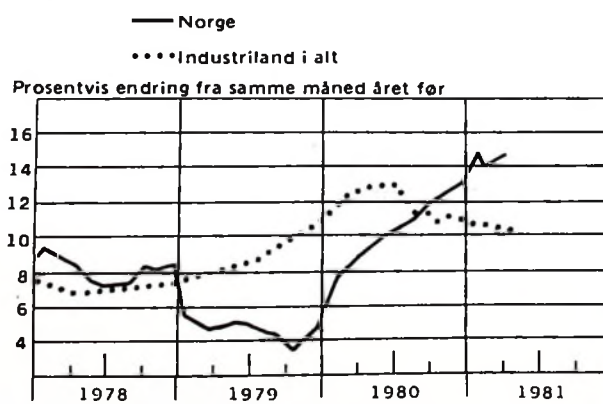

Fig. 9c. Konsumprisene

10½% i Norge. Anslagene for Norge er basert på forutsetningen om at timekostnadene vil øke med om lag 11½% i 1981, og timeproduktiviteten vil stige med 1%. Dersom en tar utgangspunkt i faktisk valutakursutvikling i perioden januar–mai, og forutsetter samme kursnivå gjennom resten av 1981 som i mai, vil effektive valutakurser (IMF-vekter) i gjennomsnitt for hele året ikke vise noen endring fra 1980 til 1981. Det synes derfor å være en rimelig forutsetning å legge til grunn samme gjennomsnittskurser i 1981 som i 1980.

Utenrikshandel. Selv om nedgangen i industriproduksjonen i våre viktigste markedsland stoppet opp i første kvartal, gir lager- og ordresituasjonen ennå ingen klare tegn i retning av tiltakende utenlandsetterspørsel. Volumtall for første kvartal viser likevel at norsk eksport av tradisjonelle varer (uten skip, plattform, olje og gass) gikk noe opp i forhold til tredje og fjerde kvartal 1980, mens nedgangen fortsatte for import av tradisjonelle varer. I første kvartal lå både eksport- og importvolumet av tradisjonelle varer omkring 1% lavere enn gjennomsnittet for 1980.

Både import- og eksportprisene for tradisjonelle varer har vist en avtakende stigningstakt siden begynnelsen av 1980. Importprisene for tradisjonelle varer lå i første kvartal 5% høyere enn ett år tidligere. Tilsvarende eksportpriser steg i samme tidsrom med 6½%. Dette innebærer en forbedring av bytteforholdet for tradisjonelle varer – uten olje og gass – med i overkant av 1% siden første kvartal 1980 (tabell 28), eller med 2% (sesongkorrigert) i forhold til gjennomsnittet for 1980. Hvis en inkluderer olje og gass, er forbedringen nærmere 10½% i forhold til første kvartal 1980.

Verditall for utenrikshandelen i april og mai peker i retning av at tendensene til svakere utvikling i import enn i eksport siden ennet halvår 1980 har fortsatt i annet kvartal i år. Dette har bidratt til at under-

Fig. 10. Timelønn i industrien

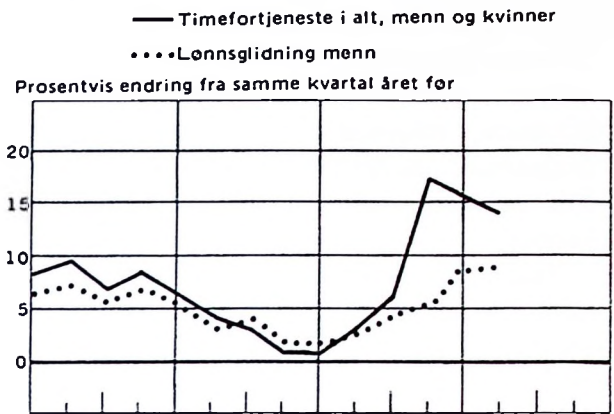

Fig. 11. Utviklingen i norske eksportmarkeder

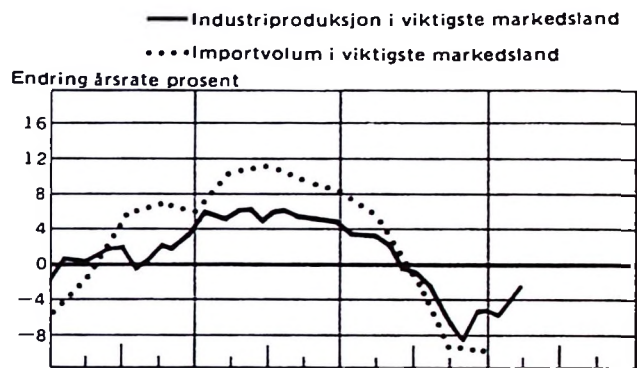
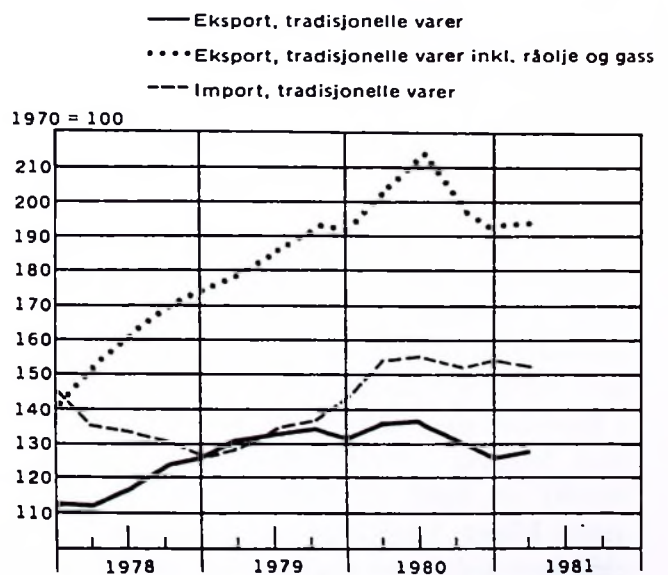

Fig. 12. Eksport og import, volum

skuddet på den tradisjonelle varebalansen, regnet på årsbasis, falt fra 36 milliarder kroner i desember 1980 til 33½ milliarder kroner i mai 1981. Overskuddet på varebalansen, inklusive olje og gass, viste i tilsvarende sammenligning en økning fra 2½ milliarder kroner til 10½ milliarder kroner.

Blant de tradisjonelle eksportvarene har særlig eksportverdien for verkstedprodukter og fisk økt betydelig, mens metaller og treforedlingsprodukter har vist nedgang. Eksportverdien av råolje og gass utgjorde i perioden januar-mai 19,5 milliarder kroner, dvs. en verdiøkning på 11% i forhold til samme periode i 1980. Den svakere utviklingen for importen er særlig knyttet til konsumvarer og innsatsvarer, mens utviklingen er sterkere for investeringsvarer. Dette utviklingsmonsteret har sammenheng med svikten i tradisjonell vareeksport, som har stort importinnhold, og den svake utviklingen i varekonsumet.

I Revidert nasjonalbudsjett for 1981 forutsettes det en volumnedgang i tradisjonell eksport på 2% og en økning i import av tradisjonelle varer på 0,2% i år. På bakgrunn av utviklingen hittil – samt utsiktene til merkbar markedsvekst for bearbejdede varer i annet halvår – kan mye tale for at svekkelsen i tradisjonell norsk eksport vil bli mindre markert enn dette, og at eksportvolumet blir på linje med 1980. Utsiktene for den innenlandske etterspørselsutvikling gir derimot grunnlag for bare en beskjeden volumøkning for vareimporten i 1981.

Alt i alt peker Norges Banks foreløpige beregninger fortsatt i retning av et beskjedent overskudd på driftsbalansen overfor utlandet i 1981. En har her lagt til grunn en noe sterkere eksportutvikling enn forutsatt i Revidert nasjonalbudsjett for 1981. Fortsatt bedring i bytteforholdet overfor utlandet er også en medvirkende faktor i dette bildet. Utviklingen på oljemarkedene den siste tiden har resultert i at spot-prisen

Fig. 13. Bytteforholdet

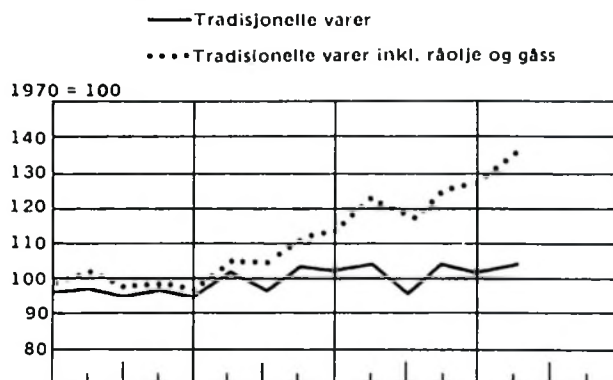

Fig. 14. Varebalansen

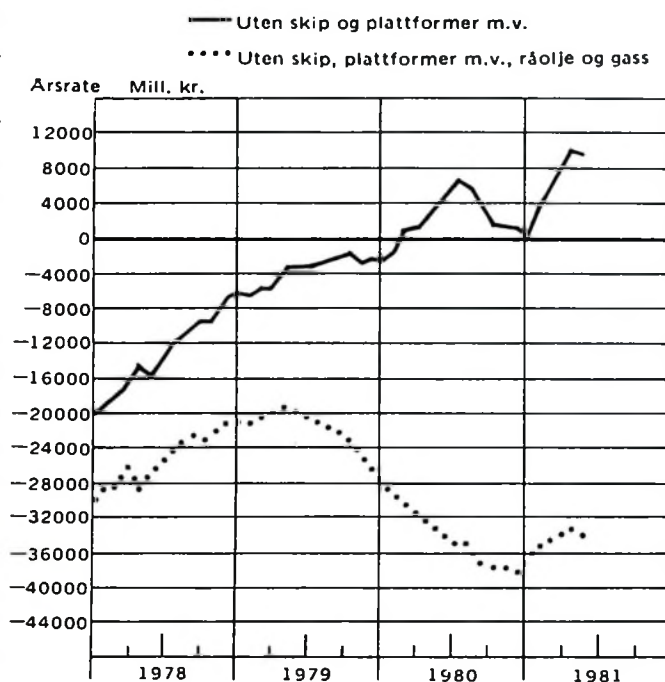
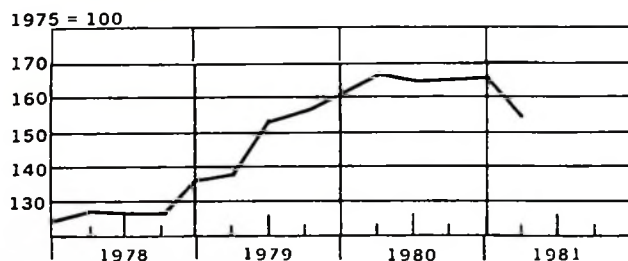

Fig. 15. Internasjonale råvarepriser

for oljekvaliteter tilsvarende Nordsjø-oljen ligger nærmere 15% under normprisen på 40 dollar pr. fat. Selv om normprisen skulle settes ned til 35 dollar pr. fat i annet halvår, vil den høye dollarkursen mer enn oppveie denne nedjusteringen. Med mindre dollarkursen svekkes vesentlig, gir utviklingen således ikke grunnlag for å redusere eksportanslagene for olje og gass, regnet i norske kroner, i forhold til hva som er lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett for 1981.

Fraktmarkedene har som ventet, vist en svak utvikling gjennom første halvår 1981. For større tankskip viser fraktratene en

meget svak utvikling. Nedgangen vil forsterkes ytterligere dersom OPEC-landenes oljeproduksjon reduseres som følge av redusert etterspørsel etter olje på verdensmarkedet. Selv om nedgangen er mindre markert, viser heller ikke tørrlastmarkedene særlig styrke. Norsk tonnasje i opplag, som i det alt vesentlige består av tankskip, er igjen økende. Ved utgangen av april utgjorde den 11,3% av handelsflåten, mot 3,2% ved årsskiftet.

Oslo, 22. juni 1981

Kredittoversikt

I Revidert nasjonalbudsjett 1981, fremlagt i mai, antas *publikums likviditet* å øke med 9,7% i 1981. *Innenlandske kilder* – dvs. sentralmyndighetene og de private banker m.v. – korrigert for innbetalte oljeskatter, er beregnet å gi et vekstbidrag på 17,8 prosentenheter, som tilsvarer vel 30 milliarder kroner. Denne størrelsen gir et samlet uttrykk for hvor ekspansiv finans- og kredittpolitikken er overfor publikum ekskl. oljesektoren. Beløpet ligger godt innenfor den ramme på 34 milliarder kroner som var forutsatt i det opprinnelige opplegg for 1981. Publikums kjøp av valuta fra de private banker, korrigert for oljesektorens salg i forbindelse med innbetaling av oljeskatter til den norske stat, er etter dette beregnet å inndra kroner tilsvarende 8,1 prosentenheter av publikums likviditet. Publikum må kjøpe valuta fra bankene dersom publikums driftsunderskudd overfor utlandet er større enn den samlede kapitalinngang til denne sektoren.

Veksten i publikums likviditet har vært stor i den senere tid. 12-månederstrenden ved utgangen av april, basert på utviklingen de siste seks måneder, lå på 13%. Utviklingen i de fire første månedene i år tyder på at likviditetstilførselen fra *innenlandske kilder* var betydelig større enn det nasjonalbudsjettets tall skulle tilsi for den aktuelle periode. Tilførselen i løpet av nevnte måneder var nærmere 6 milliarder kroner større enn i samme periode i fjor, mens det for året sett under ett, er regnet med omtrent samme tilførsel som i 1980.

Siste 12 måneder fram til utgangen av april økte publikums likviditet med 13,4% eller 20½ milliarder kroner. Tilførselen fra

innenlandske kilder utgjorde 36 milliarder kroner, eller mer enn det som er forutsatt for året 1981. Ser vi bankenes lisensierte valutalån til innlendinger sammen med tilførselen fra innenlandske kilder, utgjorde denne tilførselen i alt 39½ milliarder kroner. Av dette bidrog forretnings- og sparebankene med 20½ milliarder kroner. 10 milliarder skrev seg fra de private bankers ordinære lån til publikum, 6½ milliarder kroner kom fra bankenes kjøp av private og kommunale obligasjoner og 3½ milliarder kroner fra bankenes utlån mot valutalisens. Andre faktorer, som økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån og bankenes inntektsoverskudd m.v., bidrog netto med en tilførsel på ½ milliard kroner i nevnte periode.

Forretnings- og sparebankenes kreditttilførsel ved utlån og obligasjonskjøp bidrog således sterkt til likviditetsveksten hos publikum de siste 12 måneder fram til utgangen av april. Kredittpolitikken overfor bankene går i hovedsak ut på å påvirke disse størrelsene ved bruk av likviditetsregulerende virkemidler – primærreserverkrav, swapper og markedspapirer – og ved å fastlegge renten på statsobligasjoner, slik at bankene i nødvendig omfang velger slike papirer til oppfyllelse av plasseringsplikten.

Forretnings- og sparebankenes veiledende *utlånsrammer* ble i nasjonalbudsjettet for 1981 satt til 10 milliarder kroner i 1981. Utlånsveksten i januar var sterkere enn det veiledende tall i kredittopplegget skulle tilsi. Økningen skyldtes i særlig grad utviklingen i de forretningsbanker som ikke var pålagt utlånsbegrensninger som følge av B-lån i Norges Bank.

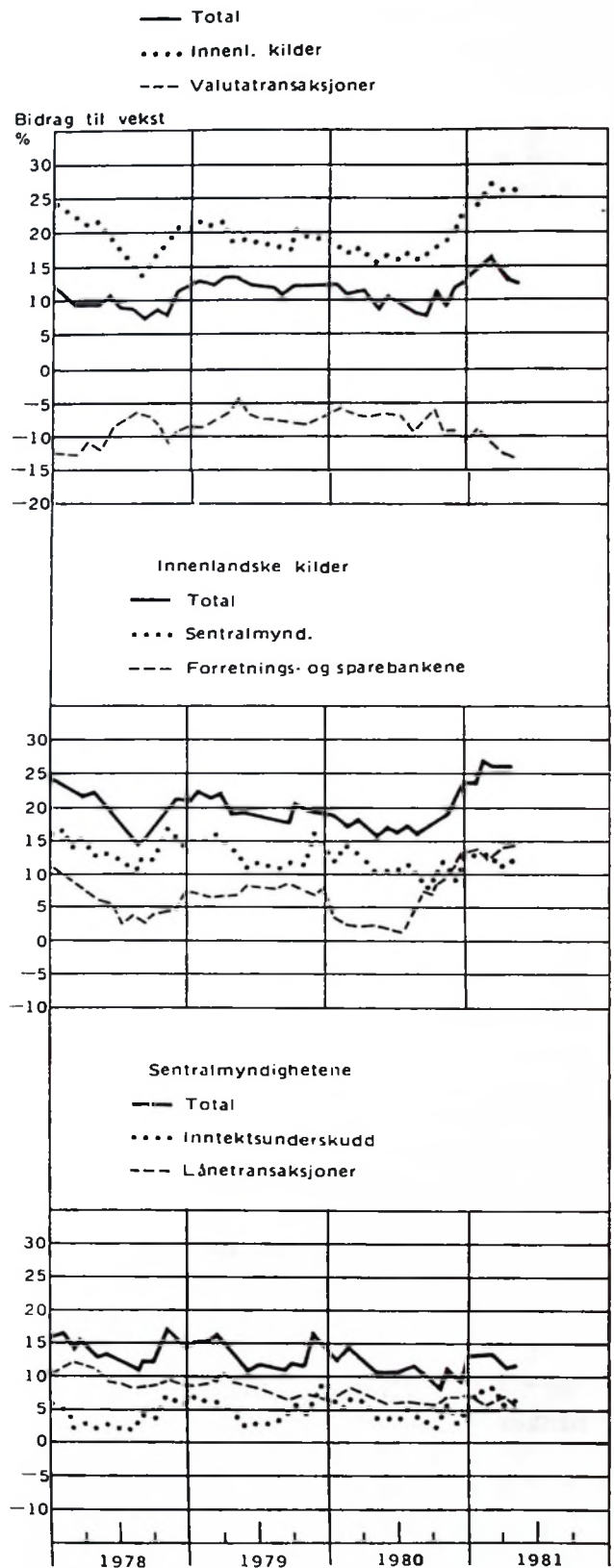
Utlånsøkningen i februar var isolert sett i godt samsvar med opplegget. Ved utgangen av februar lå forretningsbankenes utlån 300 mill. kroner over veiledende tall, mens sparebankenes var omtrent i samsvar med opplegget. Så en utviklingen over flere måneder i sammenheng, var imidlertid utlånsveksten i sparebankene noe sterkere enn i forretningsbankene. På bakgrunn av dette og ut fra en vurdering av bankgruppens likviditetsmessige stilling foreslo Norges Bank at primærreservekravet for sørnorske forretningsbanker skulle reduseres fra 13% til 10% fra 1. april, dvs. til samme sats som den de sørnorske sparebanker hadde. Forslaget ble vedtatt av regjeringen. Nedsettelsen var ikke noe signal om lettelse i likviditetspolitikken, men måtte betraktes som en kompensasjon for store skatteinnbetalinger, som uten reduksjon i reservekravene ville ha gjort banklikviditeten svært stram.

Utlånstallene ved utgangen av mars, som var siste kontrolltidspunkt for banker som tok opp B-lån i Norges Bank etter tilstrømningstiltakene i september i fjor, viste moderat stigning. Utviklingen i første kvartal var således i godt samsvar med det kredittpolitiske opplegget.

Norges Bank foreslo overfor regjeringen i slutten av april at primærreservekravet for sørnorske banker skulle reduseres fra 10% til 8% fra 1. mai. Utviklingen gav ikke grunnlag for vesentlige lettelser i likviditetspolitikken, men at en blant annet av hensyn til bankenes driftsøkonomi måtte vurdere sammensetningen av virkemidlene. Norges Bank gav uttrykk for at en om nødvendig ville trekke inn likviditet igjen ved andre virkemidler for å oppnå den tilsiktede likviditetsstramhet.

Utlånstallene for april viste sterk økning igjen, noe som må ses i sammenheng med at andelen av banker som var B-lånsregulert, ble betydelig redusert i april. Ved utgangen av april lå utlånene i forretnings- og sparebankene 600 mill. kroner over veiledende

Fig. 1. Publikums likviditet (korrigert for oljeskatter)

tall basert på det opprinnelige kreditt-opplegg for 1981. Omtrent samtidig med at apriltallene ble kjent, ble Revidert nasjonalbudsjett 1981 lagt fram. Der ble forretnings- og sparebankenes utlånsrammer for 1981 redusert fra 10 til 9 milliarder kroner. Dette forsterket nødvendigheten av å fore en stram kredittpolitikk. Reduksjonen i de veiledende utlånstall for bankene ble i det reviderte budsjettet motsvart av en like stor økning i den forutsatte kreditt-tilførselen til publikum over obligasjonsmarkedet. Hensikten med omfordelingen var å vri noe av kreditt-tilførselen over fra forbruk til investeringer.

Kommuners og husholdningers etter-spørsmål etter lån er stor. Fram til utgangen av februar viste nedbetalingslån — dvs. utlån bortsett fra kassekreditter og bygge-lån — til kommuner, personlig næringsdrivende, lønnstakere og andre private sektorer en vekst over de siste 12 måneder på 18%. Forretnings- og sparebankenes *samlede* utlån økte i tilsvarende periode med 11%. I denne perioden utgjorde økningen i nedbetalingslån i de nevnte sektorer hele 81% av bankenes samlede utlånsøkning til publikum. Andelen på beholdningsbasis utgjorde pr. utgangen av februar 53%. I noen grad må denne utviklingen ses i sammenheng med at utlån til næringslivet er blitt avløst av obligasjonslån, men selv om en tar hensyn til dette, var det utlånene til lønnstakere og kommuner m.v. som var i sterkeste vekst.

For å begrense denne utlånsveksten, vedtok regjeringen i mai, etter forslag fra Norges Bank, å bruke kredittlovens §8 om tilleggsreservekrav for å regulere disse utlån. Ved å legge spesielle begrensninger på utlån til de nevnte sektorer, regner man med at det vil bli lettere å realisere måltallet for bankenes samlede utlån i det reviderte kredittopplegget. Derfor vedtok regjeringen samtidig Norges Banks tidligere forslag om å redusere primærreservekravet for sørske forretnings- og sparebanker fra 10%

til 8%. Reduksjonen ble gjort gjeldende fra 15. mai.

Forretnings- og sparebankenes kjøp av *private og kommunale obligasjoner* har økt kraftig etter liberaliseringen av obligasjonsmarkedet i oktober i fjor. I løpet av årets fire første måneder økte denne kreditten med 2,3 milliarder kroner, mens det innbygd i det reviderte nasjonalbudsjett ligger forutsetninger om at bankenes beholdning av slike obligasjoner skal øke med 4,1 milliarder kroner for 1981 sett under ett. Over halvparten av denne økningen var altså nådd allerede ved utgangen av april. I perioden mars—april var imidlertid private og kommunale obligasjoners andel av bankenes samlede nettobligasjonskjøp betydelig mindre enn i perioden januar—februar, vel 50% mot 80%. For å redusere forretnings- og sparebankenes kjøp av private og kommunale obligasjoner og tilsvarende øke deres kjøp av statsobligasjoner, ble renten på 10-års statsobligasjoner hevet 4. mai med en prosentenhets til 12%. For å gjøre obligasjonsmarkedet mer oversiktlig og funksjonsdyktig, ble forskriftene for utleggelse av obligasjonslån endret i januar og i mai.

Foreløpige utlånstall for mai viser fortsatt sterk utlånsøkning fra forretningsbankene, mens sparebankenes utlån utviklet seg omtrent i samsvar med veiledende tall. Etter dette økte utlånene fra forretnings- og sparebankene samlet i årets fem første måneder 1 milliard mer enn det kredittbudsjettets rammer for bankene i 1981 skulle tilsi for perioden. Mens andelen av banker som hadde kontrolltidspunkt i henhold til B-lånsreguleringen, var liten i april og særlig i mai, vil denne andelen som følge av nye B-lånsopptak øke betydelig i månedene fremover.

Forretnings- og sparebankenes *samlede kreditt-tilførsel* til publikum i form av ordinære utlån og private og kommunale obligasjoner utgjorde 7½ milliarder kroner i

løpet av årets fem første måneder, mot 4 milliarder kroner i tilsvarende periode i fjor. I tillegg kommer lisensierte valutalån til innlendinger. I de fire første månedene økte de med 1,3 milliarder kroner mot 300 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor.

Banklikviditeten har vært relativt stram i år. I første halvdel av mars var den svært stram. Interbankrenten lå på 12%, og bankenes lånebehov i Norges Bank var 5–6 milliarder kroner pr. dag. Stor likviditets-tilførsel fra det offentlige samt tilførsel ved Norges Banks kortsiktige swapper med bankene fra midten av måneden førte etter hvert til rommeligere likviditet.

Det ble tatt opp nye B-lån for 1,6 milliarder kroner i mars – i det alt vesentlige av forretningsbanker.

Banklikviditeten i april var preget av store skatteinnbetalinger. I løpet av måneden var det en netto likviditetsinndragning fra bankene til offentlige konti i Norges Bank på 14½ milliarder kroner. Oljeskatten som forfalt 9. april, beløp seg til vel 10 milliarder kroner, mens overføring av ordinære skatter og merverdiavgift utgjorde 7 milliarder kroner. Tidligere inngåtte swap- og terminkontrakter med bankene ble oppløst i forbindelse med oljeskattinnbetalingen. De nøytraliserte i stor grad likviditetsinndragningen ved disse innbetalingene.

Som nevnt under omtalen av forretnings- og sparebankenes utlånsutvikling, ble primærreservekravet redusert to ganger i løpet av april og mai. Reservekravet gikk da ned fra 13% til 10% for sørnorske forretningsbanker fra 1. april, og fra 10% til 8% for alle sørnorske banker fra 15. mai. Reduksjonene frigjorde likviditet i bankene for i alt 5½ milliarder kroner. Av likviditetspolitiske grunner inngikk Norges Bank nye swapper med bankene fra midten av april og inndrog på denne måten midlertidig over 3 milliarder kroner. Disse swappene ble oppløst i første halvdel av mai. Markedspapirer for 113 mill. kroner ble innløst 23.

Fig. 2. Forretningsbankenes utlån¹⁾

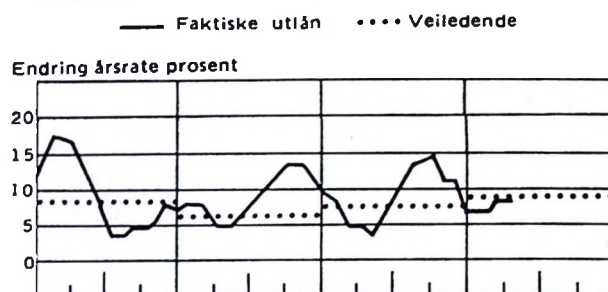
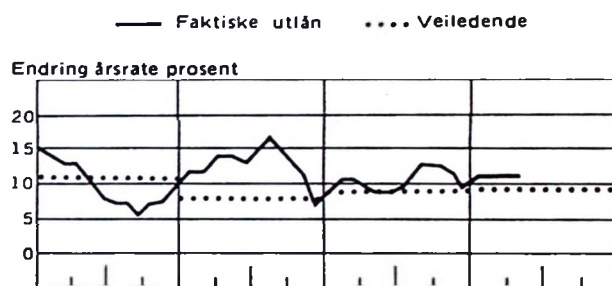
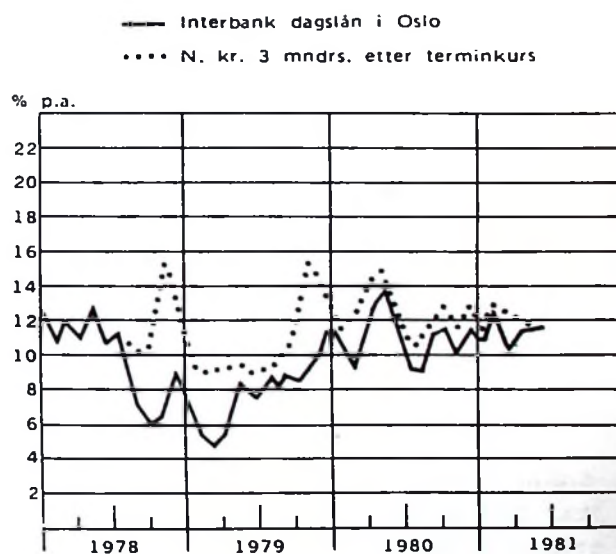

Fig. 3. Sparebankenes utlån¹⁾

1) Ekskl. PSV-lån for 1981

Fig. 4. Renteutviklingen, månedlig gjennomsnitt

april. Bankene hadde pr. 10. juni ingen beholdning av markedspapirer.

I mai og begynnelsen av juni lå bankenes lånebehov i Norges Bank på 4–5 milliarder kroner pr. dag. Pr. 10. juni hadde forretningsbankene utnyttet 87% av sitt automatiske lånepotensial i Norges Bank for låneperioden mai–juni, mens sparebankene hadde utnyttet 67%. Pengemarkedsrentene viste markert oppgang fra midten av mai. De har ligget på 13–14% de siste ukene – inntil omkring midten av juni. Oppgangen

må blant annet ses i sammenheng med finansministerens renteerklæring 15. mai. Den gav bankene adgang til å heve det gjennomsnittlige rentenivå på kortsiktige utlån med inntil én prosentenhets. Regjeringen vedtok også å øke renten på nye statskasseveksler tilsvarende. Samtidig vedtok Norges Bank å øke sine rentesatser for utlån til banker, bortsett fra renten i første lånetransje i den automatiske låneordning. Renten i første lånetransje tilsvarende Norges Banks diskontosats.

Oslo, 22. juni 1981

Valutaoversikt

Valutamarkedene i første halvår 1981 har vært preget av en sterk stigning i kursen på amerikanske dollar. Styrkingen av dollaren går sammen med en generell svekkelse av de europeiske valutaer, særlig valutaene i det europeiske valutasytem EMS. Regnet etter Valutafondets MERM-modell, steg dollarens internasjonale verdi med over 10% fra desember 1980 til mai 1981. I løpet av samme periode sank den internasjonale verdien av tyske mark og franske franc med henholdsvis 4% og 7½%.

Det er flere årsaker til dollarens sterke kursutvikling. Forventninger om at de amerikanske myndigheter ville føre en stram kredittpolitikk og således bidra til å opprettholde det høye rentenivået, har sannsynligvis spilt en vesentlig rolle. Likeledes har trolig den relativt gunstige utviklingen i amerikansk økonomi medført fornyet tiltro til dollaren. I tillegg til disse faktorer har den politiske uro i Polen medvirket til kapitaloverføringer fra Europa til USA.

Det europeiske valutasytem EMS har i perioder vært utsatt for sterkt press. I slutten av februar iverksatte myndighetene i Vest-Tyskland visse pengepolitiske tiltak for å hindre fortsatt svekkelse av tyske mark overfor dollar og overfor de øvrige EMS-valutaer. Tiltakene førte til stigende rentenivå og fastere kursutvikling for tyske mark. Fra begynnelsen av mars har marken vært blant de sterkeste EMS-valutaer.

Både belgiske franc og italienske lire var i mars og april utsatt for sterkt press. Presset avtok etter diverse tiltak fra de respektive sentralbanker. Italienske lire ble devaluert med 6% den 23. mars som et ledd i en

generell økonomisk pakke for å styrke italiensk økonomi. Den belgiske nasjonalbank hevet rentesatsene i flere trinn i slutten av april. Valget av François Mitterrand til ny president i Frankrike den 10. mai førte til stor kapitalflukt til Sveits og USA. Presset mot franske franc avtok mot slutten av mai etter at den kortsiktige rente var satt sterkt opp og vesttyske myndigheter hadde forsikret om fortsatt støtte innenfor rammen av EMS-samarbeidet.

Ingen spesielle forhold har gitt seg nevneverdige utslag i det norske valutamarkedet i første halvår 1981. Målt ved kurvindeksen, ble kronens internasjonale verdi styrket med 1½% fra januar til mai. Sett i forhold til de enkelte valutaer, styrket kronen sin stilling overfor EMS-valutaene, mens den ble svekket i forhold til amerikanske dollar. Den 5. juni kom salgskursen på Oslo Børs over 6 kroner pr. dollar, den sterkeste dollarnotering siden januar 1974. I begynnelsen av juni ble kronen klart svekket i forhold til kurvindeksen. Dette hadde sannsynligvis sammenheng med de høye dollarrentene og forventninger om sterk dollarutvikling. I en slik situasjon er det lønnsomt for eksportørene å vente i det lengste med å ta pengene hjem til Norge, mens importørene ønsker å betale så raskt som mulig. Dette er forhold som fører til lavere tilbud av og større etterspørsel etter dollar. Den reduserte valutatilgang til det norske marked vil trekke kronekursen ned. Under slike forhold vil gjerne kronen svekkes i forhold til indeksen.

Norges Banks intervensjoner i valutamarkedene hittil i år har i særlig grad vært foretatt ut fra et ønske om å justere

kronelikviditeten i banksystemet. I januar ble det trukket inn 4½ milliarder kroner ved valutaswapper, der Norges Bank solgte valuta spot med avtale om senere gjenkjøp. Valutaswappene ble oppløst i april, samtidig med tidligere inngåtte terminkontrakter, for å nøytralisere likviditetsbelastningen i banksystemet ved oljeutvinnings-selskapenes skattebetalinger 9. april. Ut fra likviditetspolitiske hensyn inngikk Norges Bank nye swapper med bankene fra midten av april og inndrog på denne måten midlertidig over 3 milliarder kroner. Disse swappene ble oppløst i slutten av måneden og i begynnelsen av mai.

Oppløsning av tidligere inngåtte swap- og terminkontrakter medførte at Norges Bank kjøpte valuta ved forfallstidspunktene i april og mai. Pr. 31. mai utgjorde netto internasjonale reserver 34 179 mill. kroner. Dette representerte en økning på 3 127 mill. kroner fra årsskiftet.

Valutareguleringen

Basert på nasjonalbudsjettet 1981, ble den totale innvilgningsramme for langsiktige lån i utlandet til næringslivet utenom oljevirk-somhet og skipsfart fastsatt til ca. 2,7 milliarder kroner. Dette rammetallet ble ikke endret i det reviderte nasjonalbudsjet-

tet. De fem første månedene av 1981 var preget av forholdsvis stor pågang fra denne sektoren etter lisens for langsiktige lån i utlandet. Foruten et visst behov for investeringslån til industrien vedrørte en stor del av låncetterspørselen i januar-mai i år lån til konvertering/refinansiering av eksisterende utenlandsgjeld.

Med de lisenser som er gitt i 1980 eller tidligere og i perioden januar-mai 1981 for trekk i inneværende år, gjenstår det vel 1 milliard kroner innenfor rammen. De opp-gaver over lånebehovet i utlandet som Norges Bank innhentet fra et utvalg av bedrifter i fjor høst, tyder på at den relativt høye etterspørselen etter langsiktige lån i utlandet vil fortsette utover sommeren og høsten. Sett i forhold til lånerammen for 1981, er behovet for langsiktige lån i utlandet stort, og Norges Bank må derfor fortsatt føre en forholdsvis restriktiv regu-leringspraksis for slike låneopptak.

Pågangen etter kortsiktige lån i utlandet har også vært stor hittil i år. I januar-mai i år ble det innvilget nye lisenser og for-nyelser av eksisterende låneavtaler for til sammen 3,7 milliarder kroner, mot 1,4 milliarder kroner i samme tidsrom i fjor. Økningen har blant annet sammenheng med oppgang i antall lisenser for nye byggelån til verft i forbindelse med bygging av skip og boreplattformer. Flere av disse

Fig. 1. Kronens internasjonale verdi. Indeks for kuro-valutaene i forhold til norske kroner Ukegjennomsnitt

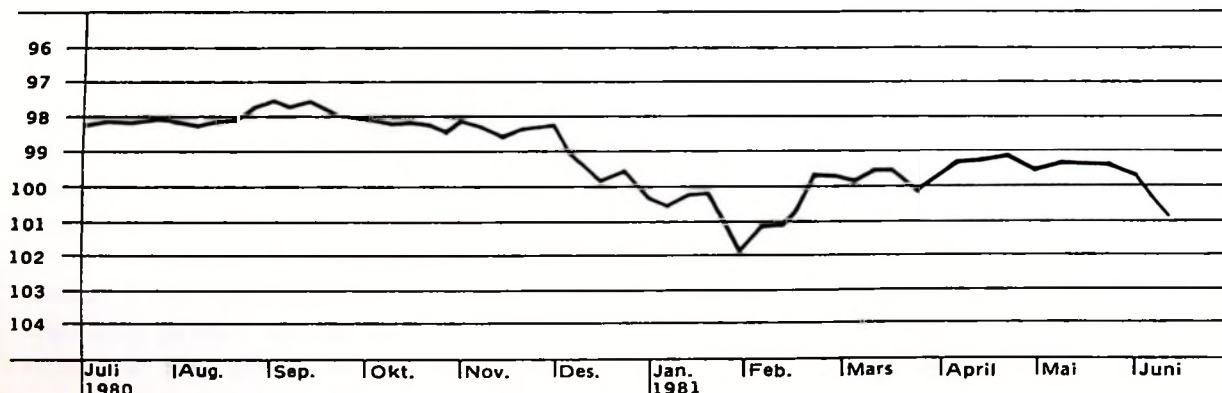
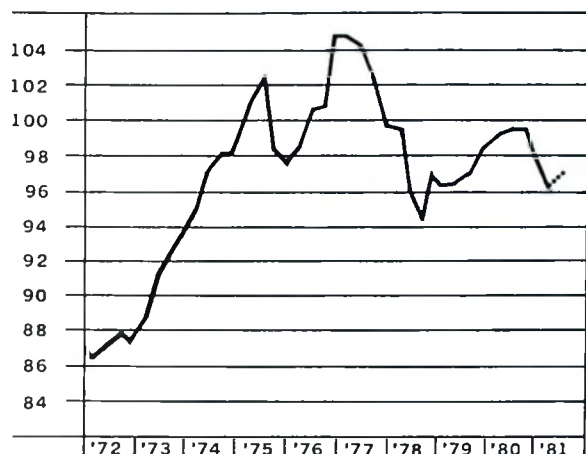

Fig. 2. Kronens internasjonale verdi beregnet etter Valutafondets MERM-metode (1975 = 100) Kvartalsgjennomsnitt

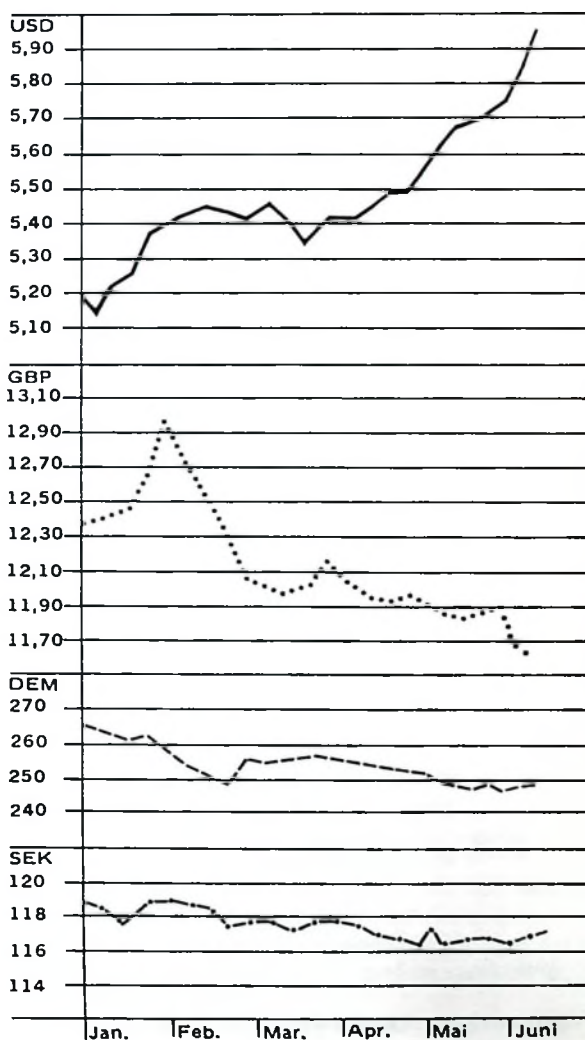
lånene er av en slik størrelse at verftene vil være henvist til de internasjonale kapitalmarkeder for å finansiere dem. Enkelte bedrifter fikk også innvilget nye kortsiktige lån i utlandet for å finansiere lageroppbygging. Det vil trolig være behov for å foreta en strengere prøving utover året av søknader om tillatelse til å ta opp kortsiktige lån i utlandet.

I januar-mai i år ble det gitt lisenser for direkte investeringer i utlandet for til sammen ca. 240 mill. kroner. Dette er omtrent som i samme tidsrom i fjor. Det er fortsatt USA og Storbritannia som i første rekke er målet for norske etableringer i utlandet. Beløpsmessig har etableringene innen tjenesteformidling dominert i år. Utenlandske direkte investeringer i Norge utgjorde vel 140 mill. kroner, mot 90 mill. kroner i samme tidsrom i fjor. I likhet med tidligere år ble det gitt flest lisenser for svenske etableringer i Norge, hovedsakelig innen handel.

Interessen blant utlendinger for norske verdipapirer er fortsatt stor. I januar-mai i år gav Norges Bank samtykke til salg til utlandet av norske børsnoterte aksjer (uten-

om aksjer i skipsaksjeselskaper og Norsk Hydro) og ihendehaverobligasjoner for i alt 220 mill. kroner. Til sammenlikning var lisenstallet i hele 1980 på 200 mill. kroner. Salget til utlandet var særlig stort i mai i år, hvor det ble gitt lisenser for i alt 90 mill. kroner. Ca. tre firedeler av lisensmassen i januar-mai i år gjaldt salg av aksjer. Det var særlig industri- og forsikringsaksjer som ble etterspurt av utlendinger. Det er satt en maksimumsgrense på 1 mill. kroner pr. kjøper for hva utlendinger kan plassere i

Fig. 3. Salgskurser for US dollar (USD), pund sterling (GBP), tyske mark (DEM) og svenske kroner (SEK) i Oslo

norske børsnoterte verdipapirer (utenom aksjer i Norsk Hydro og skipsaksjer). Utenlandske forsikringsselskap får etter søknad til Norges Bank adgang til å kjøpe norske ihendehaverobligasjoner utover denne maksimumsgrensen for å dekke behovet for tekniske reserver.

Beløpsgrensen for valutainnlendingers adgang til å kjøpe feriehus eller leilighet i

utlandet, er hevet fra 250 000 kroner til 350 000 kroner pr. husstand. Det er fortsatt ikke tillatt for flere husstander å slå seg sammen og kjøpe et feriested til over 350 000 kroner.

Oslo, 18. juni 1981

En drøfting av hvilke størrelser som påvirker Norges Banks reserver

*Jon Petter Holter,
kontorsjef i Kredittpolitisk avdeling
i Norges Bank*

Norges Banks internasjonale reserver utgjør bankens – og derved en del av landets – likvide fordringer på utlandet. Endringer i bankens beholdning av internasjonale reserver kan ha en rekke årsaker. F.eks. kan staten ta opp lån i utlandet og så selge valutaen til Norges Bank mot godskrivning av sin konto i sentralbanken. En annen mulighet kan være at Norges Bank kjøper valuta fra de private banker, som på sin side kan ha mottatt valutaen fra næringslivet. En tredje mulighet kan være at Norges Banks kvote i Det internasjonale valutafond (IMF) blir økt, eller at banken blir tildelt spesielle trekkrettigheter i IMF, osv. Vi vil i denne artikkelen søke å gi en samlet oversikt over hvilken sammenheng det er mellom endringene i Norges Banks internasjonale reserver og andre størrelser i økonomien. Som illustrasjon bruker vi 1980-tall.

Norges Banks regnskap viser at de internasjonale reserver økte med 10 428 mill. kroner i 1980, til i alt 31 315 mill. kroner ved utgangen av året. Oppgangen fordelte seg slik:

Teksttabell 1. Spesifikasjon av endringene i de internasjonale reserver i 1980, inkludert kursreguleringer pr. 31. desember (Mill. kroner)

Gull	0
Reserveposisjon i Valutafondet (IMF)	199
Lån til IMF	-89
Spesielle trekkrettigheter (SDR) i IMF	135
Bankinnskudd i utlandet	8 087
Utenlandske verdipapirer	2 096
I alt	10 428

Endringer i de internasjonale reserver kan som nevnt ha mange årsaker. Nedenfor har vi satt opp en liste over de forskjellige motposter, slik de direkte eller indirekte registreres i Norges Banks regnskap for 1980.

Vi ser av teksttabell 2 at de internasjonale reserver hovedsakelig ble økt som følge av nettokjøp av valuta fra bankene og ved Norges Banks egne renteinntekter fra utlandet. På den annen side ble de internasjonale reserver redusert blant annet ved at Norges Bank solgte valuta til staten og – til en viss grad – også til publikum. Bankens valutasalg til staten henger sammen med

Teksttabell 2. Motposter i Norges Banks regnskap til økte internasjonale reserver i 1980 (Mill. kroner)

Reduksjon (omplussinger) av andre fordringer på utlandet enn internasjonale reserver	-810
Økning i gjeld til utlandet (inkl. Norges Banks krongjeld til IMF)	765
Motverdi av tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF ¹⁾	199
Økning i de internasjonale reserver som følge av valutakursendringer ²⁾	864
Nettoinntekter fra utlandet (hovedsakelig renter)	2 523
Nettokjøp av valuta fra staten ³⁾	-5 265
Nettokjøp av valuta fra bankene ³⁾	12 970
Nettokjøp av valuta fra publikum (restpost)	-818
Sum = økning i Norges Banks internasjonale reserver	10 428

1) Regnes ikke som gjeld til utlandet.

2) I utenriksregnskapet regnes det med en oppskrivning på 1 016 mill. kroner.

3) Basert på interne tall i Norges Bank.

statens valutabehov i forbindelse med renter og stønader til utlandet og til netto nedbetaling på lån etc. i utlandet. Bankens salg til publikum gjelder blant annet enkelte offentlige foretak som handler direkte med Norges Bank.

Vi vil se nærmere på hva som ligger bak Norges Banks nettokjøp av valuta fra de private banker.

Når Norges Bank kjøper/selger valuta fra/til de private banker, skjer det hovedsakelig i intervensjonsoyemed, dvs. med det formål å holde kronens verdi innenfor de grenser en har satt for svingningene. Bokføringsmessig vil det finne sted en overføring av fordringer på utlandet. I 1980 kjøpte Norges Bank valuta fra bankene for ca. 13 milliarder kroner. Det innebar isolert sett at bankene netto overdrog bestående fordringer på utlandet til Norges Bank for tilsvarende beløp. (Vi ser da for enkelthets skyld bort fra at bankene og Norges Bank kan legge ulike valutakurser til grunn.) Fra de private bankers side ble denne overdragelse av fordringer på utlandet "finansiert" slik det fremgår av teksttabell 3.

Vi ser at publikumssektoren hadde et valutaoverskudd på ca. 5,2 milliarder kroner i 1980, som ble solgt til de private bankene. På den annen side kjøpte publikum som nevnt valuta direkte fra Norges Bank for 0,8 milliarder kroner. Alt i alt hadde altså publikum et netto valutaoverskudd på 4,4 milliarder kroner, som ble

Teksttabell 3. Finansieringen av de private bankers netto valutasalgs til Norges Bank i 1980 (Mill. kroner)

Bankenes nettogjeldsøkning overfor utlandet	7 781
Bankenes egne nettoinntekter fra utlandet	0 ¹⁾
Bankenes nettokjøp av valuta fra statsbankene	0
Bankenes nettokjøp av valuta fra publikum (rest)	5 189
Sum = Bankenes nettosalg av valuta til Norges Bank	12 970

1) Tall foreligger ikke ennå. Antatt null.

solgt til norske banker. Som et siste ledd i "forklaringskjeden" vil vi se på hva som har forårsaket dette valutaoverskuddet.

Hvorvidt publikum vil ha et overskudd av valuta som selges til bankene – eller et underskudd som må dekkes ved kjøp fra bankene – vil avhenge av publikums driftsoverskudd og nettogjeldsøkning overfor utlandet. Vi vil illustrere dette med noen eksempler.

Eksempel 1

En bedrift importerer en maskin direkte fra utlandet. Omregnet i norske kroner, koster maskinen 10 mill. kroner. Bedriften får da isolert sett et driftsunderskudd overfor utlandet på 10 mill. kroner. Bedriften låner tilsvarende beløp direkte i utlandet. Totalt sett har den da hverken overskudd eller underskudd på valuta fordi driftsunderskuddet blir dekket helt ut ved nettogjeldsøkning overfor utlandet, eller nettokapitalinngang som vi gjerne kaller det:

	Mill. kr.
Bedriftens driftsoverskudd	-10
+ Bedriftens nettokapitalinngang	10
= Bedriftens valutaoverskudd	0

Eksempel 2

Også i dette tilfellet tenker vi oss at bedriften importerer en maskin til 10 mill. kroner direkte fra utlandet, men at den direkte opplåning i utlandet blir begrenset til 6 mill. kroner. Hvis bedriften nå ikke har fordringer på utlandet – f.eks. bankinnskudd – som den kan trekke på, vil den måtte kjøpe valuta for 4 mill. kroner i Norge:

	Mill. kr.
Bedriftens driftsoverskudd	-10
+ Bedriftens nettokapitalinngang	6
= Bedriftens valutaoverskudd	-4

Eksempel 3

Vi tenker oss her at en bedrift har eksportert varer for 10 mill. kroner til utlandet. Av oppgjøret blir valuta for 2 mill. kroner plassert som bankinnskudd i utlandet, noe som fører til en tilsvarende nettofordringsøkning eller netto kapitalutgang. Resten, dvs. 8 mill. kroner, vil da representere valutaoverskudd som må selges i Norge:

	Mill.kr.
Bedriftens driftsoverskudd	-10
+ Bedriftens nettokapitalinngang	-2
= Bedriftens valutaoverskudd	8

Sett under ett hadde publikum i 1980 et beregnet driftsoverskudd overfor utlandet på 4 879 mill. kroner og en nettokapitalutgang (nettofordringsøkning) på 508 mill. kroner. Valutaoverskuddet utgjorde følgelig totalt 4 371 mill. kroner som angitt foran. Siden publikum kjøpte valuta direkte fra Norges Bank for 818 mill. kroner, utgjorde valutaoverskuddet vis-à-vis de private banker 5 189 mill. kroner. Dette er illustrert i teksttabell 4.

Teksttabell 4. Spesifikasjon av de faktorer som påvirket valutabehovet hos publikum i 1980 (Mill. kroner)

Publikums driftsoverskudd overfor utlandet	4 879
+ Publikums nettokapitalinngang fra utlandet	-508
+ Publikums nettovalutakjøp direkte fra Norges Bank	818
= Publikums valutaoverskudd, solgt til de private banker	5 189

I forbindelse med oppgjør av oljeskatene solgte oljeselskapene valuta til de private banker for 18 604 mill. kroner. Det betyr at publikumssektoren for øvrig hadde et valutaunderskudd på 13 415 mill. kroner, som måtte dekkes ved kjøp av valuta fra de private bankene. Uten bidraget fra oljesektoren ville vi således kunne ha fått en langt mer beskjeden vekst i Norges Banks internasjonale reserver.

Oppsummering

Vi ser at det er svært mange størrelser som påvirker utviklingen i Norges Banks internasjonale reserver. I gjennomgåelsen foran valgte vi å gå skrittvis fram. For helhetens skyld vil vi til slutt prøve å gi et samlet oversiktsbilde.

Illustrasjon av de størrelser som påvirket utviklingen av Norges Banks internasjonale reserver i 1980 (Milliarder kroner)

Økning i Norges Banks internasjonale reserver: 10,4		
Nettokjøp av valuta fra norske sektorer: 6,9	Nettoinntekter fra utlandet: 2,5	Annet: 1,0
1. Nettosalg (-) til staten: 5,3	Knytter seg til statens valutabehov i forbindelse med renter og stonader til utlandet og nedbetaling på lån etc.	
2. Nettosalg (-) direkte til publikum: 0,8	Blant andre diverse offentlige foretak	
3. Nettokjøp (+) fra banker: 13,0	Svarer i hovedsak til hva bankene har skaffet seg av valuta ved nettogjeldsøkning overfor utlandet og ved nettovalutakjøp fra publikum (blant andre oljeselskapene)	

Hovedtrekk ved den aktuelle rentepolitikken

*Direktor Knut Getz Wolds foredrag ved
Nordiske Realkredittinstitusjoners møte i
Stavanger 20. mai 1981*

Renter og rentepolitikk står i sentrum av interessen i det økonomisk-politiske ordskiftet i de nordiske landene i dag. Det samme gjelder i nesten alle andre industri-land. Vi opplever rentesatser av tidligere ukjent høyde i de fleste finansielt utviklede land.

Kampen mot inflasjonen ligger oftest bak. Men det meget ulike rentenivået reflekterer slett ikke alltid den underliggende forskjell i inflasjonsraten i de enkelte land. Dette har ført til uro på de internasjonale valutamarkedene, og situasjonen der har igjen virket tilbake på renteforholdene.

Hele denne utviklingen har skapt betydelige vansker også for de nordiske land. Rentepolitikken kan ikke lenger fastlegges helt etter den aktuelle situasjon i den indre økonomi i det enkelte land. Vi står overfor nye problemer.

La oss likevel først kaste et blikk tilbake. Til alle tider har det vært slik at rentespørsmålene har engasjert folk sterkt. Men bakgrunnen har i sannhet skiftet. I gammel språkbruk betydde ordet rente ikke bare "prisen på kreditt" eller "erstatning som tilkommer en produksjonsfaktor". Den betydde også det som en husdyreier i det gamle bondesamfunn måtte avgi til eieren av beitemark ved slakt, og det som en selger av slaktedyrr hadde rett til å beholde (hode, hud, innmat osv.).

Ifølge kanonisk rett var det til og med forbudt å ta rente. Det ble en rettesnor for middelalderens lovgivning både i Sverige og

i de andre nordiske landene. I Sverige het det i et eldgammelt ordtak: "Räntan är en gnagande mask. Den tär på den skuldsattes sinnesfrid. Räntan sover inte. Räntan vakar och växer medan vi sover."

Gradvis ble renteforbudet til maksimalrente og så til fri rentedannelse i begynnelsen av dette hundreåret. Det er den vi nå er i ferd med å vende tilbake til i ulike tempo i de enkelte nordiske landene.

Over tiden har det skjedd en sterk utvikling når det gjelder hvilke aspekter av rentepolitikken som har tiltrukket hovedoppmerksomheten. Først var det de fordelingspolitiske aspektene. Renten var en godtgjøring for sparing og venting. Så kom de produksjonspolitiske sammenhengene i forgrunnen. En så på renten som et allokeringinstrument.

Og disse aspektene er viktige nok også i dag. Men i de siste årene har rentenivåets rolle i den kredittpolitiske styringen kommet sterkere i forgrunnen, og i det siste halvåret er det de internasjonale forholdene som har samlet den sterkeste interessen. Den øvrige verden kunne avfinne seg med at Danmark i slutten av 1970-årene var det eneste høyrenteland blant industrilandene – selv om det nok var enkelte som irriterte seg over dette. Annerledes i løpet av det siste året da både USA og Storbritannia ble ekstremer høyrenteland og skapte svære valutakursbevegelser med store forstyrrelser i verdensøkonomien til resultat. Rentepolitikken er nå aktuell nasjonalt og internasjonalt i Norden og verden som neppe noen gang før.

Fra rentestyling til markedsrente

Parallelt med denne utviklingen har gått en forandring av reguleringsmekanismen. Direkte regulering av renten er gradvis redusert i betydning også i de nordiske landene, om enn i ulike utstrekning og i forskjellig tempo. Regulering av renten skaper køer, manglende fleksibilitet, risiko for omgøelser gjennom direkte lånetransaksjoner utenom kredittinstitusjonene osv.

Av de nordiske landene har *Danmark* gått lengst når det gjelder å akseptere en markedsbestemt rente. Obligasjonsmarkedets relative betydning for finansiering av langsiktige investeringer er særlig stor i Danmark både for boliger og næringslivets investeringer. Rentedannelsen på obligasjonsmarkedet er fri uten noen emisjonskontroll eller plasseringsplikt. Bankene fastsetter selv sine utlåns- og innlånsrenter, som normalt følger bevegelsene i diskontoen.

I *Sverige* fastsettes renten og øvrige vilkår for langsiktige stats- og boligobligasjoner og Hypotekbankens obligasjoner i siste hånd av Riksbanken. Banker, forsikringsselskap osv. har en viss plasseringsplikt når det gjelder slike obligasjoner. For andre obligasjoner som emitteres på det svenske marked, prøver Riksbanken gjennom den såkalte emisjonskontrollen lånevolum, rentenivå og andre vilkår. Men siden våren 1980 er rentedannelsen på slike obligasjoner i Sverige i prinsippet fri. De aller fleste svenske obligasjonslån er utstyrt med en rentejusteringsklausul. Renten justeres automatisk hvert femte år etter rentenivået på nye statsobligasjonslån. Når det gjelder rentene på det alminnelige kredittmarked, har kredittinstitusjonene vanligvis fulgt tilrådingene fra Riksbanken. Men i fjor ble det her for første gang brukt en viss renteregulering, da det ikke var mulig å oppnå noen avtale.

I *Finland* er de fleste rentesatser på kreditt- og kapitalmarkedet regulert. Reguleringen tar utgangspunkt i Finlands Banks

diskonto. Markedsoperasjoner i egentlig mening nyttes ikke for å påvirke rentenivået. Renten på obligasjonslån som legges ut til offentlig tegning, tilpasses av konkurranseomsyn renten på langsiktige bankinnskott. Rentenivået i Finland har ført til at finansieringsetterspørselen for det meste har vært større enn tilbudet. På kapitalmarkedet har emisjonskontrollen sikret likevekten. Et særlig interessant trekk ved det finske obligasjonsmarkedet er at statsobligasjoner jevnt over har vært skattefrie for privatpersoner. Det gjelder også for bankinnskott. Dette har vært et vilkår for lavrentepolitikken. Da aksjesparing ikke har tilsvarende skattefordeler, har dette gitt sparing i form av bankinnskott og obligasjonskjøp en konkurransemessig fordel.

Norge holdt lenge på reguleringene. Forst i desember 1977 ble den såkalte renteforståelsen mellom myndighetene og kredittinstitusjonene opphevet, og i løpet av denne siste vinteren har vi fått et tilnærmet fritt obligasjonsmarked. En har også fått flere lån med regulert rente. Likevel har en fortsatt kontroll med flere rentetyper i form av en renteerklæring fra finansministeren. Her forutsettes renteleiet for mellomlange og lange utlån fastlagt i sammenheng med renten på obligasjonsmarkedet. Endringer i renten på kortsiktige lån skal ses i sammenheng med endringer i renten for markedspapirer og for Norges Banks lån til bankene.

I denne forbindelse er det viktig at reguleringen av kapitalbevegelser overfor utlandet gradvis er myket opp i alle de nordiske landene. Det gjelder også mer langsiktige transaksjoner over aksje- og obligasjonsmarkedet. Sverige og Norge tillater porteføljinvesteringer i utlandet via et særskilt valutamarked med en meget lav premie i Norge og en høyere premie i Sverige. Sverige har en liknende ordning også for inngående langsiktige kapitalbevegelser, mens Norge her har en beløpsmessig grense på 1 mill. kroner for den

enkelte kjøper av norske verdipapirer (aksjer og obligasjoner), en ordning som det har vært stor interesse for. I Danmark er utgående porteføljeinvesteringer i obligasjoner begrenset til visse internasjonale lån, mens rene porteføljeplasseringer i aksjer normalt ikke tillates.

Danmark har en betydelig kapitalinngang fra utlandet i ulike former. Det relativt høye rentenivået har stimulert til dette. Det er ikke mer enn et par år siden framtrepende representanter for tyske banker fortalte oss at de systematisk anbefalte alle sine private kunder å kjøpe danske obligasjoner fordi dette var den privatøkonomisk fordelaktigste porteføljeinvestering i verden. Også Valutafondets pensjonsfond og en rekke andre finansinstitusjoner fulgte det samme gode og kloke råd. I den danske rapport er opplyst at den nominelle verdi av danske kroneobligasjoner plassert i utlandet er av størrelsesorden 10 milliarder kroner. Men tidene skifter, slik Berlingske Tidende nylig skrev:

”Den voldsomme rentestigning i Vest-Tyskland i den forløbne uge har knust den danske finansverdens håb på en yderligere snarlig rentenedsættelse herhjemme. I de store, danske banker har man registreret, at tyskerne er begyndt at sælge deres danske kroneobligationer tilbage. Det betyder ikke blot et tryk på obligationskurserne, men får også valutaen til at strømme ud af den danske valutakasse.”

Kanskje enda viktigere er det at alle de nordiske landene er bundet av OECDs frigjøringskode for kortsiktige kapitalbevegelser i samband med løpende kommersielle transaksjoner. Slike korte kapitalbevegelser har erfaringsmessig vist seg meget viktige fordi vi alle har en meget stor utenriksøkonomi i forhold til GNP. I Norge fikk vi f.eks. en stor utgang før devalueringen i februar 1978. Allerede året etter var

det en stor inngang fordi det kortsiktige rentenivået i Norge den gangen lå relativt høyt. Forut for den siste danske devalueringen var det også en betydelig kortsiktig kapitalutgang fra Norge og Sverige. Tidligere i år hadde så Sverige den store påkjenningen, som imidlertid raskt ble lykkelig løst.

Slike svære kortsiktige kapitalbevegelser overfor utlandet må nødvendigvis få betydelig innflytelse også på det innenlandske rentenivået. Og indirekte vil det jo alltid være en sammenheng mellom den korte og den lange rente.

Trass i avviklingen eller innskrenkningen av direkte rentestyringstiltak og trass i de ytre bindingene har en selvsagt alltid til rådighet penge- og kredittpolitiske virkemidler som gjør det mulig indirekte å påvirke det innenlandske rentenivået. Mest effektive når det gjelder den langsiktige renten, er uten tvil markedsoperasjoner. Men her kan oppstå en konflikt mellom den rentepolitiske og kredittpolitiske målsetting. Ofte tilsier den alminnelige økonomiske politikk en stram linje, mens en av omsyn til sysselsetting og økonomisk aktivitet gjerne vil ha et lavere rentenivå, særlig for å stimulere investeringene i næringslivet. Dagens debatt om ”supply-side economics” understreker dette dilemma.

Renter og ressursallokering

Renter kan oppfattes som priser. De samme argumenter som kan nyttes til fordel for fri prisdannelse som virkemidler i ressursallokeringen og ressursstyringen, kan nyttes til fordel for en fri, markedstilpasset rente. I et perfekt marked vil det skje en utvikling i retning av en likevektsrente, nemlig likevekt mellom det som folk er villige til å spare til en slik rente, og etterspørselen etter kapital basert på den avkastning som kan oppnås i form av produksjonsøkning gjennom investering av realkapital.

Det karakteristiske ved en kreditttransaksjon er en tidsavstand mellom ytelse og motytelse. Låntakeren betaler på senere tidspunkter et samlet større beløp til långiveren enn det han lånte. Renten virker – i likhet med andre priser – som en rasjoneeringsmekanisme. Jo lavere renter, jo flere realinvesteringer kan foretas. Jo høyere renter, jo flere må utsettes.

Konjunktursituasjonen, endringer i produksjonsmetoder, markedsforholdene osv. skaper behov for fleksible rentesatser. Slike rentesatser gir det beste resultat ut fra ressursutnyttingsomsyn. Inngrep i rentemekanisme som er begrunnet f.eks. ut fra omsynet til inntekts- og formuesfordelingen, kan føre med seg et effektivitetstap. I så fall må det vurderes om de fordelingsmessige resultater man ønsker, bedre kan oppnås på annen måte uten tilsvarende kostnader.

Nå er alle realinvesteringer forbundet med betydelig risiko og usikkerhet. Det gjelder ikke minst på grunn av tidsforløpet. Men risikoen skifter sterkt etter investeringenes karakter og vurderes jevnt over som mye mindre f.eks. ved investering i fast eiendom enn i risikopreget produksjon. Långivers vurdering av låntakeren og den sikkerhet som denne kan by i form av egenkapital, pant, garantier osv., vil derfor også influere på rentens høyde.

Det rår altså stor usikkerhet med omsyn til rentens virkning på sparingen og investeringene. Dette forholdet var årsaken til at det norske renteutvalget i sin innstilling i fjor fant at hovedvekten i pengepolitikken burde legges på midler som mer direkte virket inn på kredittinstitusjonenes likviditet og utlånsevne og derved på tilbudet av kreditt.

I de nordiske landene var det lenge sterke forbehold mot å la renten tilpasse seg fritt til markedsforholdene. Det har gjeldt på ressursallokeringsiden, der direkte reguleringer i ulike former har spilt en stor rolle for hvilke investeringer som er

tillatt gjennomført og hvilke etableringer som har kunnet foretas. På den andre siden er en rekke bedrifter blitt støttet gjennom billige lån til lav rente fra ulike offentlige institusjoner, gjennom subsidier, skattelettelse eller på annet vis, f.eks. av distriktspolitiske eller strukturpolitiske grunner. Et typisk og viktig eksempel ikke bare i de nordiske land, men i de fleste industri-land, er offentlig støtte til verftsindustrien. I slike tilfelle er rentens rolle som ressursallokeringsmekanisme blitt sterkt begrenset. Omsynet til arbeidsplassene og sysselsettingen har veid tyngre.

Rentens innflytelse på forbruk og sparing og på inntekts- og formuesfordeling

Fra tilbudssiden kan renten ses som en godtgjøring for sparing. Ved å utsette forbruket i tid, oppnås på den måten en ekstraintekt. Klassisk teori brukte ofte uttrykket "venteoffer", noe som i dag føles lite naturlig i våre rike nordiske land. Men klart nok påvirkes den enkeltes preferanse med hensyn til fordeling av forbruket over tid både av inntektsforventninger og av rentens høyde. I et fritt marked vil endring i preferansene virke inn på renten. Jo høyere forbruket i dag vurderes i forhold til forbruket i framtiden, jo høyere må renten være for å gi tilstrekkelig incentiv til sparing. Det kan her være grunn til å minne om den økende betydning som mange forbrugsgoder har. Hus, hytter, bil, båt, TV, kjøkkenmaskiner osv. får høyere prioritet, og anskaffelse av slike forbruks-gjenstander krever forutgående oppsparing eller låneopptak.

Når en i våre egalitære samfunn lenge kunne konstatere en politisk reaksjon på dette punkt, har det naturlig sammenheng med at under ellers like forhold har de med størst inntekt størst mulighet for å spare, eventuelt øke sparingen. Og går renten opp, gagnar det alle fordringshavere, men be-

laster alle låntakere. En gang var det slik at kreditorene var rike og debitorerne fattige. Ordet "ventecoffer" fra sosialøkonomiske lærebøker fikk i det politiske ordskiftet en ironisk undertone. Og når det ble sagt at rentebetalingene betydde at byenes bourgeois utnyttet den fattige landsbygda, var det nok i stor utstrekning en realitet så sent som i 1930-årene.

Situasjonen er en helt annen i dag. Forholdet er nå at det er de eldre aldersgrupper og de med lavere inntekter som sparer mest. Yngre og personer med store inntekter gjør seg sterkest gjeldende som låntakere.

De beregningene som ble foretatt av det norske renteutvalget, viste at fordelingsvirkningene av renteendringer er relativt små og går i forskjellig retning. Men tenker en seg en rentesenkning, vil en hovedvirkning bli overføring av inntekt fra den offentlige sektor til husholdningene, og innen husholdningssektoren en overføring fra aldersgrupper over 65 år til aldersgrupper 30–40 år. Innenfor hver aldersgruppe vil en rentesenkning være til en viss fordel for folk i de høyere inntektsgrupper, fordi disse har større gjeld enn fordringer, og nettogjelden er større jo høyere inntekten er. En rentesenkning vil altså ikke bidra til å jevne ut inntekter, men til å skape større ulikhet.

Renter under inflasjon. Realrenten

De store forandringene som har funnet sted i rentenivåets betydning og i synet på renten, har ikke minst sammenheng med inflasjonen. Under en inflasjon synker realverdien av pengefordringer på den ene siden og gjeld på den andre. Debitorerne vinner på kreditorenes bekostning.

Her spiller det også en viktig rolle at store deler av samfunnets realinvestering tar form av investering i boliger og fritidshus. Realkredittinstitusjonene spiller selv en sen-

tral rolle i denne låneformen. I en jevnt voksende realøkonomi vil også selve realverdien av slike investeringer øke — de får en knapphetsverdi. Slik var det i de gyldne 1960-årene og begynnelsen av 1970-årene, men også i noen grad i de senere årene.

Inflasjonen er etter hvert blitt en stadig viktigere faktor i den prosess som bestemmer renten. Her har en skapt et hendig begrep — realrenten — dvs. den nominelle rente deflatert med prisstigningen. "Realrenten bør være positiv", sies det. Likevel var det lenge få lån som hadde positiv realrente. Rentestigningen i det siste har imidlertid endret dette.

Prinsippet med en positiv realrente kan være en nyttig første approksimasjon. Men heller ikke mer. Saken er jo den at for mange låntakere — det være seg personer eller bedrifter — er det kontantutlegget som er avgjørende. Den reduksjon av realgjelden som følger med prisstigningen, er en slags forsert gjeldsnedbetaling. Men en skal ha råd til en slik forsert gjeldsnedbetaling eller kunne finansiere den gjennom nye låneopptak. Ikke alle er i en så heldig situasjon. Ikke minst er det få av de unge som setter bo, som er slik stilt. Dette forholdet er av sentral betydning i det økonomisk politiske ordskiftet her i Norge i dag.

La oss ta en bedrift som har lånt 100 mill. kroner for å finansiere en stor investering. Kanskje er 4% rente en i og for seg rimelig realrente. En nominell rente på vel 14% sammen med 10% prisstigning gir omtrent dette resultatet. Men bedriften skal ut med de 14 mill. kronene. 10% prisstigning betyr ingen stor reduksjon selv av realverdien av det kontante rentebeløpet som skal ut. Derimot er realverdien av gjelden redusert vesentlig, noe som vil være en fordel på lengre sikt dersom den kan utnyttes da.

Hva med indeksregulering av sparing og gjeld? Dette gamle spørsmålet har fått ny aktualitet blant annet etter lanseringen av de såkalte National Savings certificates eller "granny bonds" i Storbritannia. Disse

obligasjonene løper over fem år. De kan innløses i løpet av denne tiden med null prosent realrente ved at innehaveren får utbetalt et beløp som i realverdi svarer til det investerte beløp. Beholdes obligasjonene gjennom hele løpetiden på fem år, gis det en bonus på 4%, som altså svarer til mindre enn 0,8% realrente pr. år. Salget av disse obligasjonene har som kjent vært en kolossal suksess. Først var de forbeholdt personer over 65 år, så over 60 år, og nå er aldersgrensen senket til 50 år. Naturlig nok spør noen om rimeligheten av en slik aldersgrense i det hele tatt.

Det er en nesten patetisk kommentar til vår tids økonomi at en plassering av sparemidler til null prosent realrente, eller i beste fall kanskje noe omkring ½% realrente, skal være en meget ettertraktet plassering. Så hard er sparerens skjebne blitt i vår tids samfunn.

Senere har en fått obligasjonslån i Storbritannia som gir opp til 2% realrente. Men her er tegningen begrenset til pensjonsfond o.l.

I Sverige introduserte man fra forsikringshold i midten av 1970-årene lån med realrente. Men fra våren 1980 er disse lånene forbudt av Riksbanken.

Her ytterligere en kommentar: Det er de kunnskapsrike, veletablerte, de med evne til å innrette seg, de som har kontakter og forbindelser, som lettest kan ordne seg slik at de tjener på inflasjonen. Her går et slags nytt — og ennå ikke alminnelig erkjent — klasseskille i vårt samfunn. Professor Henry Wallich, medlem av Federal Reserve Board, uttrykte noe av det samme i fjor da han sa at vi nærmer oss en tilstand av økonomisk borgerkrig mellom kreditorer og debitorer.

Jeg tillater meg en liten personlig illustrasjon av realrentebegrepet — fra en helt annen tid. Da jeg gikk på skolen i begynnelsen av 1930-årene, fikk jeg en gang 100 kroner til jul fra min bestemor. Et statslån var samtidig lagt ut til den fristende høye rente av 4½%. Jeg kjøpte en obligasjon for

de 100 kronene — et nydelig papir med stort kupongark. Hvert halvår gav kapitalen kr. 2,25 i avkastning. Om vinteren ble det nok til 9 — ni.— store marsinpanbrød med sjokoladetrekk, om sommeren til ni store iskremmerhus. I sannhet en tilfredsstillende realrente! Og samtidig steg realverdien av obligasjonen fra år til år fordi prisene falt.

Men Finansdepartementets folk varetok statens interesser og var bekymret over en så høy rente. Etter noen år ble derfor lånet konvertert — til lavere rente.

Skatter og rentepolitikk

Men for å kunne vurdere rentepolitikken betydning under inflasjon, må en også trekke inn skatteforholdene. La oss si at en huseier har et pantelån til f.eks. 12% rente. Hvis dette omtrent dekker den aktuelle prisstigningen, blir realrenten null. Virkeligheten er en helt annen, fordi skatten må trekkes inn. Hvis huseieren betaler 50% marginalsatt — og det svarer jo til en nokså beskjedne inntekt — vil renteutgiften etter skatt bli 6%. Er inntekten og dermed marginalsatten noe høyere — f.eks. 70% — blir renten etter skatt vel 3½%, altså en sterkt negativ realrente. I virkeligheten er reglene for fastlegging av inntekt av fast eiendom og rentefradragsreglene et fundamentalt økonomisk problem i våre nordiske samfunn. Sverige og Norge har sammen med Nederland de høyeste progresjonskalaer i verden for den direkte inntektskatt. Finland og Danmark ligger ikke langt etter. Men samtidig har en relativt hensynfulle regler for skattlegging av inntekt av fast eiendom, dog i meget ulik utforming i de enkelte nordiske land. Her står en overfor to problemer, nemlig for det første verdsetting av fast eiendom og inntekt av slik eiendom og for det andre retten til

rentefradrag. Det er uråd å isolere disse to aspekter.

I skattesystemet i Sverige verdsettes fast eiendom til $\frac{3}{4}$ av markedsverdien to år før skatteåret. Herav beregnes så en avkastning eller inntekt som stiger progressivt fra $1\frac{1}{2}$ til 8%. Derved beskyttes den lille bolig. Men belastningen blir betydelig for boliger av en rimelig standard selv med full fradragrett for renter. Spørsmålet om begrensning av denne fradragretten er nå aktuelt i Sverige. Danmark har en markedsbestemt fastsetting av boligverdi som utgangspunkt for inntektsberegningen. Men ved beregningen av leieverdien nyttes presentsatser som ligger langt under markedsrenten, fra ca. 2% for alminnelige boliger og oppover. Finland har på den andre siden et tak for retten til rentefradrag. Ved et slikt system går en mest direkte på den kredittpolitiske siden ved problemet. På den andre siden er det ikke alle huseiere som har gjeld, og de som ikke har det, vil slippe lett i forhold til eiere av andre formuestyper.

Norge har tydeligvis den lempeligste skatteordningen. Skattetaksten på fast eiendom settes oftest til mellom 10 og 20% av omsetningsverdien. Derav regnes så en avkastning eller inntekt på $2\frac{1}{2}$ %, dvs. mindre enn $\frac{1}{2}$ % av omsetningsverdien av eiendommen. Med andre ord et helt ubetydelig beløp. I tillegg kommer ubegrenset fradragrett for rentebetaling. Et slikt system vil lett føre til en overinvestering i fast eiendom og dermed til en urasjonell allokering av samfunnets realressurser.

Der hvor en har fullt rentefradrag og høy direkte skatt, vil personlige låntakere ofte komme til å stå sterkere i kredittmarkedet enn bedrifter, fordi marginals-katten overstiger bedriftsskatten. Det vil lett kunne få konsekvenser for rentedannelse, prisnivå og kredittallokering.

Sparernes skjebne i våre dager er stort sett hard både på grunn av inflasjonen og skattepolitikken. En liten positiv realrente blir negativ hvis renteinntektene beskattes.

Som alt nevnt, er renten på finske statsobligasjoner og bankinnskott skattefrie for privatpersoner. I Sverige overveier en statlig utredning nå spørsmålet om å gå over til å skattlegge realrenter istedenfor nominelle renter. I Norge er bare visse beskjedne minstepeløp skattefrie. Dessuten har en en ordning med 40% skattefradrag for begrensede beløp som bindes i bank over ti år.

Renter og pengepolitikk

Den markerte stigningen i inflasjonsraten i nesten alle land etter 1973 brakte pengepolitikken sterkt i forgrunnen. Den umiddelbart utløsende årsaken var jo oljepris-sjokket i 1973–74. Etter at virkningene av det i betydelig grad var brakt under kontroll, fikk en det nye sjokket i 1979. Men det er nok også andre, mer dyptliggende årsaker i det moderne samfunns økonomiske, sosiale og politiske struktur som har virket med til den høyere inflasjonsraten.

Her får jeg være varsom for ikke å prøve å engasjere mine tilhørere for sterkt for eller mot Milton Friedman — de fleste er vel kanskje i favør av ham. Men hvem vet — det finnes kanskje også enkelte tilhengere av Galbraith her!

Nok om det: Monetarismen har i økende grad vist sin gjennomslagskraft i de nordiske land som nesten overalt ellers i industrilandene. Noen mener som Friedman at kontroll med veksten i money supply ikke bare er nødvendig, men også tilstrekkelig for å stanse inflasjonen. Flere vil mene at dette nok er nødvendig, men ikke tilstrekkelig.

Det avgjørende er imidlertid at de aller fleste tillegger pengepolitikken stor betydning som ledd i kampen mot inflasjonen. Strammere likviditet skaper etter hvert en økonomisk bakgrunn og et økonomisk klima som stimulerer til større realisme og moderasjon både i finanspolitik-

ken, på arbeidsmarkedet og hos forbrukere og bedrifter. Og pengepolitikken har sterke virkninger på renteutviklingen. En knappere pengetilgang presser rentenivået oppover. Ofte er dette slett ikke en virkning som i og for seg er ønsket, men den betraktes som en nødvendig og uunngåelig effekt av en stram pengepolitikk. Naturligvis er forutsetningen at en har en fri rentedannelse, slik at markedet kan reagere. Økende renter vil i så fall gjøre en del investeringer ulønnsomme og presse dem ut. Gjennom en slik "crowding out" får en realøkonomisk rom for de økende statsutgifter, hvis finansiering ofte er årsak til en for stor pengetilgang.

Men kostnadene er også alvorlige i form av økt arbeidsløshet, mindre investeringer i ny produksjonskapasitet og teknologi, mindre tilbud av varer og tjenester. Opposisjonen mot det høye rentenivået i en lang rekke land er derfor økende og er i den senere tid blitt styrket med argumenter fra "the supply-side economics". Mer akseptable er da renteforhøyelsenes virkninger på forbrukskredittene. Risikoen er bare at med de store skattefordelene slike kreditter nyter godt av der rentefradragsretten er ubegrenset, vil virkningen av renteforhøyelsen heller ikke være så stor. Ja kanskje vil rentestigningen føre til at forbrukskredittene tar noen av investeringskredittenes plass.

Et annet interessant spørsmål er prisvirkningene av renteforhøyelse. Klart nok virker tilstramning av pengepolitikken og den renteforhøyelse som følger med, begrensende på etterspørsel og prispress. Det er den viktigste virkningen. Men det er også en virkning i motsatt lei gjennom det reduserte tilbudet jeg alt har nevnt, som følge av svakere produksjonsvekst på grunn av lavere kapasitetsutnyttning og mindre nyinvesteringer. Selve renteforhøyelsen kan også utløse prisforhøyelser i næringsvirksomhet som er skjermet mot utenlandsk konkurranse.

En renteforhøyelse er altså et tveegget sverd. Men de positive virkningene har klart nok vært betraktet som overveiende. Det er grunnen til at så mange land har brukt eller iallfall akseptert renten som ledd i kampen mot inflasjonen, om enn i meget ulike grad. Og med det er vi over i den aktuelle internasjonale renteutviklingen og de store endringene den har ført med seg i de ytre vilkårene som våre nordiske lands økonomi står overfor.

De nordiske lands rentepolitikk i internasjonalt lys

Inntil for knapt to år siden stod som nevnt et av de nordiske landene — Danmark — i en særstilling med et meget høyt rentenivå, antakelig det høyeste i verden blant industrilandene. Og resultatet var en stor kapitaltilstrømning til Danmark. Merinntekten der var så høy at den i utenlandske investors' øyne mer enn dekket all rimelig risiko når det gjaldt kursutviklingen på danske kroner. Dertil kom at en betydelig del av den effektive avkastningen tok formen av kursgevinst ved forfall, noe som bød på skattemessige fordeler i mange land. Danske obligasjoner blir oftest emittert til underkurs.

Og selv i dag tiltrekkes mange kjøpere, også her i Norge, av danske obligasjoner. Effektiv rente ligger fremdeles på et relativt meget høyt nivå — ca. 19%. Renten er også høy på bankinnskott. Finansbankens tilbud og nå senere den såkalte "gyldne Sparebog" har fristet mange nordmenn. Tar en ut hele turistvalutakvoten og setter restbeløpet på en slik bankkonto, kan en neste sommer vende tilbake til Danmark og feire både en og flere aftener på byen for renteavkastningen. Forutsetningen er selvsagt at en ikke tenker på realrenten og heller ikke på skatteplikten, men det er det jo også mange som glemmer.

Men etter hvert har mange land fulgt i Danmarks spor. Som Børsen uttrykker det:

”Det spæde tillob til rentefald i de senere uger, som ikke mindst Nationalbanken har ønsket for at lette erhvervslivets rentebyrde og fremme investeringerne, er kommet i klemme i kampen mellem de to store valutaer, den amerikanske dollar og den vest-tyske DM.

..... Spørsmålet er, om Danmark bliver nødt til at sætte sit høje renteniveau endnu mere i vejret for at beskytte den danske krone og de danske valutaeserver.”

Det internasjonale rentebildet er framfor alt dominert av forholdet mellom dollar og tyske mark. De svære renteforhøyelsene i USA brakte omkring årsskiftet prime rate opp over 20%. Den langsiktige obligasjonsrenten lå på omkring 14–15%. På den andre siden lå det tyske rentenivået lenge lavt og stabilt.

Det interessante er at dollarkursen steg markert trass i en meget høy inflasjonsrate i USA. Tyske mark lå omvendt lenge på bunnen i EMS trass i at Tyskland hadde den nest laveste – en tid endog den laveste – inflasjonsrate i verden. Den relative renteutviklingen viste seg altså å være en langt viktigere faktor i valutakursutviklingen enn de relative inflasjonsratene. Den meget sterke stigningen på pund sterling føyer seg inn i dette bildet. I løpet av fjoråret steg dollar med 13% i forhold til tyske mark trass i at inflasjonsraten i USA med 10% var over dobbelt så høy som i Tyskland.

Norske kroner sank i løpet av fjoråret og til april i år med 12% i forhold til dollar, 14% i forhold til pund og 29% i forhold til yen. På den andre siden steg de sterkt i forhold til EMS-valutaene, mest markert i forhold til tyske mark, som lenge lå lavest.

Sverige og Finland har et kurvsystem liknende det norske, og svensk og finsk valuta har vist en liknende bevegelse som den norske – noenlunde midt mellom dollaren og EMS-valutaene. Danmark er som kjent medlem av EMS, og danske kroner har lenge ligget omtrent midt i systemet. Men heller ikke for de nordiske valutaene reflekterer kursbevegelsene de relative inflasjonsrater. Relative rentebevegelser har nok vært viktige, men slett ikke så dominerende innen Norden som mellom de store handelsvalutaene. De tre nordiske land med kurvsystemer har ligget noenlunde midt i det internasjonale rentespektrum. Danmark har ligget høyere, men ikke lenger så mye høyere som før. Det forholdet at kursutviklingen mellom de store handelsvalutaene som de nordiske land har sine viktigste økonomiske forbindelser med, har sprikt så markert, har skapt store problemer for de nordiske landene. Under slike forhold er det ikke mulig for land med åpen økonomi og stor utenrikshandel å holde en i egentlig forstand stabil valutakurs, uansett hvilket system som velges.

Det karakteristiske for det internasjonale rentenivået er imidlertid ikke bare spranget mellom høyrentelandene USA og Storbritannia på den ene siden og lavrentelandene Tyskland, Sveits osv. på den andre siden, men også de sterke svingninger. I euromarkedet nådde dollarrenten en topp for jul med 24% og falt deretter til et bunnpunkt på noe over 15%. Samtidig steg DM-renten fra omkring 10% til samme nivå, altså vel 15%. Men så på vårparten snudde bevegelsen. Dollarrenten gikk opp igjen, men ikke til det tidligere nivå, mens DM-renten falt noe av.

Den internasjonale renteutviklingen førte med seg en sterk og uvant spenning også i de rent politiske relasjoner. Det kom f.eks. tydelig til uttrykk da forbundskansler Helmut Schmidt offentlig kom med skarp kritikk mot rentenivået i USA og noen

andre land. Han hevdet at dette nivået var destruktivt og absolutt uakseptabelt hvis målet full sysselsetting skulle oppnås.

Omtrent samtidig hevdet den franske økonomiminister Monory at en oppgang på 10% i dollarkursen økte det europeiske underskottet på driftsbalansen med 15 milliarder franske francs og gjorde mer skade enn en 10% oppgang i oljeprisene. For å møte dette, måtte flere land øke sine rentesatser for å bremse kapitalutgangen til USA. Dette førte til ytterligere nedgang i aktivitetsnivået, hevdet han. Den vesttyske finansminister Matthöfer hevdet at landet måtte redusere sitt driftsunderskott på betalingsbalansen for de høye rentesatsene kunne reduseres. Disse var nemlig nødvendige for å trekke til utenlandsk kapital, hevdet han. At den internasjonale rentepolitikken bringes opp på et så høyt politisk nivå, er noe nytt og viser hvor alvorlig situasjonen er. Det gjelder ikke minst for de nordiske landene med sine åpne og markedsorienterte økonomier.

Formannen i det amerikanske Federal Reserve Board, Volcker, forsvarer seg med at de høye rentene ikke er ønskelige i seg selv. Men han ser dem som en uunngåelig konsekvens av en pengepolitikk som er tilstrekkelig stram for å begrense inflasjonen. Og inflasjonsraten i USA er jo også redusert noe i den senere tid. Volcker uttrykker det slik:

”At times, with inflation strong and the economy expanding, restraint of money and credit expansion may well be associated with high interest rates. But these high interest rates are fundamentally a reflection of the strength of inflation and excessive credit demands; they are not in themselves a policy objective. Indeed, over time restraint on money creation should lead to lower, not higher interest rates, as inflation subsides.”

Presidenten for Deutsche Bundesbank, Karl Otto Pöhl, har gitt uttrykk for liknende synsmåter. Han deler altså ikke forbundskansler Schmidts syn.

Men Economist konstaterer at deflasjonsrisikoen gjennom for høye rentesatser nå er meget mer skremmende enn inflasjonsrisikoen som følge av en pengepolitikk som medfører lavere rentesatser. Her står vi overfor et kjernepunkt i den aktuelle økonomisk-politiske meningsforskjellen i verden i dag. I denne situasjonen søker nå EF-landene Tyskland, Frankrike og Belgia å nå fram til et felles EF-utspill overfor USA med sikte på å få redusert det alminnelige rentenivået og samtidig legge grunnen for et sterkere monetært samarbeid. Både Storbritannia og Nederland stiller seg noe mer forbeholdent overfor dette opplegget, som vel heller ikke kan ventes å appellere til president Reagan og hans rådgivere i USA.

Sluttord

De nordiske landene har nærmet seg hverandre noe i rentepolitikken, men det er fremdeles ulikheter til stede. Når det gjelder den langsiktige renten, leder Danmark med et nivå på ca. 19%. Sverige ligger lavere med 13½%, mens nivået i Norge nå er vel 12% og i Finland litt i underkant av dette tallet, men med stigende tendens.

Samtidig er det interessant å konstatere at på de utenlandske kapitalmarkeder ligger nivået for de nordiske obligasjonslån som er lagt ut der, svært nær hverandre med for tiden omkring 15%. Renten på norske lån på dette markedet ligger kanskje litt lavere. Og for lån denominert i norske kroner på det såkalte euro-obligasjonsmarkedet er renten knapt 11% – her lukter det nok litt olje av vurderingen.

Det korte marked karakteriseres i større eller mindre grad av sentralbankens diskonto, som varierer mellom 9% i Helsinki og Oslo, 11% i København og 12% i

Stockholm. Jeg skal ikke her ta opp tiden med noen detaljert oversikt over de mange ulike rentenivåene for bankenes og andre kredittinstitusjoners utlånsrente på lån av forskjellig varighet og sikkerhetsgrad. Jeg viser for øvrig til de enkelte lands rapport til motet.

Men både på kort og lang sikt er vi alle blitt mer avhengige enn før av de internasjonale kapitalmarkeder og det internasjonale rentenivå. Vi deler vel alle EF-landenes bekymring for de skyhøye amerikanske og britiske rentesatsene og virkningene av dem på verdensøkonomien. Mye

tyder på at reaksjonen mot det høye rentenivået øker i styrke. Men skal en se virkelige resultater, forutsetter det selvsagt en samtidig reduksjon av inflasjonsraten. Det minner oss på nytt om betydningen av å skjerpe kampen mot den sterke prisstigningen både her i Norden og i andre industriland.

Og med det er vi midt inne i de sentrale problemer i verdensøkonomien i dag. Mer enn noen gang før er rentepolitikken — på godt og vondt — en sentral del av den generelle økonomiske politikken.

Kredittoversikt for året 1980

I det reviderte nasjonalbudsjettet som ble lagt fram våren 1980, ble det anslått en økning i pengemengden på 10,4% for året 1980. Sammenliknet med foregående år, betød dette en reduksjon i veksten på nær fire prosentpoeng.

Utviklingen utover våren og sommeren 1980 pekte imidlertid mot en svakere vekst enn først antatt. Det var særlig tilførselen fra bankene – nærmere bestemt veksten i ubenyttede kassekreditter og byggelån – som da så ut til å bli mindre enn ventet. Derfor ble anslaget for 1980 redusert fra 10,4 til 9% i nasjonalbudsjettet for 1981, som ble lagt fram i oktober i fjor.

Den faktiske pengemengdeveksten ble imidlertid vel 12%. Dette hadde sin bakgrunn i at tilførselen fra de private bankene på i alt 15,5 milliarder kroner ble langt større enn forutsatt. Det var særlig bankens kjøp av obligasjoner etter liberaliseringen av obligasjonsmarkedet i fjerde kvartal som ble utslagsgivende i den sammenheng. Blant annet fordi det ikke ble lagt ut statsobligasjoner til konkurransedyktige vilkår, valgte bankene å kjøpe private og kommunale obligasjoner for å oppfylle plasseringsplikten.

Statens inntekter fra oljevirkomheten i Nordsjøen fikk betydelig omfang i 1980. Oljeskattene utgjorde hele 18,6 milliarder kroner i 1980, dvs. en tredobling fra året før.

Økte skatteinntekter betyr isolert sett en reduksjon i statens inntektsunderskudd. Dette tas gjerne som tegn på strammere finanspolitikk. Imidlertid påvirker ikke oljeskattene i samme grad som andre skatter publikums innenlandske kjøpekraft.

Derfor har en valgt å holde oljeskattene utenfor ved beregningen av statens inntektsoverskudd, se teksttabell 1. Uten en slik korreksjon ville den kontraktive virkningen av finanspolitikken lett kunne overvurderes.

Videre forholder det seg slik at de valutasalg oljeselskapene foretar for å skaffe seg norske kroner til oppgjør av skatt, faller sammen i tid med selve skattebetalingene. Totalt sett har derfor innbetalingene av oljeskattene ingen direkte virkning på publikums likviditet.

Tilførselen ved så vel sentralmyndighetenes inntektsunderskudd som ved deres lånetransaksjoner var noe lavere i 1980 enn året før. I alt bidrog sentralmyndighetene til en vekst i pengemengden på 12,2 % i 1980. Andelen er redusert fra vel 15% i 1977, 14,5% i 1978 og 13,6% i 1979. Lånetransaksjonene har i denne perioden vært av gradvis mindre omfang og bidratt til relativt mindre vekst, mens inntektsunderskuddet har virket mer ekspansivt.

Sentralmyndighetene og de private bankene representerer til sammen de innenlandske likviditetskildene. En del av bankenes likviditetstilførsel skjer i form av utlån til publikum mot valutalisens. De kommer i en spesiell stilling, idet de må ses som et alternativ til publikums direkte kapitalinngang fra utlandet. Holder vi slike utlån utenom, var tilførselen fra innenlandske kilder i alt 30,4 milliarder kroner i 1980, mot 27,7 milliarder kroner året før. Den innenlandske likviditetstilførselen – korrigert for utlån mot valutalisens – ble en del sterkere enn forutsatt i nasjonalbudsjettet.

Bankenes utlån mot valutalisens førte til en innenlandsk likviditetstilførsel på 2,4 milliarder kroner i 1980 mot 0,6 milliarder kroner i 1979.

En betydelig del av tilførselen fra innenlandske kilder blir nøytralisert ved at publikumsektoren kjøper valuta i bankene for å dekke sitt driftsunderskudd overfor utlandet. Valutabehovet øker gjerne med økt innenlandsk tilførsel. I 1980 utgjorde så-

ledes publikums nettovalutakjøp 14 milliarder kroner, mot 10 milliarder kroner året før. En har da holdt oljeselskapenes salg i forbindelse med skatteforfall utenfor.

Ser vi likviditetsinndragning ved publikums nettovalutakjøp fra bankene under ett med den tilførsel som skjer ved lån mot valutalisens, får vi en netto inndragning på 11,5 milliarder kroner i 1980. I nasjonalbudsjettet var det regnet med en inndragning på 12,7 milliarder kroner.

I tråd med målsettingen for den økonomiske politikk tok myndighetene sikte på å begrense tilgangen på kreditt for 1980. Rammen for *den totale kreditt-tilførselen* til private og kommuner var på 22,7 milliarder kroner og innebar en reduksjon på henholdsvis 3,7 og 3,3 milliarder kroner i forhold til de registrerte tall for 1979 og 1978. I 1977 utgjorde denne kreditt-tilførselen hele 44,6 milliarder kroner.

Den spesifiserte innenlandske kreditt-tilførselen var opprinnelig anslått til 21 milliarder kroner, men ble senere justert opp til 22,9 milliarder kroner. (Bankenes utlån til innlendinger mot valutalisens er holdt utenom fordi slike utlån på budsjettbasis regnes med under publikums kapitalinngang fra utlandet.) Den faktiske tilførselen ble 3 milliarder kroner større enn angitt i kredittbudsjettet. Liberaliseringen på obligasjonsmarkedet førte til en sterk kreditteksjon i fjerde kvartal. Særlig gjaldt dette det rene obligasjonsmarkedet der låntakeren er andre enn de obligasjonsutstedende kredittforetakene.

Teksttabell 1. Endring i publikums likviditet etter kilde (ekskl. oljeskatter) i 1978, 1979 og 1980.
(Tilførsel +, inndragning -)
Milliarder kroner og bidrag til vekst (%)

	1978	1979	1980
Sentralmyndighetenes inntekstoverskudd ¹⁾ , ekskl. oljeskatter	5,6 (4,7%)	7,7 (5,8%)	8,0 (5,2%)
Sentralmyndighetenes låntransaksjoner	11,9 (9,8%)	10,5 (7,8%)	10,8 (7,0%)
Forretnings- og sparebanker ²⁾	6,8 (5,6%)	10,8 (8,0%)	13,1 (8,6%)
Skattefrie fondsavset- ninger og banksparing med skattefradrag	-0,9 (-0,8%)	-1,3 (-1,0%)	-1,5 (-1,0%)
Sum innenlandske kilder, ekskl. private bankers utlån mot valutalisens	23,4 (19,3%)	27,7 (20,5%)	30,4 (19,8%)
Forretnings- og spare- bankenes utlån mot valutalisens	0,2 (0,2%)	0,6 (0,6%)	2,4 (1,6%)
Nettovalutasalg til ban- kene, ekskl. salg i for- bindelse med oljeskatter	-10,2 (-8,4%)	-9,7 (-7,3%)	-13,9 (-9,1%)
Samlet tilførsel	13,4 (11,1%)	18,6 (13,8%)	18,9 (12,3%)
(Oljeskatter)	3,8	6,5	18,6)

1) Inkl. uspesifisert tilførsel og statistiske feil.

2) Ekskl. utlån med valutalisens.

Forretningsbankene

Forretningsbankenes forvaltningskapital økte med 16,8 milliarder kroner eller 22,1% i 1980. Veksten var betydelig sterkere enn i 1979, da den utgjorde 8,5 milliarder kroner eller 12,6%. Dette skyldes hovedsakelig en langt kraftigere vekst i lån og innskudd fra utlandet, noe som igjen

henger sammen med betydelige kjøp av valuta på termin i forbindelse med oljeskattene. (En nærmere redegjørelse for dette er gitt i Norges Banks årsberetning for 1980, side 35.) Innskudd fra kunder økte også noe mer enn året før, samtidig som innskudd fra sparebanker ble redusert i langt mindre grad i 1980 enn i 1979. Økningen i forvaltningskapitalen avleiret seg først og fremst som økte primærlikvider, obligasjonsbeholdninger og utlån.

Innskudd fra norske kunder steg i 1980 med 9,0 milliarder kroner eller 15,5%, mens økningen i 1979 var 7,9 milliarder kroner eller 15,8%. Tre firedeler av publikums likviditet består av bankinnskudd. Veksttaket i bankinnskuddene henger følgelig nært sammen med utviklingen i publikums likviditet.

Av innskuddsøkningen fra kunder falt 7% på innskudd i utenlandsk valuta i 1980 mot 2% i 1979. Innskudd på anfordring og bundne innskudd hadde noe større andel av innskuddsveksten i 1980 enn i 1979, mens innskudd på termin og andre vilkår under ett år utgjorde nærmere 40% av total innskuddsøkning, omtrent som i 1979. Innskudd på 12 måneders oppsigelse og langtidssparing hadde lavere andeler av inn-

skuddsøkningen i 1980 enn i 1979. Innskudd på tre måneders oppsigelse viste fortsatt reduksjon i 1980.

Innskudd fra sparebankene ble ubetydelig redusert i løpet av 1980 etter den kraftige nedgangen i 1979. Forretningsbankenes primærreserver økte til nesten det femdobbelte i løpet av 1980 og utgjorde 8% av forvaltningskapitalen ved utgangen av året. Denne kraftige veksten må i første rekke ses i sammenheng med den sterke økningen i bankenes forvaltningskapital og den stramme likviditetspolitikken som ble ført overfor bankene i siste del av 1980 med sterk opptrapping av primærreserverkravene.

Forretningsbankenes ordinære utlån til publikum økte med 4,3 milliarder kroner i 1980 mot 4,0 milliarder kroner året før. Den relative vekst var 9,4% mot 9,6% i 1979 og 7,4% i 1978. Økningen i 1980 var om lag 350 mill. kroner høyere enn forutsatt i kredittopplegget. Etter at utlånsøkningen i første halvdel av 1980 sett under ett, var i bra samsvar med kredittopplegget, økte bankenes utlån meget sterkt utover sommeren. Som følge av dette ble politikken strammet til igjen, noe som medførte at forretningsbanker med 60% av

Teksttabell 2. Innenlandsk kreditt-tilførsel til private og kommuner, fordelt på hovedgrupper av långivere, ekskl. private bankers utlån med valutalisens

	1978		1979		1980	
	Mrd. kroner	Prosent	Mrd. kroner	Prosent	Mrd. kroner	Prosent
Forretningsbanker	2,9	14,3	4,0	17,9	4,3	16,6
Sparebanker	2,9	14,2	4,3	19,2	4,2	16,1
Private fin.selskap	-0,1	-0,5	0,1	0,5	0,1	0,4
Livsforsikring m.v.	1,1	5,4	1,2	5,0	1,0	3,8
Skadeforsikring	0,2	0,8	0,2	1,0	0,2	0,9
Statsbanker ¹⁾	11,4	55,8	11,1	49,2	11,0	42,4
Private kredittforetak	2,6	12,9	2,2	9,6	2,2	8,6
Obligasjonsmarkedet	-0,6	-2,9	-0,5	-2,4	2,9	11,2
Total	20,4	100	22,6	100	26,9	100

¹⁾ Inkl. Postgiro, Postsparebanken og Norges Bank.

gruppens utlånsmasse tok opp nye B-lån i september. Dermed ble disse bankene underlagt en direkte utlånsregulering, og man oppnådde relativt bra kontroll med forretningsbankgruppens utlånsvekst for 1980 sett under ett. (Virkemiddelbruken er gitt en grundigere omtale i Norges Banks beretning for året 1980.)

En fordeling etter utlånsarter viser at nedbetalingslånene i forretningsbankene økte med 14%, disponerte kassekreditter med 3% og disponerte byggelån med 2%. Nedbetalingslånene stod for 89% av utlånsøkningen i 1980 mot 86% i 1979. Andelen for disponerte kassekreditter og byggelån var henholdsvis 9% og 2% i 1980 mot 10% og 4% i 1979. Blant nedbetalingslånene stod "andre utlån med løpetid 1 år og over" alene for 84% av hele utlånsøkningen til publikum, en andel som til tross for sin størrelse var lavere enn i 1979.

Utlån til publikum utgjorde 54% av forvaltningskapitalen og 74% av innskuddene ved utgangen av 1980. Utlånsøkning regnet i prosent av innskuddsøkning, var 48 i 1980 mot 51 i 1979.

Det var de mellomstore forretningsbankene – de med forvaltningskapital mellom 1,9 og 6 milliarder kroner – som hadde sterkest økning i så vel utlån som innskudd. Deres utlån økte med 13% og deres innskudd med 17%. Utlånsveksten utgjorde en større andel av innskuddsveksten i denne gruppen enn i de øvrige størrelsesgruppene.

De minste bankene – med forvaltningskapital under 1 milliard kroner¹⁾ – økte sine utlån med 9% og sine innskudd med 12%, mens de største bankene – med forvaltningskapital over 17 milliarder kroner¹⁾ – økte sine utlån med 8% og sine innskudd med 15%. I den sistnevnte gruppen var utlånsvekst som andel av inn-

skuddsvekst klart lavere enn i de andre. I nordnorske forretningsbanker økte både utlån og innskudd med 15%.

Tabell 10 og 11 i vedlegget viser forretningsbankenes utlåns- og innskuddsvekst, fordelt på sektorer og næringer.

Utlån til lønntakere økte med 3,3 milliarder kroner eller 20%, mens deres innskudd økte med 4 milliarder kroner eller 18%. Netto bidrog dette til en finanssparing hos lønntakere – her definert som innskuddsøkning minus økning i lån – på 700 mill. kroner, dvs. det samme som i 1979. Utlån til næringslivet økte med 700 mill. kroner, eller 3%, mens innskuddsøkningen var 3,2 milliarder kroner eller 14%. Næringslivets finanssparing, definert som foran, ble dermed 2,5 milliarder kroner i 1980, som også var det samme som i foregående år.

I tillegg til ordinære utlån økte forretningsbankenes valutalån til innlendinger mot lisens med 2,4 milliarder kroner i 1980. Slike utlån utgjorde 3,3 milliarder kroner ved utgangen av året. Dette er utlån som kommer utenom bankenes ordinære innenlandske kredittrammer og som i nasjonalbudsjettet ses i sammenheng med den direkte kapitalinngang fra utlandet.

Forretningsbankenes beholdning av norske ihendehaverobligasjoner økte med 3,5 milliarder eller 17% mot 3,7 milliarder eller 23% i 1979. I løpet av 1980 fant det sted en omfordeling i bankenes obligasjonskjøp. Mens bankenes beholdning av stats- og statsbankobligasjoner økte med 7% i 1980, økte de private og kommunale obligasjoner med nærmere 40%. Årsaken til denne vridningen har sammenheng med omleggingen av obligasjonsmarkedet høsten 1980. Det er gjort nærmere rede for den i Norges Banks årsberetning for 1980 og i avsnittet om obligasjonsmarkedet nedenfor.

Til sammen utgjorde obligasjonsbeholdningen 26,6% av forretningsbankenes forvaltningskapital (korrigert for visse poster) ved utgangen av året.

¹⁾ Det var ingen forretningsbanker som hadde forvaltningskapital mellom 6 og 17 milliarder kroner, heller ingen mellom 1 og 1,9 milliarder kroner.

Sparebankene

Sparebankenes forvaltningskapital økte med 8,5 milliarder kroner eller 14,1% i 1980. I 1979 var veksten 7,9 milliarder kroner eller 15,2%. I denne bankgruppen er forvaltningskapitalens størrelse dominert av innskudd fra kunder. Lån og innskudd fra utlandet økte sin andel av forvaltningsveksten betydelig fra året før, men utgjorde fortsatt en beskjeden andel av sparebankenes passivaside. Forvaltningsveksten i 1980 ble hovedsakelig plassert i primærlikvider, obligasjoner og utlån til publikum.

Innskudd fra kunder økte med 7 milliarder kroner eller 13%. Det var sterkest vekst i de høyest forrentede innskudd, spesielt i langtidssparing (64%) og innskudd på termin og andre vilkår under ett år (38%). Den sistnevnte innskuddsarts andel av samlet innskuddsmasse er imidlertid fortsatt betydelig lavere i sparebankene enn i forretningsbankene, nemlig 9% mot 33%.

Bundne innskudd og innskudd på anfordring økte også sine andeler av innskuddsmassen i 1980, mens innskudd på 12 måneders oppsigelse relativt sett gikk noe ned både i sparebankene og i forretningsbankene. Også i sparebankene fortsatte den svake utviklingen i innskudd på tre måneders oppsigelse med en økning på bare 0,1% mot en vekst på 2% i 1979.

Som følge av tilstramningstiltakene overfor bankene i september 1980 økte sparebankenes beholdning av primærlikvider til over det tredobbelte i løpet av fjoråret. Ved utgangen av året utgjorde primærlikvidene 6,9% av forvaltningskapitalen.

Sparebankenes utlån til publikum økte med 4,2 milliarder kroner eller 11% mot 4,3 milliarder eller 13% i 1979. I 1978 var veksten 9,5%. Økningen i 1980 var nærmere 1,1 milliarder kroner høyere enn forutsatt i kredittopplegget. Den tilstramningen som ble satt i verk overfor bankene i september 1980, hadde bare en begrenset effekt på sparebankenes utlånsutvikling.

Sciv innføringen av kredittlovens maksimale sats for primærreservekrav for sønorske sparebanker var ikke nok til å presse deres utlånsvekst innenfor måltallene. For nærmere drøfting henvises det igjen til Norges Banks årsberetning for 1980.

Nedbetalingslånene økte med 13% og disponerte kassekreditter med 20%, mens disponerte byggelån ble redusert med 3%. Den sterke økningen i disponerte kassekreditter reflekterer sparebankenes økte betydning for næringslivet, mens den svake utviklingen i disponerte byggelån i begge bankgruppene gjenspeiler den nedgang i byggeaktiviteten som fant sted i 1979 og 1980. Økningen i nedbetalingslånene utgjorde 87% av sparebankenes samlede utlånsvekst i 1980 mot 79% i 1979. Som i forretningsbankene stod utlånsarten "andre utlån med løpetid 1 år og over" for hoveddelen av økningen i nedbetalingslånene.

Utlån til publikum utgjorde 61% av forvaltningskapitalen og 69% av innskuddene ved utgangen av året. Utlånsøkning i prosent av innskuddsøkning var 60% i 1980 mot 64% i 1979.

Det var de største sparebankene – med forvaltningskapital over 1 milliard kroner – som hadde sterkest økning i både utlån (13%) og innskudd (14%). Det var små forskjeller mellom de øvrige størrelsesgrupper både når det gjaldt utlånsvekst og innskuddsvekst. Nordnorske sparebankers utlån økte med 19% og deres innskudd med 15%.

Tabell 16 i vedlegget viser at lønntakerne økte sine lån i sparebankene med 2,5 milliarder kroner eller 13% og sine innskudd med 4,8 milliarder kroner eller 14%. Deres "finanssparing" via sparebankene var da 2,3 milliarder kroner mot 1,6 milliarder kroner i 1979.

Sparebankenes utlån til næringslivet økte med snau 1,3 milliarder kroner eller 9%, mens innskudd fra næringslivet økte i overkant av 1,4 milliarder kroner eller 15%.

Næringslivets "finanssparing" i denne form gjennom sparebankene var således om lag 150 mill. kroner mot 300 mill. kroner i 1979.

Sparebankenes beholdninger av norske ihendehaverobligasjoner økte med 3 milliarder kroner eller 19% i 1980. Også i 1979 var økningen i obligasjonsbeholdningen på 3 milliarder kroner. I likhet med forretningsbankenes ble også sparebankenes obligasjonskjøp kraftig dreiet i retning av private og kommunale obligasjoner etter omleggingen av obligasjonsmarkedet. Dette førte til at sparebankenes beholdning av stats- og statsbankobligasjoner økte med 11%, mens økningen i private og kommunale obligasjoner ble 26%. Beholdningen av norske ihendehaverobligasjoner i alt utgjorde 27,7% av sparebankenes forvaltningskapital (med visse korreksjoner) ved utgangen av året.

Statsbankene

Mens statsbankenes utlån i 1978 utgjorde 56% av den innenlandske kreditt-tilfør-

selen, ble andelen redusert til 49% i 1979 og til 42% i 1980.

Det er fra myndighetenes side gitt uttrykk for at statsbankenes virksomhet bør begrenses, relativt sett, men at en slik omlegging vil ta tid, fordi utlånene er bundet av tidligere innvilgninger. Reduksjonen i statsbankenes andel av den innenlandske kreditt-tilførselen med 7 prosentenheter både i 1979 og i 1980 bør derfor kunne tas som et tegn på at ekspansjonen i statsbankene nå er i ferd med å avta. I 1981 ventes den relative andelen å synke ytterligere til ca. 30%.

Anslaget på statsbankenes utlånsvekst i 1980 var opprinnelig 11,7 milliarder kroner. Den faktiske utlånsvekst beløp seg til om lag 11 milliarder kroner.

De samlede innvilgningsrammene for 1980 ble opprinnelig satt til 10,8 milliarder kroner, men ble oppjustert til 11,6 milliarder kroner i løpet av året. Som hovedregel skulle innvilgningene i første halvår begrenses til 45% av årsrammen.

På bakgrunn av innvilgningsrammene i 1980 ventes utlånsveksten i statsbankene å bli om lag 11,5% i 1981. Endringen av

Teksttabell 3. Statsbankenes virksomhet i 1980 (Mill. kroner)

	Innvilgningsrammer 1980		Faktisk utlånsøkning ²⁾	
	Ifølge nasj.-budsjett 1980	Ifølge nasj.-budsjett 1981	1979	1980
Husbanken	4 045	4 735	4 430	4 920
Landbruksbanken	636	681	450	500
Kommunalbanken	1 495 ¹⁾	1 495 ¹⁾	3 370	2 780
Industribanken	720	720	680	7230
Fiskarbanken	250	250	160	70
Lånekassen for utdanning	1 550	1 970	1 330	1 540
Distriktenes utbyggingsfond	675	675	310	700
Lånekassen for aviser	20	20	10	10
Sum	9 391	10 546	10 740	10 750
Postsparebanken	836	931	377	162
I alt	10 227	11 477	11 117	10 912

1) Omfatter ikke lån gitt på basis av Kommunalbankens låneopptak i utlandet eller lån mot oppgjør i grunnkjøpsobligasjoner.

2) Norges Banks anslag. Omfatter også lån omtalt under 1).

Kilde: Finansdepartementet.

boligfinansieringen som ble gjennomført i 1980 og som blant annet medførte at de private banker skulle stå for en større del av denne finansieringen, bidrog isolert sett til å redusere veksten i statsbankenes utlån med ett prosentpoeng.

I forbindelse med rentejusteringene mot slutten av 1979 ble rentene på statsbankenes utlån, bortsett fra boliglån, hevet med ett prosentpoeng til 8,5–9%. Husbankens rente på boliglån ble opprettholdt på 6,5%. Rentesatsene i de private bankene lå da gjennomgående 2–3% høyere.

Etter at rentesatsene i de private bankene igjen økte mot slutten av 1980, fant myndighetene å måtte øke også rentenivået i statsbankene for ikke å forsterke lånepresset mot statsbankene. Statsbankrenten, også Husbankens, ble således gjennomgående hevet med en prosentenhet. Unntatt var Kommunalbanken og Industribanken hvor renteutviklingen på nye lån forutsettes å skulle følge obligasjonsrenten.

Fra 1981 skal statens lån til statsbankene gis til de vilkår som svarer til de vilkår staten selv må betale for sine låneopptak på obligasjonsmarkedet. Bakgrunnen for dette er blant annet å få klarere fram hvilke rentesubsidier staten tilfører statsbankenes låntakere.

Statsbankenes finansieringsbehov ble i 1980 hovedsakelig dekket ved lån fra statskassen. Nettoemisjoner på det innenlandske obligasjonsmarkedet beløp seg til knapt 1 milliard kroner, om lag som året før, mens låneopptak i utlandet ble redusert fra 6 milliarder kroner i 1979 til under 1 milliard kroner i 1980.

Skadeforsikringsselskapene

Skadeforsikringsselskapenes utlån blir direkte regulert. Utlånsforskriftene for 1980 var utformet slik at alle selskapene kunne øke utlånene med en fast prosent. I tillegg kunne hvert selskap øke sine utlån med en

viss prosent utregnet på grunnlag av økningen i det enkelte selskaps premieinntekt. Tillatt utlånsvækst i 1980 kunne da variere mellom 6% og 12%.

Det opprinnelige opplegg innebar at selskapenes samlede utlån kunne øke med 175 mill. kroner i 1980. Rammen ble senere oppjustert til 225 mill. kroner, og dette gav rom for en noe høyere utlånsvækst enn året før.

I alt økte utlånene i 1980 med 233 mill. kroner – dvs. temmelig nær budsjettanslaget.

Teksttabell 4. Skadeforsikringsselskapenes utlån og andre plasseringer (Mill. kroner)

	31. desember		
	1978	1979	1980
Utlån:			
Statsforvaltningen	100	100	100
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	110	150	171
Finansinstitusjoner	718	889	1 117
Andre innenlandske låntakere	2 760	2 947	3 159
Herav:			
Industri	854	851	914
Eiendomsdrift m.v.	498	540	558
Lønnstakere m.v. (inkl. lån til boliger)	369	435	529
Andre næringer	1 039	1 121	1 158
Utlandet	3	3	3
Utlån i alt	3 691	4 089	4 553
Kassebeholdning	5	4	3
Norske bankinnskudd	1 845	2 305	2 928
Norske statskasse- veksler	—	—	191
Norske ihendehaver- obligasjoner	105	90	88
Norske aksjer	790	843	1 140
Utenlandske bankinnskudd	383	481	434
Utenlandske ihende- haverobligasjoner ¹⁾	529	669	804
Utenlandske aksjer	311	353	228
Andre plasseringer i alt	3 968	4 745	5 625

1) Inkl. statskasseveksler.

2) Herav er 70 mill. kroner ikke fordelt på sektor.

Skadeselskapene har de siste årene hatt en jevnt sterk vekst i sine innskudd i forretnings- og sparebankene. Mens slike innskudd ved årsskiftet 1976/77 utgjorde ca. 1,2 milliarder kroner, beløp de seg ved utgangen av 1980 til ca. 2,9 milliarder kroner. I tillegg til økte bankinnskudd på 600 mill. kroner i 1980 hadde selskapene også "overskuddsmidler" til å plassere 200 mill. kroner i statskasseveksler.

Selskapenes utlån og øvrige plasseringer fremgår av teksttabell 4.

Livsforsikringsselskaper m.v.

Utlånsøkningen i livselskapene var i kredittbudsjettet for 1980 stipulert til 1 450 mill. kroner (etter at tallet ble hevet med 50 mill. kroner i det nasjonalbudsjettet som ble lagt fram høsten 1980). Selskapenes utlånsvekst begrenses indirekte ved plasseringsplikten. Satsen for pliktige plasseringer er nå den høyeste som loven tillater, dvs. 60%.

Oppjusteringen av anslaget for utlånsøkningen var en følge av at forvaltningsveksten syntes å ligge noe i overkant av det som først var antatt.

I alt økte forvaltningskapitalen i livselskapene i 1980 med om lag 4,2 milliarder kroner mot 3,5 milliarder kroner året før — målt i prosent henholdsvis 14,2 og 13,6. Utlånsøkningen var 927 mill. kroner eller nesten 500 mill. kroner lavere enn anslått i kredittbudsjettet. Den var dessuten 200 mill. kroner mindre enn året før.

I stedet for å øke utlånene, valgte selskapene i sterkere grad enn tidligere å plassere forvaltningsveksten som innskudd i forretnings- og sparebankene. Slike innskudd økte således med 300 mill. kroner i 1980 mot 150 millioner året før. I tillegg ble 200 mill. kroner plassert i statskasseveksler.

Livselskapene ble sterkt berørt av at det var underdekning i §15-markedet de siste

par år. De måtte derfor i sterkere grad enn tidligere kjøpe statsobligasjoner for å oppfylle plasseringsplikten. Stats- og statsbankobligasjoner som andel av den totale obligasjonsportefølje utgjorde ca. 36% ved utgangen av 1979, mot tilsvarende 19% to år tidligere. Ved liberaliseringen av obligasjonsmarkedet ble denne utviklingen endret i 1980, og andelen gikk da ned til 28,2% ved utgangen av året. I fjerde kvartal ble beholdningen av stats- og statsobligasjoner redusert med 400 mill. kroner, dvs. fra 5,9 til 5,5 milliarder kroner, mens beholdningen av private og kommunale obligasjoner i samme periode økte med om lag

Teksttabell 5. Livsforsikringsselskapenes obligasjonsbeholdninger og utlån (Mill. kroner)

	31. desember		
	1978	1979	1980
Obligasjoner:			
Statsforvaltningen	2 700	4 304	5 143
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	1 367	1 264	1 697
Statsbanker	445	375	348
Private kredittforetak	5 031	5 849	6 681
Andre innenlandske sektorer	1 298	1 212	1 590
Utenlandske ihendehaver- obligasjoner	33	22	5
Ihendehaverobligasjoner i alt	10 874	13 026	15 464
Utlån:			
Stats- og trygdeforvaltningen	1	1	2
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	1 870	2 073	2 338
Finansinstitusjoner	219	147	242
Andre innenlandske låntakere	10 448	11 349	12 011
Herav:			
Industri	2 549	2 687	2 740
Eiendomsdrift m.v.	931	1 015	1 124
Lønnstakere m.v. (inkl. lån til boliger)	5 217	5 706	6 148
Andre næringer	1 751	1 941	1 999
Utlån i alt	12 538	13 570	14 593

900 mill. kroner til 10 milliarder kroner pr. utgangen av 1980.

Isolert sett bidrar livselskapenes kjøp av statsobligasjoner til å redusere veksten i pengemengden. Inndragningseffekten svarte således til en prosentenheter i 1978 og 1,2 i 1979. I 1980 ble andelen redusert til 0,5 enheter, fordi selskapene da, som nevnt, hadde større tilgang enn før på private obligasjoner.

Teksttabell 5 viser livselskapenes utlån og obligasjoner fordelt på sektorer og næringer.

Private finansieringsselskaper

Rammen for de private finansieringsselskapenes utlånsøking var i kredittbudsjettet satt til 150 mill. kroner. Dette tilsvarte en utlånsvekst på 4,5%, som var noe i overkant av veksten i 1979. Selskapene er underlagt direkte utlansregulering. Utlansforskriftene for 1980 var utformet til fordel for utlansformen "factoring" og tillot factoringsselskapene ikke bare høyere utlånsvekst enn den generelle rammen, men også omplassering fra andre utlansformer. Anslagsvis økte finansieringsselskapenes utlån med vel 100 mill. kroner i 1980. Dette var likevel godt under den rammen som var stipulert for selskapene.

Den direkte utlansreguleringen omfatter ikke "leasing", som har vist sterk økning de siste årene – fra knapt 500 mill. kroner ved utgangen av 1977, 1 200 i 1979, til nær 1 300 mill. kroner pr. utgangen av tredje kvartal 1980. Leasingsselskapene – dvs. finansieringsselskaper som bare driver leasingvirksomhet – står for om lag en tredel av leasingavtalene – målt i kroner.

Antall finansieringsselskaper er blitt sterkt redusert etter at loven om slike selskaper trådte i kraft 1. januar 1977. Mens det i alt var vel 200 selskaper ved årsskiftet 1976/77, var antallet om lag 70 ved utgangen av 1980.

Trygdeforvaltningen

Trygdeforvaltningen omfatter folketrygden, folketrygdfondet, barnetrygden, pensjonstrygden for sjømenn, fiskere og skogsarbeidere samt krigspensjoneringen for militære.

Trygdeforvaltningens samlede inntektsoverskudd ble i 1980, ifølge revidert nasjonalbudsjett 1981, om lag 1,4 milliarder kroner større enn året før. Det økte overskuddet må ses på bakgrunn av at det ble gitt til dels betydelige tilleggsbevilgninger over statsbudsjettet i samband med inntektsoppgjørene våren 1980. Folketrygden uten tilleggsbevilgningene viste et overskudd på om lag 400 mill. kroner, mot et underskudd på 800 mill. kroner i 1979. Hele overskuddet ble disponert til likviditetsoppbygging, og det var i 1980 ingen overføring til folketrygdfondet.

Renteinntektene av folketrygdfondets plasseringer beløp seg i 1980 til 1,3 milliarder kroner, og disse ble i sin helhet tillagt fondet. Hele fondstilveksten ble plassert i ihendehaverobligasjoner. Dessuten ble det foretatt en viss omplassering fra kontolån til obligasjoner. I alt utgjorde folketrygdfondets netto obligasjonskjøp 1,8 milliarder kroner i 1980, mot om lag 2 milliarder kroner i 1979 og 0,2 milliarder kroner i 1978. To tredeler av obligasjonsveksten gjaldt i 1980 – som året før – stats- og statsbankobligasjoner.

Låneformidling utenom det ordinære kredittmarkedet

Slik låneformidling synes å ha økt noe sterkere i 1980 enn året før. Oppgaver som innhentes fra forretnings- og sparebanker, private finansieringsselskaper og skadeforsikring over garantier i forbindelse med slike lån, viser således en økning på 500 mill. kroner i 1980, mot knapt 200 mill. kroner året før. Pr. utgangen av 1980

utgjorde summen av løpende garantier om lag 2,8 milliarder kroner.

Oppgaver som innhentes fra de registrerte låneformidlerne, viser at det vesentlige – anslagsvis 85–90% – av deres formidling er basert på garantier fra kredittinstitusjoner. På denne bakgrunn kan utestående lån formidlet av megler, mellom publikumssektorer uten garanti anslås til 4–500 mill. kroner pr. utgangen av 1980.

Renteutviklingen i 1980

Tabellene 29–37 i tabellvedlegget gir oversikt over ulike rente- og provisjonssatser på innskudd og utlån i forretnings- og sparebanker og i livsforsikringsselskaper. Tabellene viser fire typer rentestatistikk. Tabellene 29–32 bygger på *kvartalsrentestatistikken* og viser vanlig laveste og høyeste rente- og provisjonssats på nye utlån og innskudd i forretnings- og sparebanker. Denne statistikken gir ikke presise opplysninger om renteforholdene i bankene, men indikerer utviklingen. For bankgruppene *sett under ett*, synes denne statistikken imidlertid å gi god informasjon om *endringer* i rente- og provisjonsnivået fra kvartal til kvartal.

I tabell 33 gis en oversikt over viktige *kortsiktige pengemarkedsrenter* fra måned til måned. Disse påvirkes blant annet av den likviditetspolitikk myndighetene fører overfor bankene.

Tabellene 34 og 35 viser tall fra *årsrentestatistikken* for forretnings- og sparebanker og livsforsikringsselskaper. Denne statistikken bygger på oppgaver over de formelle rente- og provisjonssatser som kundene må betale og gir *presis* informasjon om det gjennomsnittlige rentenivå ved utgangen av hvert år i bankene og livselskapene. Det er disse oppgavene som nå legges til grunn ved *kontroll* av hver enkelt banks og selskaps *utlånsrenter*, som Norges Bank utfører i samråd med Finansdepartementet med

utgangspunkt i finansministerens rente-erklæringer.

Tabellene 36 og 37 gir henholdsvis bankenes renteinntekter og renteutgifter som andel av de tilhørende aktiva- og passivaposter. Andelen er beregnet ved å kombinere bankenes *resultatregnskap* med deres *månedsbalanser* over året. Det er imidlertid spesielt to forhold som gjør at en del av de prosentseter som fremkommer på denne måten, overvurderer de reelle lånekostnader eller renteinntekter for kundene. Resultatregnskapet gir for så vidt presis informasjon om rente- og provisjonsinntektene på utlån og renteutgiftene på innskudd. På inntektsiden er imidlertid også tilleggsrenter og strafferenter i forbindelse med uregelmessigheter medregnet. Bankenes månedsbalanser gir de aktuelle aktiva- og passivapostene pr. utgangen av hver måned. I en del tilfelle er det rimelig å anta at tallene ved utgangen av måneden undervurderer den gjennomsnittlige beholdning gjennom måneden som følge av bankenes tilpasning til ulike bestemmelser. Dette har fram til oppmykningen av obligasjonsmarkedet særlig hatt sammenheng med bankenes forsøk på å redusere forvaltningskapitalen ved utgangen av annenhver måned for derved å minske de pliktige kjøp av relativt lavt forrentede ihendehaverobligasjoner. (Tall for 1980 vil bli publisert i Penger og Kreditt nr. 3/1981.)

Av årsrentestatistikken ser vi at for *forretnings- og sparebankene* under ett økte rente- og provisjonsnivået fra utgangen av 1979 til utgangen av 1980 med 1,1 prosentenheter både for kategorien *kortsiktige utlån* og kategorien *mellomlange og langsiktige utlån*. Etter dette lå nivået pr. utgangen av 1980 på 13,4% for kortsiktige utlån og på 11,8% for mellomlange og langsiktige utlån. Økningen må i hovedsak antas å ha funnet sted etter finansministerens renteerklæring i september 1980. Kortsiktige utlån omfatter vekslar, avbetalingskontrakter, kassekreditter, byggelån

ekskl. boligbyggelån med konverterings-tilsagn eller attest fra statens boligbanker, og andre utlån med løpetid under ett år. Mellomlange og langsiktige utlån omfatter alle andre utlån med ikke normerte rentesatser.

Sparebankene økte sine rentesatser noe mer enn forretningsbankene. Det må ses i sammenheng med at en god del sparebanker lå betydelig under det etablerte nivå i utgangspunktet og dermed hadde adgang til først å justere seg opp til dette for så videre å foreta den spesifiserte økning renteerkleringen gav adgang til. Sparebankene økte sitt gjennomsnittlige rente- og provisjonsnivå på kortsiktige utlån med 1,5 prosentenheter og på mellomlange og langsiktige utlån med 1,2 prosentenheter. De tilsvarende økningstall for forretningsbankene var 1,0 og 0,9 prosentenheter.

Livsforsikringsselskapene, der alle lån regnes inn under kategorien mellomlange og langsiktige, økte sitt gjennomsnittlige rentenivå med 0,4 prosentenheter i 1980, fra 9,2% ved utgangen av 1979 til 9,6% ved utgangen av 1980. Ser vi imidlertid på nye utlån fra disse selskapene, var renteøkningen i løpet av 1980 ett prosentpoeng. Denne økningen må forventes å få gjennomslag også for *hele* utlånsmassen etter hvert som bindingstiden med hensyn til renten på gamle lån utløper.

Obligasjonsmarkedet

Etter at Renteutvalget hadde lagt fram sin innstilling (Rentepolitikk NOU 1980:4) våren 1980, foreslo Regjeringen i det reviderte nasjonalbudsjett 1980 en friere organisering av obligasjonsmarkedet. Ved fremleggelsen av nasjonalbudsjettet 1981 i begynnelsen av oktober 1980 gjennomførte Regjeringen de foreslåtte endringer. Med hjemmel i lov av 25. juni 1965 om adgang til regulering av penge- og kredittforhol-

Teksttabell 6. Bruttoemisjoner av ihendehaverobligasjoner, fordelt på låntakergrupper (Mill. kroner)

	1979	1980
Statsforvaltningen	8 659	5 410
Statsbankene	1 050	1 900
Private	4 417	10 230
Iierav:		
Kredittforetak	4 184	6 600
Statsforetak	90	198
Kommuner og kommune-foretak	31	1 596
Private foretak	112	1 836
I alt	14 126	17 540

dene (jfr. kgl. res. 18. juni 1971) fastsatte Finansdepartementet derfor nye forskrifter for opptak av ihendehaverobligasjonslån på det innenlandske obligasjonsmarked. De nye forskriftene ble gjort kjent for kredittinstitusjonene ved Norges Banks rundskriv nr. 19/6. oktober 1980.

Endringen i emisjonsreguleringen medførte bare en delvis frigivelse av låneopptakene i obligasjonsmarkedet. Finansdepartementet ønsket fortsatt å fore kontroll med kommunenes opplåning så vel til kraftverksutbygging som til andre formål. Det samme gjaldt lån til finansiering av boliger, oljeleting eller oljeproduksjon, skip og borerigger og lån som er garantert av stat eller kommune.

Lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner til andre formål enn de som er nevnt ovenfor, kunne tas opp uten samtykke av Finansdepartementet forutsatt at lånebeløpet var 10 mill. kroner eller mer. Hvis lånebeløpet var mindre enn 10 mill. kroner, måtte låneopptaket godkjennes av Finansdepartementet. Liberaliseringen gjaldt også for kredittinstitusjoner som etter sine vedtekter kan ta opp lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner, og lån mot utstedelse av konvertible obligasjoner.

Liberaliseringen av obligasjonsmarkedet gav stotet til opptak av et stort antall

Teksttabell 7. Endring i den innenlandske ihendehaverobligasjonsgjelden, fordelt på låntakere og långivere (Mill. kroner)

	1979	1980
Låntakere:		
Statsforvaltningen	7 749	1 853
Kommuneforvaltningen inkl. kommuneforetak	-359	1 188
Statsbanker	547	924
Private kredittforetak	2 656	4 437
Andre norske sektorer	-180	1 615
Norske ihendehaverobligasjoner i alt	10 413	10 017
Långivere:		
Folketrygdfondet	1 991	1 791
Postsparebanken og postgiro	-205	-406
Livsforsikringselskaper	2 181	2 455
Kommunale og private pensjonskasser og fond	382	596
Forretningsbanker	3 386	3 473
Sparebanker	3 006	2 969
Norges Bank	-515	-585
Andre (rest)	187	-276
Norske ihendehaverobligasjoner i alt	10 413	10 017

obligasjonslån allerede i oktober 1980. De fleste var på mellom 10 og 20 mill. kroner. Det hadde sammenheng med at obligasjonslån innenfor denne størrelsesramme kunne tas opp underhånden. Bankene benyttet derfor anledningen til å overføre kreditter fra sin egen utlånsportefølje til ihendehaverobligasjonslån. Denne tendens fortsatte også i november–desember 1980, slik at emisjonene av private prosjektlån i fjerde kvartal 1980 kom opp i 2 400 mill. kroner. De obligasjonsutstedende kredittforetak som ikke lenger var underlagt noen form for kvotereguleringer, solgte obligasjoner i fjerde kvartal 1980 for 2 910 mill. kroner. Samlet salg av private og kommunale obligasjoner i fjerde kvartal 1980 kom således opp i pålydende 5 310 mill. kroner.

Siden obligasjonsutstedende kredittforetak og andre private foretak fikk noenlunde fri adgang til obligasjonsmarkedet,

kunne de plasseringspliktige kredittinstitusjoner dekke hele plasseringsplikten ved kjøp av private obligasjoner. Salget av stats- og statsbankobligasjoner gikk derfor meget dårlig i siste kvartal 1980. Dette hang også sammen med at renten på disse obligasjonene lå 1–1½ prosentpoeng lavere enn renten på private ihendehaverobligasjonslån. Dette førte til at statens innenlandske opplåning i 1980 ble noe mindre enn regnet med da nasjonalbudsjettet 1981 ble lagt fram høsten 1980. Det ble her regnet med en nettoopplåning i obligasjonsmarkedet på 4 764 mill. kroner i 1980. Resultatet ble bare rundt 1 850 mill. kroner. På den annen side fikk statsbankene de lån det var regnet med i nasjonalbudsjettet. En av årsakene var at Folketrygdfondet ble pålagt å overta en del av statsbankenes ihendehaverobligasjonslån, og at det lyktes statsbankene å få dannet garantikonsortier som sikret fulltegning av lånene.

Den delvise frigjøringen av obligasjonsmarkedet førte til en klar forskyvning i obligasjonsemisjonene fra staten og over i den private sektor. Dette gjelder både for obligasjonsutstedende kredittforetak og for private prosjektlån. For prosjektlånenes vedkommende bør en merke seg at det innenlandske obligasjonsmarked langt på vei var stengt for private lån i 1979, idet slike lån i det alt vesentlige ble henvist til utlandet.

Obligasjonsutstedende kredittforetak

Det ble fastsatt meget stramme emisjonsrammer også for 1980 for de obligasjonsutstedende kredittforetak (eksklusiv skipsfinansieringsinstituttene) med sikte på å begrense deres kreditt-tilførsel. Rammen ble fastsatt til 1 129 mill. kroner. Det er 87 mill. kroner eller vel 8% mer enn i 1979. Når det gjaldt skipsfinansieringsinstituttene, ble deres emisjoner godkjent i hvert enkelt tilfelle når det var spørsmål om å

*Teksttabell 8. Kredittforetak.
Rammer og emisjoner (Mill. kroner)*

	1979	1980	
	Emittert	Ramme	Emittert
Realkredittforeninger	726	769	2 055
Skipsfinansiering	2 980	—	3 540
I. prioritetsinstituttet	780	—	1 665
Annenprioritetsinstituttet	950	—	1 095
A/S Eksportfinans	1 250	—	780
Andre kredittforetak	340	360	1 005
I alt	4 046	1 129	6 600

finansiere bygging av skip ved norske verksteder.

Helt siden midten av 1950-årene har utlånene fra de obligasjonsutstedende kredittforetak vært regulert ved fastsetting av emisjonskvoter for de enkelte kredittforetak.

Liberaliseringen av obligasjonsmarkedet høsten 1980 innebar at de fleste obligasjonsutstedende kredittforetak kunne operere i obligasjonsmarkedet uten å måtte holde seg innenfor bestemte kvoter eller rammer fastsatt av myndighetene. Liberaliseringen gjaldt imidlertid ikke for skipsfinansieringsinstituttene.

Kredittforetakene ekspanderte sterkt i fjerde kvartal 1980. Realkredittforeningene, som opprinnelig hadde en emisjonsramme på 769 mill. kroner, solgte obligasjoner i 1980 for 2 055 mill. kroner. Lignende økning fant også sted i andre kredittforetak.

Den betydelig lettere tilgang på kapital hang også sammen med at plasseringsplikten ble opprettholdt uendret og førte til en sterk utlånsøkning fra denne gruppe kredittinstitusjoner. Mens utlån i alt i 1979 økte med 3 250 mill. kroner, hvorav det meste falt på skipsfinansieringsinstituttene, var økningen i 1980 4 510 mill. kroner. En del av denne kreditt-tilførselen antar vi representerer kortsiktige lån i bankene som låntakerne har fått overført til langsiktige lån i disse kredittforetakene.

*Teksttabell 9. Kredittforetak. Utlån,
fordelt på låntakergrupper (Mill. kroner)*

	1978	1979	1980
Offentlig forvaltning	644	462	1 209
Finansinstitusjoner	20	25	126
Andre innenlandske sektorer	18 407	20 551	22 721
Statlige og private foretak og personlige næringsdrivende	15 938	17 896	19 425
Herav:			
Jordbruk og skogbruk	755	824	906
Industri i alt	8 879	9 416	9 931
Herav:			
Verkstedproduksjon (inkl. oljerigger og fartøyer)	6 668	7 089	7 123
Bygge- og anleggsvirksomhet	541	645	400
Varehandel	1 097	1 353	1 781
Utenriks sjøfart	3 030	3 671	4 221
Andre næringer	1 636	1 987	2 186
Lønnstakere (inkl. lån til boliger)	2 321	2 495	3 130
Andre private sektorer	148	160	166
Utlendet	2 705	3 989	5 481
Utlån i alt	21 776	25 027	29 537

Bankstrukturen

I 1980 ble antall forretningsbanker redusert fra 26 til 24. Andresens Bank A/S ble fusjonert med Christiania Bank og Kreditkasse og Opplandsbanken A/S med Den norske Creditbank.

I 1980 ble det foretatt 20 sammenslutninger av sparebanker, og antallet sparebanker er redusert til 322 pr. 31. desember 1980. Følgende sparebanksammenslutninger er godkjent i 1980 (forvaltningskapital pr. 31. desember 1979 i mill. kroner i parentes):

	Under navnet:
Kråkstad og Ski Spb.	(114) Spb. Oslo Akershus
Asker Sparebank	(185) (6 596)
Krødsherad Sparebank	(57) Spb. Buskerud (1 503)
Sirdal Sparebank	(39) Spb. Rogaland (2 781)
Sande og Rovde Spb.	(62) Borgund Spb. (583)
Osen Sparebank	(19) Sp.skillingsbk. Trondheim (598)
Vega Sparebank	(28) Helgeland Spb. (425)

Bindal Sparebank	(32)	
Kolvereid Sparebank	(53)	Namsos Spb. (233)
Leka Sparebank	(14)	
Sorli Sparebank	(12)	
Alta Sparebank	(152)	
Astafjordene Sparebank	(64)	
Bardu Sparebank	(73)	
Berlevåg Sparebank	(13)	Tromsøundets Spb. (756)
Hillesøy Sparebank	(30)	Under navnet
Salangen Sparebank	(61)	Sparebanken Nord
Skjervøy og Nordreisa Spb.	(243)	
Sør-Varanger Sparebank	(78)	
Talvik Sparebank	(9)	

Følgende oppstilling viser sammenslutninger av sparebanker de siste 20 år (én sammenslutning er her definert ved at en sparebank er gått sammen med en annen sparebank. Hvis tre sparebanker samtidig er gått inn i en større sparebank, regnes dette som tre sammenslutninger):

1961	5	593	1971	21	465
1962	3	590	1972	21	444
1963	12	578	1973	16	428
1964	20	558	1974	17	411
1965	22	536	1975	27	384
1966	8	528	1976	18	366
1967	2	526	1977	8	358
1968	8	518	1978	6	352
1969	16	502	1979	10	342
1970	16	486	1980	20	322

De største fusjonsbankene er:

25	sparebankersammensluttet med Sparebanken Rogaland
20	" " " Sparebanken Oslo Akershus
13	" " " Trondhjems og Strindens Sparebank
12	" " " Bergens Sparebank
12	" " " Aust-Agder Sparebank
10	" " " Sparebanken Nord
7	" " " Nord-Møre Sparebank
7	" " " Sunnfjord Sparebank
7	" " " Tromsø Sparebank
7	" " " Sparebanken Buskerud
6	" " " Hedemarken Sparebank
5	" " " Sør-Gudbrandsdal Spb.

Følgende oppstilling viser nedgangen i antall sparebanker i løpet av de siste ti år. (Tallene refererer seg til forvaltningskapi-

talens størrelse i den eller de minste sparebanker som omfattes av hver fusjon):

	Under 5 mill. kroner	5-20 mill. kroner	20-100 mill. kroner	Over 100 mill. kroner	Sum
1971	4	13	4		21
1972	7	4	8	2	21
1973	5	4	6	1	16
1974	1	5	9	2	17
1975	3	13	11		27
1976	1	7	9	1	18
1977		6	2		8
1978		1	2	3	6
1979	2	1	6	1	10
1980		5	11	4	20
	23	59	68	14	164

I 1980 fikk sparebanker tillatelse til å opprette seks filialer utenfor sin kontorkommune og til opprettelse av tre bankbussruter. Innenfor kontorkommunene ble det gitt tillatelse til å opprette 25 filialer og en bankbussrute. Forretningsbankene fikk tillatelse til å etablere 13 filialer utenfor sin kontorkommune og fire filialer innenfor kontorkommunen.

Følgende to banker forhøyet aksjekapitalen i 1980: (mill. kroner)

	Fra	Med	Til	Emisjonskurs
Nordlandsbanken A/S	40	20	60	100
Oslo Handelsbank A/S	4	6	10	120

Ansvarlig lånekapital ble i 1980 tatt opp av følgende seks banker:

Innenlands			
Telemarksbanken		med	kr. 8 mill.
Fiskernes Bank A/S		"	" 15 "
Voss Veksel og Landmandsbank		"	" 3 "
Sum			26 mill.
I utlandet (US dollar)			
DNC		med	20 mill.
Rogalandsbanken		"	5 "
Sparebanken Oslo Akershus		"	25 "
Sum US dollar			50 mill.

Oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4– 6 Likviditetsreserver
- § 8 Tilleggsreserver
- §§ 9–10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt
- § 12 Utlånsregulering for private finansieringsselskaper
 og skadeforsikringsselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Utstedelse av ihendehaverobligasjoner
 Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Norges Banks diskonto: 9% fra 30. november 1979

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av rundskrivene fra Norges Bank. Listen er ajourført pr. 24. juni 1981.

Kredittlovens §4-6. Likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget ¹⁾		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
Sparebanker	8	0	1981-05-22
Forretningsbanker	8	0	1981-05-22

1) Beregningsgrunnlaget er bankens samlede passiva med fradrag for en bloc-avskrivninger (kode 262), utlån i utenlandsk valuta utbetalt fra og med 1. juli 1978 til innlendinger og utlendinger i henhold til norsk valutalisens (kode 169), renter (kode 1722-1723) og utgifter (kode 19), oppskrivning av fast eiendom (kode 2745) og "PSV-lån" (kode 653). Det er månedsoppgevns kodennummer som er anført i parentes.

Kredittlovens §8. Tilleggsreserver for banker

Tilleggsreserver

Resolusjon: 1980-05-22

Oppstilling over fri
utlånsøkning i prosent¹⁾

12 måneders vekst:	
September 1980-september 1981	9
Oktober 1980-oktober 1981	9
november 1980-november 1981	9
eventuelt til faktiske utlån pr. 30. april 1981	

Ved senere måneder:	
12 måneders vekst	9

1) Med fri utlånsøkning menes at tilleggsreservekrav ikke gjelder økningen innenfor angitte prosentsats. Av overskridelser skal 100% holdes som innskudd i Norges Bank. I motsatt fall belastes strafferenter til statskassen.

Utlån er bankens nedbetalingslån til kommuner, personlig næringsdrivende, lønnstakere og andre private sektorer, ekskl. konverterte PSV-lån.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning (forvaltningskapital)	Plasserings- plikt	Tillatt reduksjon	Resolusjon
Dersom faktisk obligasjonsbeholdning er under henholdsvis 30% av forvaltningskapitalen for banker i Sør-Norge og 27% for banker i Nord-Norge				
<i>Forretnings- og sparebanker¹⁾</i>				
i Sør-Norge } i Nord-Norge }	August 1980	30% 15%	30% } 15% }	1980-11-21
Dersom faktisk obligasjonsbeholdning er under 60% av forvaltningskapitalen				
<i>Livsforsikringselskaper, private og kommunale pensjonskasser og -fond</i>				
med forvaltningskapital over 5 mill. kroner				
i Sør-Norge	Mars 1978	60%	60%	1978-04-21
i Nord-Norge	Mars 1978	30%	30%	1978-04-21

Oppgjørstidspunkt:

Forretnings- og sparebanker: To-månedersperioder (utgangen av februar, april osv.)

Øvrige: Kvartalsvis.

Den tilpliktete økning i obligasjonsbeholdningen beregnes med utgangspunkt i den *pliktige* obligasjonsbeholdning ved utgangen av oktober 1980 for bankene, og juni 1978 for øvrig.

¹⁾ Beregningsgrunnlaget er bankens samlede aktiva med fradrag for en bloc-avskrivninger (kode 262), utlån i utenlandsk valuta utbetalt fra og med 1. juli 1978 til innlendinger og utlendinger i henhold til norsk valutalisens (kode 169), renter (kode 1722–1723) og utgifter (kode 19), oppskrivning av fast eiendom (kode 2745) og "PSV-lån" (kode 653). Det er månedsoppgavens kodennummer som er anført i parentes.

Ved kgl. resolusjon av 21. mars 1980 er det bestemt at aksjer kan sidestilles med obligasjoner ved oppfylling av plasseringsplikten.

Aksjer i kredittinstitusjoner eller datterselskaper av kredittinstitusjoner, aksjer i selskaper som har til formål å eie eller utnytte fast eiendom, og aksjer i selskaper som har direkte tilknytning til driften av kredittinstitusjoner, kan ikke medregnes.

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringselskaper

Oppgaveplikt

for <i>private finansieringsselskaper</i>	Diverse oppgaver Lånegarantier	Finansdepartementets bestemmelse 1966-03-15 Finansdepartementets bestemmelse 1974-12-24
for <i>livsforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972-08-10
for <i>skadeforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver Lånegarantier	Finansdepartementets bestemmelse 1972-08-10 Finansdepartementets bestemmelse 1974-12-24

Tabeller

1.	Norges Banks balanse	15.	Sparebankenes utlån til publikum
2.	Spesifikasjon av Norges Banks innenlandske utlån	16.	Sparebanker. Utlån og innskudd fordelt på publikumssektorer
3.	Spesifikasjon av innenlandske folioinnskudd i Norges Bank	17.	Sparebankenes utlån fordelt på næringer
4.	Internasjonale reserver og andre valutabeholdninger	18.	Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgede og disponerte lån
5.	Utenriksregnskap for Norge	19.	Sparebankenes likviditet
6.	Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs	20.	Balanse for statsbanker
7a.	Bankenes kronelikviditet	21.	Balanse for private finansieringsselskaper
7b.	Bankenes valutalikviditet	22.	Balanse for private kredittforetak
8.	Forretningsbankenes balanse	23.	Balanseutdrag for livsforsikrings-selskaper
9.	Forretningsbankenes utlån til publikum	24.	Balanseutdrag for skadeforsikrings-selskaper
10.	Forretningsbanker. Utlån og innskudd fordelt på publikums-sektorer	25.	Beholdning av norske ihendehaver-obligasjoner fordelt på långivere
11.	Forretningsbankenes utlån fordelt på næringer	26.	Kreditttilførsel til private og kommuner
12.	Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgede og disponerte lån	27a.	Endringer i publikums likviditet
13.	Forretningsbankenes likviditet	27b.	Sammensetningen av publikums likviditet
14.	Sparebankenes balanse	28.	Utvalgte økonomiske indikatorer

29. Forretningsbanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner 30. Sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner 31. Forretningsbanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner 32. Sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner 33. Kortsiktige rentesatser 34. Livsforsikringsselskaper. Gjennomsnittlige rentesatser etter utlånsform	35. Gjennomsnittlige rente- og provisjonssatser på disponerte utlån i norske kroner pr. utgangen av året 36. Rente- og kredittprovisjonsinntekter i prosent av midlere trukne utlån til norske låntakere 37. Renteutgifter i prosent av midlere innskudd fra norske kunder <i>Standard tegn:</i> . Tall kan ikke forekomme .. Oppgave mangler ... Oppgave mangler foreløpig — Null

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/4 1981
Internasjonale reserver	22 658	24 544	25 207	31 315	27 787	31 373
Innskudd i norske banker	701	436	448	438	745	831
Norske statskassaveksler	6 137	2 767	8 135	3 821	3 614	6 308
Norske ihendehaverobligasjoner	1 300	1 282	748	731	2 724	2 559
Innenlandske utlån	1 328	1 629	996	814	2 848	2 346
Andre innenlandske fordringer etc. ¹⁾	6 185	6 180	6 031	6 002	6 001	5 947
Andre fordringer på utlandet	1 257	1 278	1 295	2 067	2 047	2 047
Diverse reguleringer	66	74	135	—	—	—
Utgifter	120	223	312	—	93	115
Fordringer i alt	39 752	38 413	43 307	45 188	45 859	51 526
Sedler og mynt i omlop	17 627	18 110	19 335	19 814	18 635	18 631
Innenlandske folioinnskudd	13 704	9 498	13 975	13 372	14 295	19 490
Norges Banks markedspapir	126	1 752	45	114	73	—
Skattefrie fondsavsetninger	107	96	97	94	108	107
Utenlandske kroneinnskudd m.v.	258	224	190	189	165	159
Annen gjeld til utlandet	1 211	1 231	1 229	2 006	1 993	1 971
Annen innenlandsk gjeld	58	123	112	487	144	107
Motverdi av SDR i IMF	893	893	893	910	1 108	1 108
Aksjekapital, fond etc.	4 956	4 942	4 913	8 202	8 160	8 158
Diverse reguleringer	1	—	2	—	221	217
Inntekter	811	1 544	2 516	—	957	1 578
Gjeld og egenkapital i alt	39 752	38 413	43 307	45 188	45 859	51 526

¹⁾ Herav utgjør statens konsoliderte konto 5 430 mill. kroner.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 2. Spesifikasjon av Norges Banks innenlandske utlån (Mill. kroner)¹⁾²⁾

	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/4 1981
Forretningsbanker	744	1 011	525	316	2 223	1 520
Herav:						
A-lån (inkl. buffertransjen)	135	625	104	183	3	319
Betingede lån (B-lån)	260	340	342	11	24	1 017
Lån på særvilkår (S-lån)	349	46	79	122	91	184
Sparebanker	321	340	191	213	347	522
Herav:						
A-lån (inkl. buffertransjen)	113	252	28	82	213	372
Betingede lån (B-lån)	202	78	124	80	61	82
Lån på særvilkår (S-lån)	6	10	39	51	69	68
Private finansieringsselskaper	45	40	46	46	52	57
Næringsliv og privatpersoner	218	238	234	239	226	247
Herav:						
Statsgaranterte fiskelån	110	117	125	124	106	123
I alt	1 328	1 629	996	814	2 848	2 346

¹⁾ Låneordningen endret fra 1/1-1979.

²⁾ Tallene kan avvike noe fra tilsvarende tall i Norges Banks balanse.

Kilde: Norges Bank.

Tabell 3. Spesifikasjon av innenlandske folioinnskudd i Norges Bank (Mill. kroner)

	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981	30/4 1981
Statskassen	9 825	5 311	9 265	8 051	9 308	14 496
Statens regnskapsførere	1 853	1 642	1 742	2 024	1 886	2 978
Annen offentlig forvaltning	91	169	162	106	186	135
Postgiro	332	610	253	1 162	224	138
Forretningsbanker	294	394	1 194	551	792	612
Sparebanker	453	206	477	228	815	160
Statsbanker	176	187	312	216	274	111
Andre finansinstitusjoner	34	75	47	51	64	90
Postverket	263	223	232	269	228	201
Andre statsforetak	325	494	240	626	425	365
Andre innenlandske sektorer	58	187	51	88	93	204
I alt	13 704	9 498	13 975	13 372	14 295	19 490
Herav:						
Statens og andre offentlige konti ifølge tidligere balanseoppstilling	12 865	8 636	12 205	12 455	12 531	18 424

Kilde: Norges Bank.

Tabell 4. Internasjonale reserver og andre valutabeholdninger (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	28/2 1981
Norges Banks internasjonale reserver netto (a-b)	20 573	22 303	24 227	24 941	31 045	25 799
a) Offisielle internasjonale reserver	20 880	22 649	24 537	25 200	31 308	26 021
Herav:						
Gull ¹⁾	285	285	285	285	285	285
Reserveposisjon i IMF	792	792	771	754	992	992
Lån til IMF	428	409	385	361	339	322
Spesielle trekkrettigheter i IMF	907	1 141	1 204	1 214	1 041	1 248
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	18 468	20 022	21 892	22 586	28 651	23 174
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	307	346	310	259	263	222
Herav:						
Banker	83	88	85	69	74	66
Andre innskyttere	224	258	225	190	189	156
Forretnings- og sparebankers valutabeholdninger netto (a-b)	-3 813	-4 200	-6 931	-8 511	-11 581	-9 637
a) Bankinnskudd i utlandet	1 886	1 958	1 328	2 126	1 541	2 233
b) Kortsiktig gjeld i utlandet	5 699	6 158	8 259	10 637	13 122	11 870
Norges Banks internasjonale reserver og forretnings- og sparebankers valuta- beholdninger netto	16 760	18 103	17 296	16 430	19 464	16 162
Andre sektors valutabeholdninger netto (a-b)	1 677	1 520	2 141	3 941	3 401	8 834
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	7 154	7 873	8 776	10 440	10 412	14 020
Herav:						
Rederier	2 933	2 977	4 039	3 335	3 364	3 740
Forsikringsselskaper	1 323	1 294	1 336	1 326	1 447	1 489
Handels- og industriselskaper o.a.	2 898	3 602	3 401	5 779	5 601	8 791
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	5 477	6 353	6 635	6 499	7 011	5 186
Internasjonale reserver og valutabeholdninger i alt	18 437	19 623	19 437	20 371	22 865	24 996

¹⁾ Etter endringen pr. 1. april 1978 i avtalen om Det internasjonale valutafond er den offisielle pris på gullet avskaffet. I likhet med de fleste andre sentralbanker vil imidlertid Norges Bank fortsatt nytte den tidligere offisielle pris på 35 SDR pr. unse ved bokføringen av gullet.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 5. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1/1-31/12		1/1-28/2	
	1979	1980	1980	1981
Eksport av tradisjonelle varer	41 662	47 164	8 029	7 586
Import av tradisjonelle varer	-65 828	-82 252	-13 429	-12 577
Tradisjonell varebalanse	-24 166	-35 088	-5 400	-4 991
Eksport av råolje og naturgass	21 993	41 394	7 033	7 670
Eksport av oljeplattformer (netto)	362	-	-	-335
Direkte eksport ved oljevirkksomheten ¹⁾	856	129	22	76
Direkte import ved oljevirkksomheten	-960	-619	-38	-134
Eksport av nye skip	1 467	1 402	309	81
Eksport av eldre skip	3 418	2 425	540	574
Import av skip	-3 443	-1 435	-262	-431
Varebalansen	-473	8 208	2 204	2 510
Nettoinntekter ved skipsfart	9 525	10 785	1 775	1 925
Nettoinntekter ved oljeboring og annen oljevirkksomhet ²⁾	664	1 107	272	356
Reisetrafikk, netto	-2 814	-2 784	-366	-337
Andre tjenester, netto	-607	-676	5	26
Vare- og tjenestebalansen	6 295	16 640	3 890	4 480
Rente- og stonadsbalansen	-11 530	-11 630	-1 720	-2 315
A. Driftsbalansen	-5 235	5 010	2 170	2 165
Herav:				
Skipsfart ³⁾	7 551	10 015	1 784	1 690
Oljevirkksomhet ³⁾	18 326	37 585	6 891	6 604
Andre sektorer	-31 112	-42 590	-6 505	-6 129
B. Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto	11 588	-4 414	1 182	579
Herav:				
Statsforvaltningen	4 023	-2 972	647	-1 229
Kommuner, inkl. kommuneforetak	-9	707	301	-41
Statsbanker	4 357	783	1 230	-144
Forretnings- og sparebanker	131	561	-101	414
Andre finansinstitusjoner inkl. Norges Bank	-533	-486	-119	59
Skipsfart	481	-864	-231	308
Oljevirkksomhet	2 427	-221	-698	1 472
Andre private og statlige foretak	711	-1 922	153	-260
C. Grunnbalansen (A+B)	6 353	596	3 352	2 744
D. Kortsiktige kapitaltransaksjoner ekskl. Norges Bank	58	8 662	-3 270	-8 302
Herav:				
Statsforvaltningen	-46	-73	-5	169
Kommuner, inkl. kommuneforetak	898	250	63	132
Statsbanker	268	73	18	-67
Forretnings- og sparebanker	2 609	7 018	-658	-1 921
Andre finansinstitusjoner, ekskl. Norges Bank	-312	-148	-209	142
Skipsfart	-1 182	-131	-185	-276
Oljevirkksomhet	-4 555	-6 353	-750	-4 559
Andre private og statlige foretak	-697	3 626	126	-1 239
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	3 075	4 400	-1 670	-683
E. Endring i Norges Banks kortsiktige netto fordringer overfor utlandet (C+D)	6 411	9 258	82	-5 558
F. Tildelte SDR	201	199	199	206
G. Diverse reguleringer og poster som ikke inngår i internasjonale reserver	-293	1 015	-25	106
Endring i Norges Banks internasjonale reserver netto (E+F+G)	6 319	10 472	256	-5 246

1) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt.

2) Inkl. eksport av rørtjenester.

3) Utvalgte poster beregnet av Norges Bank.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 6. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

		100	100	1	1	1	1	1	100	100	100	100	100	100	100	
		Danske	Svenske	Pund	U.S.	Canadisk	Tyske	Schw.	Gylden	Belgiske	Franske	100	100	100	100	
		kr.	kr.	sterling	dollar	dollar	mark	frcs.		frcs.	frcs.	frcs.	frcs.	frcs.	frcs.	frcs.
1972	Gjennomsnitt	95,0685	138,8190	16,4822	6,5943	6,6616	206,9772	172,9671	205,6454	15,0086	130,9345	15,0086	130,9345	1,1326		
	Høyest	97,25	140,50	17,42	6,7375	6,7775	209,85	176,45	210,65	15,28	132,65	15,28	132,65	1,144		
	Lavest	93,45	137,25	15,32	6,51	6,575	204,35	169,85	203,00	14,855	128,65	14,855	128,65	1,122		
1973	Gjennomsnitt	95,619	132,179	14,076	5,749	5,749	217,208	182,252	206,914	14,836	129,722	14,836	129,722	0,994		
	Høyest	97,70	140,45	15,88	6,5525	6,69	229,50	190,95	220,35	15,20	132,60	15,20	132,60	1,145		
	Lavest	91,05	123,60	13,03	5,1625	5,1725	203,90	173,55	200,70	13,96	122,00	13,96	122,00	0,900		
1974	Gjennomsnitt	91,2076	124,9374	12,9440	5,5401	5,6637	214,1652	186,4446	206,2162	14,2536	115,5120	14,2536	115,5120	0,8601		
	Høyest	93,00	128,05	13,540	6,0875	6,1375	218,55	209,90	209,00	14,49	122,20	14,49	122,20	0,96		
	Lavest	89,10	122,65	12,24	5,1725	5,2725	209,30	178,35	200,90	13,85	107,00	13,85	107,00	0,812		
1975	Gjennomsnitt	91,4036	126,3002	11,5920	5,2469	5,1582	212,9871	202,9042	208,3742	14,2733	122,50	14,2733	122,50	0,8107		
	Høyest	92,95	128,05	12,25	5,7475	5,62	217,60	213,45	209,75	14,48	126,35	14,48	126,35	0,841		
	Lavest	89,50	124,80	10,835	4,88	4,7425	209,45	193,75	202,75	14,055	116,45	14,055	116,45	0,783		
1976	Gjennomsnitt	90,6726	125,7118	9,8785	5,4656	5,5441	217,3794	218,6738	207,1706	14,2087	114,7255	14,2087	114,7255	0,6684		
	Høyest	91,90	127,75	11,32	5,6125	5,7950	220,85	229,05	211,15	14,505	125,55	14,505	125,55	0,827		
	Lavest	88,90	124,60	8,30	5,1725	5,0725	213,10	211,55	202,25	14,00	103,95	14,00	103,95	0,600		
1977	Gjennomsnitt	89,0675	119,3872	9,3198	5,3361	5,0423	230,1574	223,2496	217,6460	14,9294	108,8602	14,9294	108,8602	0,6096		
	Høyest	90,25	126,15	10,125	5,5280	5,2925	244,30	257,50	226,95	15,735	113,75	15,735	113,75	0,630		
	Lavest	87,50	109,80	8,785	5,1410	4,6975	219,65	205,25	210,45	14,335	104,65	14,335	104,65	0,593		
1978	Gjennomsnitt	95,4976	116,4418	10,0751	5,2501	4,6110	261,7173	295,7602	242,9771	16,7234	116,8504	16,7234	116,8504	0,6205		
	Høyest	99,15	119,65	10,565	5,4940	4,9450	275,85	350,60	255,30	17,47	123,00	17,47	123,00	0,642		
	Lavest	88,55	110,00	9,755	4,6750	4,0035	242,35	254,90	226,20	16,525	104,20	16,525	104,20	0,588		
1979	Gjennomsnitt	96,6685	118,5765	10,7651	5,0731	4,3322	277,0114	305,2255	253,0594	17,3368	119,4910	17,3368	119,4910	0,6147		
	Høyest	99,70	120,75	11,68	5,2290	4,5535	290,30	316,60	263,00	17,845	124,30	17,845	124,30	0,625		
	Lavest	92,05	116,30	10,105	4,8805	4,1925	270,75	298,95	247,75	16,88	117,00	16,88	117,00	0,600		
1980	Gjennomsnitt	88,1168	117,7678	11,5152	4,9473	4,2364	272,7022	295,7974	249,3958	16,9736	117,4607	16,9736	117,4607	0,5829		
	Høyest	92,65	119,45	12,3950	5,2645	4,4110	288,15	313,60	260,65	17,7250	123,15	17,7250	123,15	0,619		
	Lavest	84,15	115,70	10,95	4,8080	4,1420	257,25	279,25	238,15	16,09	111,95	16,09	111,95	0,551		
1981	April															
	Høyest	81,85	117,65	12,07	5,5640	4,6515	257,05	281,50	231,90	15,74	109,10	15,74	109,10	0,519		
	Lavest	79,90	116,55	11,86	5,3845	4,5520	251,05	275,45	226,25	15,40	106,15	15,40	106,15	0,509		
30. april	79,90	117,15	11,905	5,5640	4,6515	251,05	275,45	226,25	15,49	106,15	15,49	106,15	0,509			

Kilde: Oslo Børs, Norges Bank.

Tabell 7a. Bankenes kronelikviditet. Endringsanalyse¹⁾ (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel+/inndragning—	1/1—31/3		Siste 3 mndr. pr. 31/3		Siste 12 mndr. pr. 31/3	
	1980	1981	1980	1981	1980	1981
1. Staten og andre offentlige konti	2 896	5 127	2 896	5 127	3 432	-99
2. Publikums kassehold (oppgang —)	974	1 121	974	1 121	-567	-930
3. Nettosalg av valuta til Norges Bank	1 052	-1 719	1 052	-1 719	2 854	10 199
4. Bankenes beholdninger av markeds- papirer (oppgang —)	2 639	41	2 639	41	3 111	53
5. Sjekk-kreditter i Norges Bank	-91	-1	-91	-1	316	-95
6. Likviditetslån i Norges Bank	153	-68	153	-68	550	-604
7. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker og kjøp av valuta og markedspapirer fra banker	-392	-43	-392	-43	-1 147	-882
A. Primærlikvider (1+2+3+4+5+6+7)	7 231	4 458	7 231	4 458	8 549	7 642
Herav:						
a) Kassebeholdning	-12	-71	-12	-71	221	65
b) Folio i Norges Bank	120	829	120	829	304	861
c) Folio i Postgiro	39	9	39	9	35	-22
d) Statskasseveksler	7 084	3 691	7 084	3 691	7 989	6 738
B. Pliktige primærlikvider²⁾ (oppgang —)	-6 167	-1 451	-6 167	-1 451	-8 304	-7 698
C. Disponible primærlikvider (A+B)	1 064	3 007	1 064	3 007	245	-56
D. Likviditetslån i Norges Bank	153	-68	153	-68	550	-604
E. Frie primærlikvider (C—D)	911	3 075	911	3 075	-305	548
Beholdningstall pr. utgangen av mars						
Frie primærlikvider						
I mill. kroner					-795	-247
I prosent av forvaltningskapital					-0,6	-0,1

1) Tallene bygger hovedsakelig på Norges Banks regnskap. Blant annet på grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås bankstatistikk.

2) For banker uten primærreservekrav i henhold til kredittloven antok en at egne krav utgjorde 2% av forvaltningskapitalen i forretningsbanker og 1,5% i sparebanker. F.o.m. 1.8.78 ble disse tallene endret til 1,4% for begge bankgrupper.
Kilde: Norges Bank.

Tabell 7b. Bankenes valutalikviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel+/inndragning—	1/1—31/12		Siste 3 mndr. pr. 31/3		Siste 12 mndr. pr. 31/3	
	1979	1980	1980	1981	1980	1981
1. Gjeld etc. i utlandet	2 358	5 886	388	753	2 112	6 251
2. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer	1 032	6 073	736	-2 034	627	3 303
3. Nettokjøp av valuta fra Norges Bank	-3 764	-12 970	-1 052	1 719	-2 854	-10 199
A. Innskudd i utenlandske banker (1+2+3)	-374	-1 011	72	438	-115	-645
B. Innskudd fra utenlandske banker	2 309	7 178	-1 434	778	181	9 390
C. Netto valutalikvider (A—B)	-2 683	-8 189	1 506	-340	-296	-10 035
Beholdningstall pr. utgangen av mars						
Netto valutalikvider						
I mill. kroner					-1 569	-11 599
I prosent av forvaltningskapital					-1,1	-6,8

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 8. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981
Primærlikvider	1 543	3 588	1 878	8 775	7 524	10 754
Stats- og statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	16 377	16 238	16 533	16 813	17 480	17 649
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	3 553	3 573	3 994	4 185	5 922	7 213
Markedspapirer	525	25	1 604	—	20	35
Innskudd i forretnings- og sparebanker	1 244	1 553	1 449	2 122	1 514	1 854
Innskudd i utenlandske banker	1 831	1 905	1 250	1 960	1 477	1 972
Lån til utlandet	291	248	317	396	565	719
Utlån til publikum	44 832	46 156	48 871	50 379	49 998	51 915
Valutalån med lisens til innlendinger	859	1 018	1 511	2 042	3 304	3 409
Øvrige aktiva — en bloc- avskrivninger	4 877	5 273	4 877	4 930	4 901	5 575
Aktiva i alt	75 932	79 577	82 284	91 602	92 705	101 095
Innskudd fra kunder i norske kroner	54 989	54 640	57 322	59 288	63 355	64 705
Innskudd fra kunder i utenlandsk valuta	3 142	3 440	3 389	3 591	3 791	4 972
Innskudd fra forretningsbanker	926	1 417	664	1 868	1 440	1 631
Innskudd fra sparebanker	1 192	1 392	1 551	1 915	1 187	1 653
Lån og innskudd fra Norges Bank	1 091	921	536	424	338	394
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	5 850	6 251	8 050	10 382	12 826	14 358
Annen gjeld	4 634	5 085	5 528	8 134	4 702	7 641
Øvrige passiva	4 108	6 431	5 244	6 000	5 066	5 741
Passiva i alt	75 932	79 577	82 284	91 602	92 705	101 095
Spesifikasjoner:						
Fordringer på utlandet	2 937	2 993	2 417	3 215	3 000	3 694
Gjeld til utlandet	6 101	6 457	8 370	10 761	13 351	14 968
Garantier	15 014	15 123	15 195	15 706	17 118	17 068

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 9. Forretningsbankenes utlån¹⁾ til publikum (Mill. kroner)

	1980			1981		
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall
Januar	-62	-62	735	-162	-162	687
Februar	306	244	498	1 023	861	1 134
Mars	1 239	1 483	954	1 056	1 917	1 341
April	274	1 757	1 138	915	2 832	2 162
Mai	1 008	2 765	1 797			
Juni	414	3 179	2 276			
Juli	175	3 354	3 165			
August	152	3 506	3 411			
September	1 182	4 688	3 897			
Oktober	-1 097	3 591	3 785			
November	1 298	4 889	4 788			
Desember	-582	4 307	4 335			

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 10. Forretningsbanker. Utlån¹⁾ og innskudd fordelt på publikumssektorer (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Utlån til:					
Kommuner	1 776	1 847	1 897	2 095	2 090
Næringslivet	27 055	27 986	28 897	29 186	27 779
Lønnstakere	16 546	17 020	17 797	18 751	19 822
Andre private sektorer	314	321	280	347	307
Utlån til publikum i alt	45 691	47 174	48 871	50 379	49 998
Innskudd fra:					
Kommuner	3 986	3 548	4 164	3 354	4 160
Næringsliv	23 717	23 316	23 599	25 980	26 941
Lønnstakere	22 787	23 654	25 131	25 281	26 784
Andre private sektorer	1 009	1 003	998	1 007	1 192
Innskudd fra publikum i alt	51 499	51 521	53 892	55 622	59 077

1) Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 11. Forretningsbankenes utlån¹⁾ fordelt på næringer (Mill. kroner)

	30/9 1979	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Utlån til:						
Jordbruk og skogbruk	684	747	758	868	888	972
Fiske og fangst	362	366	346	349	337	355
Bergverksdrift	325	311	238	313	324	353
Industri	8 961	7 930	8 484	8 611	8 695	7 947
Herav:						
Næringsmidler etc.	1 481	1 515	1 612	1 661	1 511	1 488
Trevarer	1 029	930	891	876	911	844
Treforedling	744	475	713	759	833	616
Kjemisk produksjon etc.	893	880	995	866	934	886
Metaller	548	429	462	566	482	469
Bygging av fartøyer	704	596	565	579	498	545
Verkstedproduksjon	1 995	1 718	1 799	1 821	1 969	1 713
Kraft- og vannforsyning	97	106	92	105	153	123
Bygg og anlegg	1 897	1 880	1 992	1 980	1 978	1 913
Engros-, agentur- og detaljhandel	8 757	8 341	8 750	9 194	9 256	8 582
Hotell- og restaurantdrift	606	675	673	757	765	729
Utenriks sjøfart	688	660	591	594	543	436
Transport, lagring, post- og telekommunikasjon	1 450	1 421	1 445	1 388	1 408	1 485
Finansiering, eiendomsdrift og tjenesteyting til næringslivet	2 872	2 962	3 002	3 030	3 197	3 136
Sosial og personlig tjenesteyting	1 379	1 656	1 616	1 708	1 642	1 748
Utlån til næringslivet i alt	28 078	27 055	27 987	28 897	29 186	27 779

1) Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 12. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter.
Bevilgete og disponerte lån (Mill. kroner)

	Bevilget		Disponerte lån		
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån	Nedbetalingslån
1979 — Desember	21 724	9 655	11 546	6 273	27 872
1980 — Mars	22 072	9 688	12 358	6 206	28 611
1980 — Desember	23 173	9 784	11 918	6 373	31 707
1981 — Mars	23 610	9 831	13 052	6 381	32 482
Endring i perioden					
1979 Januar/desember	2 236	586	385	170	3 483
1980 » »	1 449	129	372	100	3 835
1980 1. kvartal	348	33	812	-67	739
1981 » »	437	-43	1 134	8	775

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 13. Forretningsbankenes likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Primær- likvider	Pliktige primær- likvi- der ²⁾	Lån og innskudd fra Norges Bank	Frie primærlikvider (1-2-3)		Netto innskudd i utenlandske banker	Netto innskudd i spare- banker
				I alt	I % av forv.kap.		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1978 Desember	910	922	1 900	-1 912	-2,5	-700	-2 303
1979 Januar	2 620	931	201	1 488	2,1	-1 004	-2 586
Februar	839	934	1 715	-1 809	-2,7	-773	-2 228
Mars	853	945	613	-705	-0,9	-1 440	-1 999
April	735	966	781	-1 012	-1,5	-1 281	-1 962
Mai	724	980	1 796	-2 053	-2,8	-2 123	-1 898
Juni	750	1 030	471	-751	-1,1	-2 999	-1 858
Juli	2 280	2 071	198	11	0,0	-2 865	-1 966
August	958	2 034	830	-1 906	-2,6	-3 172	-870
September	2 182	2 090	555	-463	-0,6	-3 118	-1 059
Oktober	1 914	2 043	174	-303	-0,4	-4 218	-1 746
November	2 388	2 158	352	-122	-0,2	-3 084	-1 504
Desember	1 543	2 145	1 091	-1 693	-2,2	-3 090	-704
1980 Januar	4 352	2 195	169	1 989	2,5	-2 447	-1 239
Februar	1 113	4 558	822	-4 267	-5,7	-2 373	-779
Mars	3 588	4 423	921	-1 756	-2,2	-3 419	-963
April	1 758	4 218	1 447	-3 907	-5,0	-2 834	-772
Mai	3 770	4 457	914	-1 601	-1,9	-3 982	-970
Juni	1 878	3 616	536	-2 274	-2,8	-5 468	-1 028
Juli	3 276	3 867	502	-1 093	-1,3	-5 713	-1 430
August	1 711	3 825	287	-2 401	-2,8	-6 191	-756
September	8 775	10 379	424	-2 018	-2,2	-7 127	-1 591
Oktober	4 305	10 050	217	-5 962	-6,9	-6 229	-1 480
November	10 136	10 929	609	-1 402	-1,5	-9 072	-1 547
Desember	7 524	11 466	338	-4 280	-4,6	-10 143	-715
1981 Januar	9 069	10 901	370	-2 201	-2,3	-7 373	-1 371
Februar	6 127	11 412	1 099	-6 384	-6,7	-8 115	-782
Mars	10 754	2 022	394	8 338	8,3	-10 461	-1 216
Endring i perioden				(Prosent- poeng)			
1979 Januar/desember	633	1 223	-809	219	0,3	-2 390	1 588
1980 » »	5 981	9 321	-753	-2 587	-2,4	-7 053	-11
1980 1. kvartal	2 045	2 278	-170	-63	-0,0	-329	-259
1981 » »	3 230	-9 444	56	12 618	12,9	-318	-501

1) Tallene bygger på Statistisk Sentralbyrås bankstatistikk. På grunn av ulik periodisering kan det oppstå avvik i forhold til Norges Banks regnskap. Se note 1, tabell 7a.

2) Se note 2, tabell 7a.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 14. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981
Primærlikvider	1 456	5 093	3 688	5 175	4 743	5 158
Stats- og statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	9 047	9 241	9 910	9 882	9 943	9 856
Andre norske ihendehaverobligasjoner	6 779	6 860	7 153	7 459	8 852	9 257
Markedspapirer	2 196	101	234	56	94	31
Innskudd i forretningsbanker	1 397	1 120	1 408	1 453	1 316	1 091
Innskudd i sparebanker	341	399	351	465	306	369
Utlån til publikum ¹⁾	37 702	38 146	39 628	40 187	41 882	42 583
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	908	1 012	1 193	1 403	1 161	1 550
Aktiva i alt	59 826	61 972	63 565	66 080	68 297	69 895
Innskudd fra kunder i alt	53 589	54 843	55 664	56 987	60 588	61 672
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	708	873	657	728	607	881
Lån og innskudd fra Norges Bank	228	561	392	407	440	645
Øvrige passivaposter	5 301	5 695	6 852	7 958	6 662	6 697
Passiva i alt	59 826	61 972	63 565	66 080	68 297	69 895
Spesifikasjoner:						
Fordringer på utlandet	175	173	232	316	227	386
Gjeld til utlandet	227	237	401	500	859	849
Garantier	2 048	2 299	2 443	2 579	2 848	3 106

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens til innlendinger (14 mill. kroner pr. 31/3—1980).

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 15. Sparebankenes utlån¹⁾ til publikum (mill. kroner)

	Månedlig utlåns- økning	1980		Månedlig utlåns- økning	1981	
		Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall		Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall
Januar	16	16	441	-120	-120	339
Februar	-17	-1	587	194	74	723
Mars	442	441	809	627	701	1 104
April	103	544	1 041	330	1 031	1 584
Mai	343	887	1 436			
Juni	1 040	1 927	1 886			
Juli	-9	1 918	2 260			
August	145	2 063	2 651			
September	425	2 488	2 892			
Oktober	-1	2 487	3 312			
November	231	2 718	3 517			
Desember	1 464	4 182	4 138			

¹⁾ Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank.

Tabell 16. Sparebanker. Utlån¹⁾ og innskudd fordelt på publikumssektorer (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Utlån til:					
Kommuner	2 596	2 654	2 587	2 727	2 969
Næringslivet	14 620	14 935	15 616	15 622	15 954
Lønnstakere	19 872	19 960	20 746	21 165	22 275
Andre private sektorer	615	597	679	673	684
Utlån til publikum i alt	37 703	38 146	39 628	40 187	41 882
Innskudd fra:					
Kommuner	5 090	4 625	4 959	4 382	5 297
Næringslivet	9 521	10 069	9 820	10 713	10 989
Lønnstakere	35 174	35 743	36 967	37 236	39 877
Andre private sektorer	1 700	1 728	1 757	2 165	1 959
Innskudd fra publikum i alt	51 485	52 165	53 503	54 496	58 122

1) Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 17. Sparebankenes utlån¹⁾ fordelt på næringer (Mill. kroner)

	30/9 1979	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Utlån til:						
Jordbruk og skogbruk	2 870	3 102	3 067	3 372	3 308	3 697
Fiske og fangst	238	254	251	244	244	254
Bergverksdrift	67	59	69	81	65	69
Industri	2 272	2 246	2 389	2 403	2 396	2 340
Herav:						
Næringsmidler etc.	566	586	633	629	599	608
Trevarer	416	380	386	382	379	384
Treforedling	51	57	64	58	54	50
Kjemisk produksjon etc.	124	119	129	134	135	132
Metaller	48	51	47	47	40	47
Bygging av fartøyer	179	174	177	156	157	158
Verkstedproduksjon	386	378	416	437	451	435
Kraft- og vannforsyning	184	193	192	201	202	219
Bygg og anlegg	1 350	1 326	1 352	1 415	1 420	1 424
Engros-, agentur- og detaljhandel	2 859	2 881	3 023	3 129	3 142	3 150
Hotell- og restaurantdrift	522	554	576	611	615	631
Utenriks sjofart	18	17	19	18	19	15
Transport, lagring, post- og telekommunikasjon	885	925	927	969	956	986
Finansiering, eiendomsdrift og tjenesteyting til næringslivet	1 688	1 619	1 591	1 648	1 704	1 609
Sosial og personlig tjenesteyting	1 330	1 444	1 479	1 525	1 551	1 560
Utlån til næringslivet i alt	14 283	14 620	14 935	15 616	15 622	15 954

1) Ekskl. valutalån med lisens.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 18. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter. Bevilgete og disponerte lån (Mill. kroner)

	Bevilget		Disponerte lån		
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån	Nedbetalingslån
1979 — Desember	6 128	8 265	3 547	5 602	28 551
1980 — Mars	6 320	7 880	3 776	5 612	28 753
1980 — Desember	7 076	7 716	4 245	5 454	32 183
1981 — Mars	7 514	7 685	4 544	5 330	32 709
Endring i perioden					
1979 Januar/desember	852	787	498	400	3 440
1980 » »	948	-549	698	-148	3 632
1980 1. kvartal	192	-385	229	10	202
1981 » »	438	-31	299	-124	526

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 19. Sparebankenes likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Primærlikvider	Pliktige primærlikvider ²⁾	Lån og innskudd fra Norges Bank	Frie primærlikvider (1-2-3)		Netto innskudd i utenlandske banker	Netto innskudd i forretn.-banker
				I alt	i % av forv.kap.		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1978 Desember	627	709	283	-365	-0,7	308	2 762
1979 Januar	781	708	194	-121	-0,2	-34	2 821
Februar	644	717	250	-323	-0,6	238	2 606
Mars	617	728	349	-460	-0,9	167	1 947
April	669	749	259	-339	-0,6	29	2 163
Mai	658	760	424	-526	-1,0	55	1 860
Juni	1 518	1 521	226	-229	-0,4	72	2 279
Juli	1 711	1 511	218	-18	-0,0	21	2 142
August	3 768	4 557	289	-1 077	-1,9	5	1 056
September	4 578	4 578	250	-250	-0,4	-11	1 140
Oktober	1 692	1 603	200	-111	-0,2	112	1 726
November	1 549	1 645	251	-347	-0,6	-143	1 093
Desember	1 456	1 665	228	-438	-0,7	15	1 035
1980 Januar	5 038	1 715	455	2 868	4,7	166	1 127
Februar	4 420	5 362	404	-1 346	-2,2	107	824
Mars	5 094	5 554	561	-1 021	-1,7	6	635
April	4 174	5 488	468	-1 782	-2,9	77	690
Mai	4 969	5 595	734	-1 360	-2,2	-1	580
Juni	3 688	4 467	392	-1 171	-1,8	-129	1 099
Juli	4 076	4 548	373	-845	-1,3	-261	1 189
August	3 988	4 600	413	-1 025	-1,6	-266	770
September	5 175	5 805	407	-1 037	-1,6	-141	1 163
Oktober	5 122	5 816	277	-971	-1,5	-254	1 221
November	5 598	5 952	400	-754	-1,1	-213	878
Desember	4 743	6 003	440	-1 700	-2,5	-454	1 012
1981 Januar	5 684	6 146	399	-861	-1,2	-365	992
Februar	5 257	6 263	646	-1 652	-2,4	-287	683
Mars	5 158	1 048	645	3 464	5,0	-247	586
Endring i perioden						(Prosentpoeng)	
1979 Januar/desember	829	956	-55	-73	-0,0	-293	-1 727
1980 » »	3 287	4 338	212	-1 262	-1,8	-469	-23
1980 1. kvartal	3 638	3 889	333	-583	-1,0	-9	-400
1981 » »	415	-4 955	205	5 164	7,5	207	-426

1) Se note 1, tabell 13.

2) Se note 2, tabell 7a.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 20. Balanse for statsbanker¹⁾ (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980	31/3 1981
Kassebeholdning og bankinnskudd	1 820	1 930	1 801	2 044	1 753	1 606
Utlån i alt	79 438	82 872	84 477	85 595	88 540	89 989
Herav:						
Til publikum	75 944	78 586	80 965	83 357	86 454	88 308
Andre fordringer på statskassen	2 331	3 031	3 031	3 041	3 041	3 041
Andre aktiva, inkl. utgifter	2 265	2 388	5 638	6 150	2 853	2 570
Aktiva i alt	85 854	90 221	94 947	96 830	96 187	97 206
Ihendehaverobligasjonslån						
Herav:						
I norske kroner	7 966	7 851	8 209	7 633	8 891	8 628
I utenlandsk valuta	13 867	16 847	16 776	13 397	13 305	12 844
Andre lån	57 802	57 031	59 414	63 486	65 849	66 549
Aksjekapital, fond m.v.	4 968	5 729	5 731	5 817	5 965	6 055
Andre passiva, inkl. inntekter	1 251	2 763	4 817	6 497	2 177	3 130
Passiva i alt	85 854	90 221	94 947	96 830	96 187	97 206

1) Eksklusive Postgiro og Postsparebanken.
Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 21. Balanse for private finansieringsselskaper¹⁾ (Mill. kroner)

	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Leasingselskaper					
Bankinnskudd	2	1	1	3	2
Utlån til publikum	9	10	24	32	42
Utlån til andre sektorer					
Leasing	355	353	362	357	377
Andre aktiva	25	73	113	167	93
Aktiva i alt²⁾	391	437	500	559	514
Lån fra andre enn banker	211	235	264	258	264
Lån fra banker	48	25	21	28	44
Kapital, fond m.v.	73	73	73	73	78
Andre passiva	59	104	142	200	128
Passiva i alt	391	437	500	559	514
Andre finansieringsselskaper					
Bankinnskudd	499	542	515	541	615
Utlån til publikum	3 410	3 491	3 486	3 538	3 523
Utlån til andre sektorer	759	298	695	804	715
Leasing	842	870	929	931	1 107
Andre aktiva	504	938	1 724	1 845	1 598
Aktiva i alt²⁾	6 014	6 139	7 349	7 659	7 558
Lån fra andre enn banker	3 683	3 703	3 831	3 956	4 246
Lån fra banker	955	863	828	692	586
Kapital, fond m.v.	726	728	774	739	778
Andre passiva	650	845	1 916	2 272	1 948
Passiva i alt	6 014	6 139	7 349	7 659	7 558

1) Statistikken er under omlegging.

2) Utlån er fort netto.

Tabell 22. Balanse for private kredittforetak (Mill. kroner)

	30/9 1979	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Kassebeholdning og bankinnskudd	1 842	2 036	1 903	2 222	2 412	2 892
Utlån i alt ¹⁾	23 966	25 027	25 936	26 696	27 331	29 537
Herav fra institusjoner som finansierer:						
a) Realkreditt	8 248	8 494	8 822	8 828	9 034	10 142
b) Skip	8 994	9 313	9 468	9 638	9 899	10 443
Andre aktiva	673	771	628	537	785	784
Aktiva i alt²⁾	26 005	27 210	27 841	28 830	29 903	32 586
Ihendehaverobligasjonslån	23 797	24 794	25 672	26 650	27 558	30 100
Annen gjeld	448	737	391	427	459	504
Kapital, fond m.v.	1 760	1 679	1 778	1 753	1 886	1 982
Passiva i alt	26 005	27 210	27 841	28 830	29 903	32 586

1) For avskrivning. 2) Etter avskrivning.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 23. Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	30/9 1979	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Aktiva:						
Kassebeholdning og bankinnskudd	676	1 055	1 145	1 003	944	1 319
Statsobligasjoner	4 001	4 304	4 633	4 952	5 526	5 143
Statsbankobligasjoner	379	375	446	467	350	348
Andre norske ihendehaverobligasjoner	8 236	8 325	8 572	8 981	9 091	9 968
Utlån til publikum	13 167	13 422	13 751	14 000	14 182	14 349
Utlån til andre sektorer	153	148	220	244	231	244
Andre spesifiserte aktiva	1 788	1 880	1 929	1 991	2 029	2 326
Balanseutdrag i alt	28 400	29 509	30 696	31 638	32 353	33 697

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 24. Balanseutdrag for skadeforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	30/9 1979	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Kassebeholdning og bankinnskudd	2 544	2 708	2 905	3 106	3 212	3 365
Stats- og statsbankobligasjoner	1	1	1	3	1	1
Andre norske ihendehaverobligasjoner	126	95	91	87	83	87
Utlån til publikum	2 894	3 061	3 158	3 123	3 134	3 330
Utlån til andre sektorer	891	978	1 050	1 127	1 334	1 223
Andre spesifiserte aktiva	2 112	2 175	2 199	2 347	2 371	2 363
Aktiva i alt	8 568	9 017	9 404	9 793	10 135	10 369

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 25. Beholdning av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
(Mill. kroner)

	30/9 1979	31/12 1979	31/3 1980	30/6 1980	30/9 1980	31/12 1980
Folketrygdfondet	14 053	15 041	15 110	15 266	15 257	16 832
Postsparebanken og Postgiro	4 326	4 267	4 215	4 352	3 923	3 861
Livsforsikringselskaper	12 616	13 004	13 651	14 400	14 967	15 459
Forretningsbanker	17 462	19 987	19 811	20 527	20 998	23 474
Sparebanker	14 168	15 826	16 101	17 063	17 341	18 800
Norges Bank	1 806	1 316	1 300	1 282	748	731
Andre (Residual)	5 599	5 622	6 013	5 169	5 685	6 505
I alt ¹⁾	70 030	75 063	76 201	78 059	78 919	85 662

1) Her satt lik den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld i norske kroner.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 26. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1.-4. kvartal		Budsjett for 1980 fra:	
	1979	1980	Nasjonal- budsjett 1980	Nasjonal- budsjett 1981
Forretnings- og sparebanker i alt (ekskl. utlån med valutalisens) ¹⁾	8 378	8 489	6 100	7 050
Forretningsbanker	4 038	4 307	3 400	3 950
Sparebanker	4 340	4 182	2 700	3 100
Private finansieringsselskaper ²⁾	100	100	100	150
Forsikringselskaper m.v.	1 360	1 200	1 575	1 675
Livsforsikring	1 104	927	1 400	1 450
Skadeforsikring	227	233	175	225
Statsbanker ³⁾	11 100	10 987	11 650	10 683
Private kredittforetak	2 168	2 230	1 550	3 326
Obligasjonsmarkedet	-539	2 903		
A. Sum spesifisert kreditttilførsel fra innenlandske kilder (ekskl. utlån med valutalisens)	22 567	25 909	20 975	22 884
B. Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens	645	2 445	-2 500 ⁴⁾	-2 607 ⁴⁾
C. Direkte kapitalinngang fra utlandet	1 149	-508		
1) Direkte kapitalinngang til olje- og rørtransport	-1 814	-6 721	..	..
2) Annen direkte nettokapitalinngang	2 963	6 213	..	..
a) Sjøfart	-1 015	-848	..	..
b) Andre "private og kommuner"	903	2 661	..	..
c) Annen kapitalinngang og statistiske feil	3 075	4 400	..	..
D. Sum spesifisert kreditttilførsel (A+B+C)	24 361	27 846	18 475	20 277

1) Inkl. spesialkvote, i budsjettet for 1980 300 mill. kroner, som er skjønnsmessig fordelt med 200 mill. kroner på forretningsbanker og 100 mill. kroner på sparebanker.

2) Anslag.

3) Inkl. Postgiro, Postsparebanken og Norges Bank.

4) Direkte kapitalinngang i alt, samt utlån med valutalisens fra norske banker til norske kunder.

Tabell 27a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (-)	1/1-31/12		1/1-30/4		Siste 12 mndr. pr. 30/4	
	1979	1980	1980	1981	1980	1981
I Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m.v., ekskl. oljeskatter ¹⁾ (-)	7 765	7 978	-1 180	1 399	5 881	10 667
II Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner ²⁾	10 469	10 789	3 837	3 182	10 647	10 065
Herav:						
Statsbankenes utlånsøkning	10 740	10 743	3 767	2 851	10 941	9 827
III Forretnings- og sparebankenes kreditt-tilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (-)	10 785	13 082	501	4 445	9 937	16 985
Herav:						
Forretningsbankenes kreditttilførsel	6 446	7 534	1 650	3 900	6 692	9 784
Sparebankenes kreditttilførsel	5 571	6 170	271	1 769	4 663	7 622
IV Økning i skattefrie fondsavsetninger og banksparing med skattefradrag (-)	-1 316	-1 481	-183	-269	-1 265	-1 567
V Innenlandsk likviditetstilførsel (I+...IV)	27 703	30 368	2 975	8 757	25 200	36 150
VI Forretnings- og sparebankenes utlån med valutalisens	645	2 445	257	1 260	703	3 448
VII Publikums netto valutasalg til de private banker, ekskl. salg i forbindelse med oljeskatter	-9 729	-13 920	-2 315	-7 407	-10 025	-19 012
VIII Endring i publikums likviditet i alt (V+VI+VII)	18 619	18 893	917	2 610	15 878	20 586
Herav:						
Sedler og mynt	671	1 091	-1 148	-1 033	527	1 206
Innskudd på anfordring	2 909	4 929	-38	351	2 467	5 318
Ubenyttede kassekreditter og byggelån	3 008	955	-716	-674	2 446	997
Tidsinnskudd ekskl. banksparing med skattefradrag	12 031	11 918	2 819	3 966	10 438	13 065
IX Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetsmassen	13,8	12,3	0,6	1,5	11,5	13,4
(Oljeskatter)	6 482	18 582	4 228	12 348	8 173	26 702)

Merk: Publikum er i prinsippet definert som andre innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker. Oppstillingsformen er for øvrig endret f.o.m Penger og Kreditt nr. 4/1980, jfr. tekst under post A og post F samt fotnote 1.

1) Post A er restbestemt og inkluderer således "Uspesifisert tilførsel og statistiske feil". Videre omfatter posten den del av statens overskudd for lånetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i innstående på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigert for statens oljeskatter og statens netto renter og stonader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån

til statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i Folkestrygdefondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

2) Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (-), Folketrygdefondets nettokjøp av private og kommunale obligasjoner (+), statsbankenes utlånsøkning (+), statens spesifiserte utlånsøkning og aksjekjøp (+), kontolån til statskassen fra publikum (-) og kreditttilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

3) Omfatter bankenes nettokjøp av private og kommunale obligasjoner, økning i utlån (ekskl. utlån med valutalisens) og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Norges Bank samt diverse spesialoppgaver.

Tabell 27b. Sammensetningen av publikums likviditet¹⁾ (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring	Ubenyttede kasse-kreditter og byggelån	Sum	Tids-innskudd ²⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Beløp	%
1970	7 284	8 270	6 420	21 974	28 050	50 024	5 708	12,9
1971	7 999	9 448	7 525	24 972	31 162	56 134	6 110	12,2
1972	8 754	11 321	8 355	28 430	34 310	62 740	6 602	11,8
1973	9 444	12 890	8 901	31 235	38 511	69 746	7 006	11,2
1974	10 779	14 581	9 821	35 181	42 243	77 424	7 678	11,0
1975	12 392	16 746	11 868	41 006	48 210	89 216	11 792	15,2
1976	14 257	19 760	13 663	47 680	56 782	104 462	15 246	17,1
1977	16 089	22 929	14 743	53 761	67 364	121 125	16 663	15,9
1978	17 060	24 930	15 796	57 786	76 774	134 560	13 425	11,1
1979								
Januar	16 355	25 628	16 347	58 330	78 792	137 122	14 038	11,4
Februar	16 187	24 127	16 020	56 334	80 196	136 530	14 835	12,2
Mars	16 166	24 634	16 105	56 905	79 751	136 656	14 770	12,1
April	16 056	25 334	15 642	57 032	81 186	138 218	16 508	13,6
Mai	16 011	24 097	15 996	56 104	80 225	136 329	14 220	11,6
Juni	16 800	27 013	16 610	60 423	81 078	141 501	16 592	13,3
Juli	16 505	27 385	17 866	61 756	82 061	143 817	17 318	13,7
August	16 545	26 516	17 835	60 896	82 889	143 785	17 227	13,6
September	17 653	27 621	17 511	62 785	82 772	145 557	18 435	14,5
Oktober	17 109	28 021	18 375	63 505	85 011	148 516	17 860	13,7
November	17 096	27 354	18 606	63 056	84 140	147 196	18 074	14,0
Desember	17 731	27 839	18 804	64 374	88 805	153 179	18 619	13,8
1980								
Januar	17 155	29 173	18 876	65 204	90 582	155 786	18 664	13,6
Februar	16 926	27 041	18 671	62 638	91 537	154 175	17 645	12,9
Mars	16 756	28 873	18 009	63 638	90 551	154 189	17 533	12,6
April	16 583	27 801	18 088	62 472	91 624	154 096	15 878	11,5
Mai	16 824	28 962	17 339	63 125	91 289	154 414	18 085	13,3
Juni	17 134	31 427	17 977	66 538	91 358	157 896	16 395	11,6
Juli	17 172	30 432	18 548	66 152	93 148	159 300	15 483	10,8
August	17 394	29 881	18 713	65 988	94 959	160 947	17 162	11,9
September	18 271	30 721	18 641	67 633	94 364	161 997	16 440	11,3
Oktober	18 149	32 725	19 673	70 547	94 912	165 459	16 943	11,4
November	18 119	30 300	19 403	67 822	95 382	163 204	16 008	10,9
Desember	18 822	32 768	19 759	71 349	100 723	172 972	18 893	12,3
1981								
Januar	18 329	33 774	20 046	72 149	103 856	176 005	20 219	13,0
Februar	18 134	33 214	19 457	70 805	103 880	174 685	20 510	13,3
Mars	17 703	31 532	19 331	68 566	103 730	172 296	18 107	11,7
April	17 789	33 119	19 085	69 993	104 689	174 682	20 586	13,4

1) Tallene er ikke helt sammenlignbare med tidligere publiserte serier, idet "innskudd på anfordring" nå er utvidet til også å omfatte slike innskudd fra publikum i Norges Bank.

2) Eksklusive banksporing med skattefradrag og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Tabell 28. Utvalgte økonomiske indikatorer (Sesongkorrigerede tall, 1975=100¹⁾)

	1978		1979		1980		1980		1981		1981	
	1978	1979	1980	1980	K2	K3	K4	K1	1981	1981	Feb.	1981
											Mars	April
Etterspørsel—Produksjon												
Detaljomsætningsvolum	104,1	103,3	101,7	98,3	100,4	101,7	101,2	101,2	101,2	101,2	104,6	98,2
Utførte industrinvesteringer, verdi	123	100	128	125,4	139,8	130,8	143,9	143,9	143,9	143,9	—	—
Bygg igangtatt, i alt, 1 000 m ²	484,3	494,8	485,3	443,2	513,4	516,8	490,4	490,4	490,4	490,4	516,1	487,0
Herav: Boliger	293,9	311,2	295,9	255,4	304,0	351,0	338,6	338,6	338,6	338,6	355,3	315,5
Herav: Bergverk og industri	51,1	40,3	43,8	46,1	49,7	43,6	52,9	52,9	52,9	52,9	65,3	45,0
Produksjon i bergverk m.v., industri og kraftforsyning	116	124	132	137,7	126,4	127,4	130,3	130,3	130,3	130,3	131,0	133,5
Produksjon for utvinning av råolje og gass ²⁾	302	355	449	458	370	463	476	476	476	476	478	475
Industriproduksjon i alt	97	99	100	102,4	100,9	97,9	99,4	99,4	99,4	99,4	101,0	100,5
Herav: Skjermet	101	101	103	105,8	104,5	101,4	101,1	101,1	101,1	101,1	103,0	101,0
Utekonkurrerende	100	114	110	114,6	113,4	104,9	108,4	108,4	108,4	108,4	108,2	109,5
Hjemmekonkurrerende	95	94	96	98,0	96,6	94,7	95,5	95,5	95,5	95,5	97,3	97,2
Arbeidsmarked												
Registrerte arbeidsløse, 1000	20,00	24,11	22,28	21,20	23,74	24,50	25,46	25,46	25,46	25,46	24,59	26,37
Ledige plasser, 1000	6,98	6,22	8,04	7,90	8,01	7,59	6,98	6,98	6,98	6,98	6,56	7,33
Sysseisatte i alt, 1 000 000	1,85	1,87	1,91	1,90	1,91	1,93	1,95	1,95	1,95	1,95	—	—
Priser — Kostnader												
Konsumpriser, 1979=100	95,4	100,0	110,9	109,2	112,5	116,0	121,3	121,3	121,3	121,3	120,9	122,8
Lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i industrien	135,6	136,1	146,4	137,1	156,6	153,9	—	—	—	—	—	—
Herav: Timekostnader	140,2	153,3	169,4	157,7	174,4	172,7	—	—	—	—	—	—
Timeproduktivitet	106,4	113,3	115,8	114,2	111,3	112,1	—	—	—	—	—	—
Utenrikshandel — Markedsvekst												
Eksportvolum, trad. varer ³⁾ , 1970=100	122	132	132	131,0	127,1	127,1	130,9	130,9	130,9	130,9	—	—
Importvolum, — — —	130	138	153	147,8	154,5	152,0	151,4	151,4	151,4	151,4	—	—
Eksportpriser, — — —	177	204	230	228,4	232,1	234,4	241,2	241,2	241,2	241,2	—	—
Importpriser, — — —	183	202	228	231,6	228,0	229,5	233,4	233,4	233,4	233,4	—	—
Bytteforhold, — — —	97	101	101	98,6	101,8	102,1	103,3	103,3	103,3	103,3	—	—
Varebalanse, — — —, mrd. kr.	-18,64	-20,31	-29,65	-9,47	-9,10	-9,03	-7,73	-7,73	-7,73	-7,73	-2,97	-2,51
Varebalanse, u/skip og plattform, mrd. kr.	-73,07	-19,79	3,91	1,25	-0,14	1,47	3,29	3,29	3,29	3,29	0,49	1,37
Incl. prod. viktigste markedsland	107,4	112,1	110,7	110,2	109,9	108,8	108,8	108,8	108,8	108,8	110,1	108,0
Importvolum, viktigste markedsland	116,5	127,6	125,6	125,6	126,8	118,2	—	—	—	—	—	—
Konkurransendikatorer⁴⁾												
Relative LPE i industrien	106,1	101,2	101,3	98,8	101,5	103,8	—	—	—	—	—	—
Relative eksp.priser, bearb. varer	83,6	86,6	91,4	90,4	91,2	92,4	—	—	—	—	—	—
Relative engrospriser	91,6	88,8	91,6	92,1	91,3	91,1	—	—	—	—	—	—

1) 1975 er basisår for alle serier der ikke noe annet er angitt.

2) Faktiske tall.

3) Uten skip, plattform, råolje og gass.

4) To kvartalers glennomsnitt av sesongkorrigerede tall.

Kilde: Originaltallene er i hovedsak hentet fra Statistisk Sentralbyrå og IMF, og de er sesongkorrigeret ved hjelp av X-11 Census Method, multiplikativ metode.

Tabell 29. Forretningsbanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner¹⁾

	4. kvartal 1979		1. kvartal 1980		2. kvartal 1980		3. kvartal 1980		4. kvartal 1980		1. kvartal 1981	
	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest
Veksler												
Rente	10,8	12,1	10,7	12,0	10,8	12,1	11,5	12,6	11,6	12,7	11,6	12,7
Provisjon	1,3	2,0	1,3	2,0	1,3	1,9	1,3	1,9	1,3	1,9	1,3	1,9
Engangsprovisjon	0,2	0,5	0,1	0,6	0,2	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6
Utlån mot avbetalingskontrakt												
Rente	12,1	13,2	12,1	13,2	12,2	13,1	12,9	13,5	12,7	13,6	12,7	13,7
Provisjon	0,4	1,8	0,4	1,8	0,4	1,8	0,5	1,8	0,5	1,8	0,5	1,8
Engangsprovisjon	0,2	0,9	0,2	0,9	0,2	0,9	0,2	0,9	0,2	0,7	0,2	0,8
Kassekreditter												
Rente	9,8	10,2	9,8	10,2	9,8	10,1	11,0	11,2	11,1	11,2	11,0	11,3
Provisjon	0,9	1,5	0,9	1,5	0,9	1,5	1,0	1,5	0,8	1,5	1,0	1,6
Engangsprovisjon	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,4	0,5
Boligbyggelån med konverteringstilsagn eller attest												
Rente	7,5	7,5	7,5	7,8	7,5	7,8	7,5	7,8	7,9	8,1	7,9	8,1
Provisjon	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4
Engangsprovisjon	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,5	0,2	0,5	0,2	0,5	0,3	0,5
Andre byggelån												
Rente	9,9	10,8	9,8	10,7	9,9	10,8	10,3	11,0	10,4	11,2	10,4	11,2
Provisjon	1,4	1,6	1,3	1,6	1,3	1,6	1,3	1,6	1,3	1,6	1,3	1,6
Engangsprovisjon	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5
Andre utlån under 1 år												
Rente	9,4	13,4	9,6	13,5	9,6	13,2	10,4	14,0	10,2	14,2	10,3	14,3
Provisjon	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
Engangsprovisjon	0,2	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3	0,6	0,3	0,6
Andre utlån 1 år og over²⁾												
Rente	9,1	13,7	9,0	13,6	9,1	13,7	9,7	14,6	9,6	14,7	9,5	14,7
Provisjon	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
Engangsprovisjon	0,2	0,7	0,2	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,2	0,7	0,3	0,7
Utlån i alt												
Rente	9,3	12,6	9,2	12,6	9,3	12,6	9,9	13,3	9,8	13,4	9,8	13,5
Provisjon	0,4	1,4	0,4	1,4	0,4	1,4	0,4	1,4	0,4	1,4	0,4	1,4
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,2	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6	0,2	0,7	0,3	0,6
Kortsiktige utlån²⁾												
Rente	10,0	10,7	9,9	10,6	10,0	10,7	11,0	11,4	11,0	11,5	10,9	11,6
Provisjon	0,9	1,6	1,0	1,6	1,0	1,6	1,0	1,6	0,9	1,5	1,0	1,6
Engangsprovisjon	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,7	0,3	0,6	0,3	0,6	0,3	0,6

1) Rente og provisjon i prosent p.a.

Engangsprovisjon i prosent av lånebeløp.

Rente- og provisjonssatsene er veide gjennomsnitt av det de enkelte banker oppgir som vanlig laveste, henholdsvis høyeste sats for de forskjellige arter av utlån. Provisjonssatsene for kassekreditt og byggelån refererer seg til bevilgede beløp.

2) Samsvarer med henholdsvis "mellomlange og langsiktige" og "kortsiktige" utlån i finansministerens renteerklæring.

Tabell 30. Sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner¹⁾

	4. kvartal 1979		1. kvartal 1980		2. kvartal 1980		3. kvartal 1980		4. kvartal 1980		1. kvartal 1981	
	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest	Lavest	Høyest
Veksler												
Rente	11,1	12,1	11,1	12,1	11,2	12,1	12,0	12,9	12,7	13,7	12,7	13,6
Provisjon	0,7	1,3	0,7	1,3	0,7	1,3	0,7	1,4	0,6	1,3	0,7	1,3
Engangsprovisjon	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1	0,4	0,2	0,6	0,2	0,5	0,2	0,6
Utlån mot avbetalingskontrakt												
Rente	12,4	12,9	12,4	13,0	12,4	12,9	13,0	13,4	13,8	14,4	13,8	14,4
Provisjon	0,5	1,5	0,4	1,4	0,4	1,5	0,4	1,5	0,3	1,6	0,3	1,6
Engangsprovisjon	0,2	0,7	0,2	0,7	0,2	0,7	0,2	0,7	0,2	0,8	0,2	0,8
Kassekreditter												
Rente	9,4	10,0	9,4	9,9	9,4	10,0	10,1	10,6	10,7	11,1	10,7	11,2
Provisjon	0,8	1,4	0,9	1,4	0,8	1,4	0,8	1,5	0,8	1,4	0,9	1,4
Engangsprovisjon	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6
Boligbyggelån med konverteringstilsagn eller attest												
Rente	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,8	7,9	7,8	7,9
Provisjon	1,3	1,4	1,3	1,4	1,2	1,4	1,2	1,4	1,2	1,5	1,2	1,5
Engangsprovisjon	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4
Andre byggelån												
Rente	9,5	10,0	9,5	10,0	9,5	10,1	10,1	10,6	10,6	11,1	10,5	11,1
Provisjon	1,3	1,4	1,3	1,5	1,3	1,4	1,3	1,5	1,3	1,6	1,3	1,6
Engangsprovisjon	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,6	0,1	0,5	0,1	0,5
Andre utlån under 1 år												
Rente	9,8	12,9	9,9	12,9	9,8	12,9	10,5	13,8	11,1	14,3	11,2	14,4
Provisjon	0,0	0,6	0,0	1,0	0,0	0,9	0,0	1,1	0,0	0,3	0,0	1,3
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6
Andre utlån 1 år og over²⁾												
Rente	9,0	12,8	9,1	12,8	9,1	12,8	9,7	13,7	10,0	14,3	9,9	14,4
Provisjon	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,4
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,7	0,2	0,7
Utlån i alt												
Rente	9,0	11,9	9,0	12,0	9,0	11,9	9,6	12,7	9,8	13,2	9,9	13,4
Provisjon	0,3	1,4	0,3	1,4	0,3	1,4	0,3	1,4	0,3	1,5	0,3	1,5
Engangsprovisjon	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6
Kortsiktige utlån²⁾												
Rente	9,6	10,3	9,6	10,2	9,6	10,3	10,2	10,9	10,8	11,4	10,8	11,4
Provisjon	1,0	1,4	1,0	1,4	1,0	1,4	1,0	1,5	1,0	1,5	1,0	1,5
Engangsprovisjon	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6

1) og 2) Se noter til tabell 29.

Tabell 31. Forretningsbanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner (Prosent p.a.)¹⁾

	Folio- innskudd	Lønns- konti	Anfor- dring i alt	3 mndr. oppsigelse	12 mndr. oppsigelse	Langtids- sparing	Termin og andre vilkår Under 1 år 1 år og over	Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd
4. kvartal 1979										
Lavest	0,1	4,0	0,8	5,0	7,5	7,5	8,0	7,5	7,4	5,9
Høyest	1,7	4,1	2,2	5,1	7,6	10,3	12,4	7,5	9,7	8,0
1. kvartal 1980										
Lavest	0,1	3,7	0,9	5,0	7,5	7,5	8,0	7,5	7,5	6,0
Høyest	1,9	5,4	2,7	5,1	7,7	10,2	12,3	7,5	9,8	8,2
2. kvartal 1980										
Lavest	0,1	4,9	1,1	5,0	7,5	8,3	7,0	7,5	6,9	5,6
Høyest	2,4	6,1	3,2	5,1	7,6	10,3	12,2	7,5	9,3	8,0
3. kvartal 1980										
Lavest	0,1	5,0	1,1	5,0	7,5	8,9	7,2	7,5	7,1	5,8
Høyest	2,6	6,3	3,4	5,1	7,6	10,5	12,2	7,5	9,4	8,1
4. kvartal 1980										
Lavest	0,2	5,0	1,1	5,0	7,5	9,2	6,9	7,5	6,9	5,6
Høyest	2,7	6,2	3,4	5,0	7,7	10,5	12,2	7,5	9,4	8,0
1. kvartal 1981										
Lavest	0,2	5,0	1,4	5,0	7,0	9,0	6,6	7,5	6,8	5,6
Høyest	3,0	6,5	3,9	5,1	7,7	10,5	11,9	7,5	9,4	8,3

1) Se fotnote til tabell 29.

Tabell 32. Sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskudd fra kunder i norske kroner (Prosent p.a.)¹⁾

	Folio- innskudd	Lønns- konti	Anfor- dring i alt	3 mndr. oppsigelse	12 mndr. oppsigelse	Langtids- sparing	Termin og andre vilkår Under 1 år 1 år og over	Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd
4. kvartal 1979										
Lavest	0,5	4,0	2,0	5,1	7,5	7,5	6,6	7,5	6,7	5,9
Høyest	3,1	5,3	4,0	5,1	7,7	10,2	11,3	7,5	7,5	6,9
1. kvartal 1980										
Lavest	0,5	4,0	2,0	5,1	7,5	7,5	6,5	7,5	6,7	5,9
Høyest	3,2	5,4	4,2	5,1	7,6	10,2	11,7	7,5	7,6	7,0
2. kvartal 1980										
Lavest	0,6	4,6	2,3	5,1	7,4	8,0	6,6	7,5	6,6	5,9
Høyest	3,9	5,7	4,6	5,1	7,7	10,2	11,8	7,5	7,4	7,0
3. kvartal 1980										
Lavest	0,8	4,8	2,4	5,1	7,4	7,7	8,1	7,5	6,6	6,0
Høyest	4,1	5,9	4,9	5,1	7,7	10,3	10,6	7,5	7,4	7,0
4. kvartal 1980										
Lavest	1,1	4,8	2,8	5,1	7,5	7,7	6,9	7,5	6,7	6,1
Høyest	4,2	6,2	5,1	5,1	7,7	10,3	11,9	7,6	7,6	7,2
1. kvartal 1981										
Lavest	1,1	4,8	2,9	5,1	7,4	7,8	6,8	7,5	6,7	6,1
Høyest	4,3	6,3	5,3	5,1	7,8	10,3	11,8	7,6	7,7	7,3

1) Se fotnote til tabell 29.

Tabell 33. Kortsiktige rentesatser (Prosent p.a.)

	Interbankrenten — dagslån. Gjennomsnitt		Renter på NOK, beregnet på grunnlag av terminkurser. Gjennomsnitt		Marginalren- ten på banke- nes lån i Norges Bank pr. utgangen ¹⁾	Gjennomsnitts- renten på bankenes lån i Norges Bank
			1 mnd.	3 mnd.		
1978	November	5,9	6,6	13,5	8,7	7,9
	Desember	7,2		11,5	10,0	
1979	Januar	5,8	5,5	7,8	7,5	7,6
	Februar	5,1		8,7	9,2	
	Mars	5,9	7,3	8,6	9,3	7,4
	April	8,6		8,8	9,4	
	Mai	7,9	8,6	9,0	8,9	7,8
	Juni	9,3		9,3	9,0	
	Juli	8,3	8,6	9,0	8,9	8,1
	August	8,9		10,3	10,5	
	September	8,4	9,2	13,2	13,0	9,2
	Oktober	9,9		17,0	15,6	
	November	11,4	11,3	13,7	13,6	10,5
	Desember	11,2		13,1	12,7	
1980	Januar	9,9	9,7	10,9	11,8	11,3
	Februar	9,5		11,9	12,1	
	Mars	12,8	13,4	14,0	14,2	11,3
	April	13,9		14,2	14,4	
	Mai	13,3	11,5	13,9	12,7	9,9
	Juni	9,6		10,2	10,3	
	Juli	9,1	10,3	9,8	10,2	10,0
	August	11,4		12,3	11,9	
	September	11,8	11,0	13,8	13,0	10,9
	Oktober	10,1		11,0	11,7	
	November	11,5	11,3	12,6	12,7	10,5
	Desember	11,0		10,0	11,8	
1981	Januar	10,5	11,5	11,0	11,4	11,4
	Februar	12,5		12,9	12,8	
	Mars	10,5	11,0	11,2	12,3	9,7
	April	11,5		11,7	11,9	
	Mai	11,8		12,1	12,7	

¹⁾ Marginalrenten er renten på bankenes dyreste lån i Norges Bank.

Tabell 34. Livsforsikringselskaper. Gjennomsnittlige rentesatser etter utlånsform pr. 31. desember (Prosent p.a.)

	Pantelån		Poliselån	Andre utlån	Utlån i alt
	I alt	Herav til boligformål			
Alle utlån:					
1972	6,4	6,0	6,2	6,4	6,4
1973	6,5	6,0	6,5	6,6	6,5
1974	7,0	6,5	7,5	7,3	7,1
1975	7,3	6,8	7,5	7,4	7,3
1976	7,6	7,3	7,5	7,8	7,7
1977	7,8	7,5	8,9	8,4	7,9
1978	8,9	8,7	9,0	9,6	9,0
1979	9,0	8,8	9,0	9,6	9,2
1980	..	..	..	..	9,6
Nye utlån:					
1976					
Lavest	7,8	7,5	7,5	7,5	7,8
Høyest	8,6	8,4	7,8	9,8	8,8
1977					
Lavest	9,3	9,0	9,3	9,0	9,2
Høyest	9,5	9,1	9,3	10,6	9,7
1978					
Lavest	9,3	9,0	9,3	10,0	9,5
Høyest	9,6	9,1	9,3	11,0	9,9
1979					
Lavest	9,4	9,0	9,1	9,9	9,5
Høyest	9,7	9,0	9,1	11,0	9,9
1980					
Lavest	10,5	10,0	10,0	10,0	10,4
Høyest	10,9	10,1	10,0	11,9	11,0

Tabell 35. Gjennomsnittlige rente- og provisjonsseter på disponerte utlån i norske kroner pr. utgangen av året¹⁾

	1978		1979		1980	
	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner	Renter	Renter og provisjoner
Veksler						
Forretningsbanker	11,4	12,2	11,3	12,3	12,2	13,1
Sparebanker	11,3	11,9	11,5	12,0	12,5	13,0
I alt	11,4	12,2	11,4	12,3	12,2	13,1
Utlån mot avbetalingskontrakt						
Forretningsbanker	11,6	11,8	12,4	12,6	13,0	13,2
Sparebanker	11,9	12,1	12,3	12,6	13,2	13,4
I alt	11,7	11,8	12,3	12,6	13,0	13,2
Kassekreditter						
Forretningsbanker	10,0	12,6	10,1	12,8	11,1	14,2
Sparebanker	9,6	11,6	9,7	11,6	10,8	12,8
I alt	10,0	12,4	10,0	12,5	11,0	13,9
Boligbyggelån med konverteringstilsagn eller attest						
Forretningsbanker	7,6	9,8	7,6	9,7	8,2	10,4
Sparebanker	7,5	9,5	7,5	9,6	8,0	9,9
I alt	7,5	9,6	7,6	9,6	8,1	10,2
Andre byggelån						
Forretningsbanker	10,2	12,5	10,2	12,6	10,7	13,2
Sparebanker	9,4	11,3	9,7	11,8	10,6	13,9
I alt	9,9	12,1	10,0	12,3	10,6	13,5
Andre utlån under et år						
Forretningsbanker	9,9	10,0	10,1	10,1	9,0	9,0
Sparebanker	11,4	11,4	11,5	11,5	12,7	12,7
I alt	10,3	10,4	10,5	10,5	10,1	10,1
Andre utlån et år og over²⁾						
Forretningsbanker	10,7	10,7	10,9	11,0	11,9	11,9
Sparebanker	10,2	10,2	10,4	10,4	11,6	11,6
I alt	10,4	10,4	10,6	10,7	11,8	11,8
Utlån i alt						
Forretningsbanker	10,3	11,4	10,5	11,6	11,4	12,5
Sparebanker	9,9	10,4	10,1	10,6	11,3	11,9
I alt	10,2	11,0	10,3	11,1	11,4	12,2
Kortsiktige utlån²⁾						
Forretningsbanker	10,3	12,3	10,3	12,5	11,1	13,5
Sparebanker	9,9	11,5	10,0	11,7	11,0	13,2
I alt	10,2	12,1	10,3	12,3	11,1	13,4

1) Rente- og provisjonssetene er veide gjennomsnitt i prosent p.a. Provisjonssetene for kassekreditter og byggelån er beregnet ved å ta hensyn til utnyttingsgraden av bevilgede beløp i de enkelte banker.

2) Tilsvarer henholdsvis "mellomlange og langsiktige" og "kortsiktige" utlån i finansministerens renteerklering.

Tabell 36. Rente- og kredittprovisjonsinntekter i prosent av midlere trukne utlån til norske låntakere
(Prosent p.a.)

	Veksler		Utlån mot avbetalings- kontrakter		Kassekreditt		Byggelån		Andre utlån med løpetid under 1 år ³⁾		Andre utlån med løpetid 1 år og over		Utlån i alt			
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)		
Forretningsbanker:																
1976	8,5	11,0	10,0	11,4	7,9	11,2	7,7	9,9	6,9	8,7	8,8	9,3	8,4	8,7	8,2	9,8
1977	9,6	12,5	9,6	11,0	8,1	11,5	7,9	10,3	7,1	9,5	9,4	10,0	8,7	9,0	8,6	10,2
1978	11,3	14,2	10,7	12,0	10,4	14,0	9,2	11,8	7,6	10,1	9,5	10,0	10,3	10,5	10,2	11,9
1979	12,0	14,7	12,0	13,5	11,0	14,4	9,4	11,9	7,6	10,1	10,1	10,6	10,9	11,2	10,8	12,4
Sparebanker:																
1976	9,6	11,1	9,4	10,2	8,1	10,7	7,1	9,0	7,0	8,6	8,2	8,7	8,4	8,5	8,2	8,9
1977	9,6	11,4	9,8	10,7	8,1	10,9	7,3	9,3	7,1	9,1	8,2	8,8	8,6	8,8	8,4	9,1
1978	11,2	13,3	10,6	11,4	10,2	13,2	8,5	10,6	7,6	9,7	11,0	11,5	10,4	10,6	10,1	10,9
1979	12,2	14,2	12,1	13,0	10,5	13,5	8,6	10,8	7,6	9,8	10,7	11,1	10,7	10,9	10,4	11,2

(1) Renter basert på rådata for 1979

(2) Renter og kredittprovisjon samlet. Merk at prosentsetene for kredittprovisjoner her relaterer seg til trukne utlån og derved kan ha et annet innhold enn i tabell 28 og 29.

3) Rentesatsen påvirkes sterkt av endringer i fordelingen på ulike typer utlån under denne utlånsart.

Tabell 37. Renteutgifter i prosent av midlere innskudd fra norske kunder (Prosent p.a.)

	Folic- innskudd	Lønns- konti	Anfordring i alt	Oppsigelse		Langtids- sparing	Termin og andre vilkår		Bundne innskudd	Tids- innskudd i alt	Alle innskudd
				3 og 6 mndr.	12 mndr.		under 1 år	1 år og over			
Forretnings-											
banker											
1976	1,2	1,7	1,3	3,8	5,7	..	7,2	7,0	5,8	6,0	4,7
1977	1,3	2,0	1,4	3,9	5,7	..	8,1	8,0	5,8	6,5	5,2
1978	2,3	2,6	2,3	4,9	7,2,1)	..	9,4	8,3,1)	7,3	7,8	6,5
1979	3,2	3,0	3,2	4,9	7,4	9,7	9,7	8,5	7,3	8,1	6,9
Spare-											
banker											
1976	0,8	2,1	1,4	3,9	5,8	..	6,5	6,6	5,9	5,1	4,5
1977	1,2	2,2	1,6	3,9	5,8	..	6,9	6,7	5,9	5,1	4,5
1978	1,8	3,0	2,3	4,9	7,3,1)	..	8,5	7,8	7,4	6,5	5,8
1979	2,1	3,6	2,7	5,0	7,5	8,9	8,9	8,6	7,4	6,8	6,2

1) Langtidssparing (inkl. sparebrev o.l.) er utskilt som egen innskuddsart med virkning fra 31/12 1978. I tabellen er langtidssparing tatt med delvis under 12 måneders oppsigelse og delvis under termin og andre vilkår 1 år og over.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 21 20	71369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	71375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80	19888 nbs n
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	(03) 73 14 86	17211 mynt n

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 26110	21760 nba n
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(05) 2137 20	42155 nbber n
Bodo	Postboks 114, 8001 Bodo	(081) 21060	64353 nbbo n
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(03) 83 74 91	19790 nbd n
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(032) 16575	19820 nbfd n
Gjøvik	Postboks 12, 2801 Gjøvik	(061) 75100	19830 nbjk n
Halden	Postboks 278, 1751 Halden	(031) 80511	19840 nbhdn n
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 27754	19860 nbhm n
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	64354 nbhf n
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 28500	42893 nbhd n
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 23070	21880 nbch n
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	55261 nbcs n
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	21890 nbl n
Lillehammer	Postboks 208, 2601 Lillehammer	(062) 50045	11834 nbllil n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 27540	21107 nbks n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(04) 52 00 00	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardo	Postboks 68, 9951 Vardo	(085) 87621	64355 nbvar n
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	42894 nbaal n

